

MEB'İN YENİ
100'Ü

ÖZETİN
ÖZETİ

ETKİNLİKLER

5. SINIF

SÜREÇ
ODAKLI

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

YAZILI
SENARYOLARI

AKILLI
TAHTA

2. Tema

Türkçe Defterim

Ekstra Ücretsiz
Dijital Platform

3000

Çözümlü Soru
ve Sınırsız

Deneme
Sınavları

5. SINIF TÜRKÇE Fasikül - 2

Bu fasikülün basım, yayım ve satış hakları Editör Yayınevine aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan; fasikülün tümünden veya bölümlerinden, yönergelerinden, ölçme araçlarından, etkinliklerinden ve fasiküldeki modellemelerden esinlenmek, bunları taklit etmek veya benzerini yapmak suçtur. Aynı zamanda elektronik yollarla, fotokopi yoluyla, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz veya dağıtılamaz.

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

ISBN

978-605-280-626-5

Sertifika No

40447

Baskı ve Cilt

Özgür WEB Matbaacılık

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

İÇİNDEKİLER

2. TEMA

- ▶ SÖZ GRUPLARINDA ANLAM. 3
- ▶ GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ 13
- ▶ PARAGRAF TÜRLERİ. 17
- ▶ METNİN BÖLÜMLERİ 22
- ▶ HİKÂYE UNSURLARI 26
- ▶ 1. DÖNEM 1. YAZILI SINAVI / SENARYO - 2 30

3. TEMA

- ▶ SÖZ SANATLARI 35
- ▶ CÜMLEDE ANLAM 41
- ▶ METİN TÜRLERİ 55
- ▶ DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI 61
- ▶ İSİMLER (ADLAR) 67
- ▶ 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI / SENARYO - 1 75
- ▶ 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI / SENARYO - 2 78

SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

- ➔ Birden fazla sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu ifadelere **söz grubu (söz öbeği)** denir.
- ➔ Söz grupları denince aklımıza deyimler, atasözleri, özdeyişler, ikilemeler gelir. Bunlar kuralları belli olan ve kalıplaşmış olan söz gruplarıdır. Bir de bunların yanında, kullanıldığı cümleye veya metne göre şekillenen kalıplaşmamış söz grupları vardır.
- ➔ Ayrıca söz gruplarının, birkaç sözcükten oluşabileceği gibi cümle düzeyinde de olabileceği unutulmamalıdır.

Deyimler

- ➔ Bir olayı ya da durumu etkileyici bir şekilde anlatmak için kullanılan kalıplaşmış söz gruplarına **deyim** denir.
- » Hafife almak   » Yufka yürekli olmak
- » İpe un sermek   » Kulak asmamak
- » Etekleri tutuşmak   » Burnu havada olmak

Deyimlerin Özellikleri

- ➔ Kısa ve özlü bir anlatım vardır. Mastar ya da cümle hâlinindedir.
- » **Mastar Hâlinde Olanlar:** Yola çıkmak, yenik düşmek, kendine gelmek, kara kara düşünmek...
- » **Cümle Hâlinde Olanlar:** "Armut piş, ağızıma düş!", "İsmi var, cismi yok.", "İğne atsan yere düşmez..."

Mastar: Fiilin "-mak/-mek" veya "-ma/-me" ekleri alan ve ad gibi kullanılan biçimdir.

- ➔ Deyimler kalıplaşmış ifadelerdir. Bu nedenle deyim oluşturulan sözcükler değiştirilemez.

- » Çaba harcamak (**Doğru**)
- » Güç harcamak (**Yanlış**)

- ➔ Deyimler gerçek veya mecaz anlamlı olabilir.

Gerçek Anlamlı Bazı Deyim Örnekleri:

- » Göz göze gelmek
- » Ad koymak
- » Yükte hafif, pahada ağır

Mecaz Anlamlı Bazı Deyim Örnekleri:

- » Diline dolamak (Aynı şeyi durmadan ve her yerde tekrarlamak)
- » Çamur atmak (Birini kötü bir işe karışmış göstermek)

Atasözleri

- ➔ Atalarımızın uzun deneyimlere, gözlemlere dayanan yargılarını genel kural, bilgece düşünce ya da öğüt olarak veren ve kalıplaşmış bir biçimi olan, benimsenmiş kısa, özlü sözlere **atasözü** denir.
- » Ak akçe kara gün içindir.
- » Güvenme varlığa, düşersin darlığa.
- » Dost ile ye, iç; alışveriş etme.

Atasözlerinin Özellikleri

- ➔ Atasözlerinin kısa ve özlü bir anlatımı vardır. Az sözle çok şey ifade edilir.
- » "Her çok azdan olur." atasözü tasarruflu olmakla ilgili geniş bir anlam ifade etmektedir.
- ➔ Atasözleri öğüt (nasihat) verir.
- » Ulular köprü olsa basıp geçme.
- » İşten artmaz, dişten artar.
- ➔ Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bu nedenle atasözlerinde yer alan hiçbir sözcük değiştirilemez.
- » Akan su yosun tutmaz. (**Doğru**)
- » Akan su balçık tutmaz. (**Yanlış**)
- ➔ Anonim ürünlerdir yani söyleyeni belli olmayan söz gruplarıdır.
- » "Ağaç yaprağıyla gürler.", "Mum dibine ışık vermez." gibi atasözlerinin ilk olarak kim tarafından söylendikleri bilinmemektedir.
- ➔ Atasözlerinde genellikle mecazlı bir söyleyiş vardır. Gerçek anlamlı olan atasözleri de vardır.
- » Sağlık varlıktan yeğdir. (**Sağlıktan büyük zenginlik olmaz.**)
- » Bir göz ağlarken öbür göz gülmez. (**Keder veya sıkıntı varken dostlar, akrabalar eğlenmemelidir.**)

Özdeyişler (Vecizeler)

➔ Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir ilkeyi kısa ve kesin bir biçimde anlatan; genellikle kim tarafından söylendiği bilinen anlamlı, özlü sözlere **özdeyiş (vecize)** denir.

Söz kişiyi yüceltir veya alçaltır.

(Yunus Emre)

En verimli yağmur, alın teridir.

(Cenap Şahabettin)

Cahil kişi gülün güzelliğini görmez, gider dikenine takılır.

(Mevlana)

Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir.

(Mustafa Kemal Atatürk)

Deyimler ve atasözlerinde olduğu gibi özdeyişlerde de kısa ve özlü bir anlatım vardır.

İkilemeler

➔ Aralarında çeşitli anlam ilgileri bulunan sözcüklerin, yeni anlamlar oluşturmak ya da ifadeyi güçlendirmek amacıyla oluşturdukları söz gruplarına **ikileme** denir.

Aynı Sözcüklerin Tekrarıyla Oluşan:

Yavaş yavaş, güzel güzel, tek tek, ağır ağır, adım adım...

Zıt Anımlı Sözcüklerle Oluşan:

» Aşağı yukarı, iyi kötü, güzel çirkin, ileri geri, alt üst...

Eş Anımlı Sözcüklerle Oluşan:

» Ses seda, şan şöhret, akıllı uslu, dünya alem, kılık kıyafet...

Biri Anımlı, Diğeri Anımsız Sözcüklerle Oluşan:

» Eğri büğrü, eski püskü, incik boncuk, kalem mailem...

Anımsız Sözcüklerle Oluşan:

» Eciş bücüş, ıvır zıvır, abuk subuk, süklüm püklüm...

Yansıma Sözcüklerle Oluşan:

» Patır patır, çatır çutur, tıkr tıkr, şıpr şıpr...

İkilemeleri oluşturan sözcükler her zaman ayrı yazılır. Ayrıca ikilemeleri oluşturan sözcüklerin arasına herhangi bir noktalama işareti getirilemez.

Pekistirmeler

➔ Cümleleri anlam yönünden kuvvetlendirmek için çeşitli şekillerde oluşturulan sözcüklere **pekiştirmeli sözcükler** denir.

➔ Pekiştirmeli sözcükler iki yöntemle oluşturulur:

⇒ 1. Yöntem: Sözcüklerin ilk iki harfinden sonra "m, p, r, s" harflerinden birinin getirilmesiyle yapılır.

» Sıcak ⇒ Sımsıcak

» Kara ⇒ Kapkara

» Temiz ⇒ Tertemiz

» Bütün ⇒ Büsbütün

⇒ 2. Yöntem: Sözcüklerin ilk iki veya üç harfinden sonra "m, p, r, s" harfleri ile birlikte "a, e" harflerinden biri getirilerek yapılır.

» Yalnız ⇒ Yapayalnız

» Sağlam ⇒ Sapas Sağlam

» Düz ⇒ Düpedüz

» Karışık ⇒ Karmakarışık

Pekiştirmeli sözcükler bitişik yazılır. Ayrı yazıldıklarında yazım yanlışına neden olur.

➔ Pekiştirmeli sözcükler ile ikilemeler karıştırılmamalıdır. Pekiştirmeli sözcükler sözcük halindedir ve her zaman bitişik yazılır. İkilemeler ise söz grupları halindedir ve ikilemeleri oluşturan kelimeler ayrı yazılır.

» "Sımsıkı" sözcüğü pekiştirme iken "sıkı fıkı" söz grubu ikilemedir.

Kalıplaşmamış Söz Grupları

- ➔ Genellikle sanatsal metinlerde karşılaştığımız ve az sözle çok şey anlatan ifadelere **kalıplaşmamış söz grupları** denir.
- ➔ Kalıplaşmamış söz gruplarının anlamını tespit etmenin en basit yolu, verilen cümlede veya metinde anlatılan konuyu iyi bir şekilde anlayıp kavramaktır.
- ➔ Aşağıdaki cümle ve metinlerdeki renkli ifadeler, kalıplaşmamış söz gruplarıdır.

Kalıplaşmamış Söz Grubunun Kullanımı	Kullanıldığı Anlam
» İnsan, güvenin bir ayna gibi olduğunu ve o aynanın bir kez kırıldığında hep çizik gösterdiğini unutmamalı.	Yaşanan sıkıntıların, insanın bakış açısını olumsuz etkilediği
» Şair, pek çok şiirinde kısa anlatılara yer vermeyi tercih etmiştir. Eserlerinde bazen de monolog tekniğine veya mektup türüne göz kırpan bir üslup görülür. Olgun, oturmuş bir üslubu vardır; her sene kitap yayımlayan bir şair değildir, metinlerini demlendirmekten yanadır.	Kaleme aldığı eserlerin belli bir olgunluğa gelmesini beklemek
» Ustasının yanına verildiğinde henüz yedi yaşındaydı Kenan. Seni eğitir, sana iş belletir, gözüne de girersen yanında temelli aş sahibi eder demişti babası. Bunlardan en çok hangisine kanmıştı bilinmez ama ustasının yanında yoğrulmaya hazır bir hamur olduğu gözlerinden okunurdu.	Eğitilmeye, yetiştirilmeye uygun
» Her insan tarihçi olamaz. Zamanını boşa geçirmek isteyenlerin yapacağı iş değildir tarih araştırmacılığı. Tozlu, küflü belgeler arasında kaybolmaktır. Geçmişin silik izlerini sürerken "ak sütün içindeki ak kılı" görebilmektir. Tarihçilik, bütün bunların ötesinde duyguların diline kulakları tıkamaktır.	Tarihçi nesnel davranmalıdır.

Kalıp Sözler

- ➔ Önceden belirli bir biçime giren ve hafızada saklanan, söylenileceği zaman hemen hatırlanan tek bir sözcük, söz grubu ya da cümleden oluşan kalıplaşmış söz varlıklarına **kalıp sözler** denir.
- » Estağfurullah   » Mutlu yıllar   » Güle güle oturun.   » Allah mesut etsin!
- » Günaydın   » Tövbe tövbe   » Geçmiş olsun.   » Her işte bir hayır vardır!
- » Bravo   » Takdiri ilahi   » Su gibi aziz ol.   » Elçiye zeval olmaz.
- ➔ Kalıp sözler genellikle konuşmalarda kullanılır ve uygun durumlarda hemen hatırlanarak az sözle çok şey ifade eder.
- ➔ Kalıp sözler Türk kültürünü yansıtmaları bakımından önemlidir. Örneğin başsağlığı dileme, doğum, evlenme, uğurlama gibi kültürü yansıtan durumlarda kullanılan kalıp sözler kültürümüzü aktarır.
- ➔ Kalıp sözler yapı, işlev ve kullanıldıkları durumlar itibari ile diğer kalıplaşmış sözlerden (atasözleri, deyimler, ikilemeler) ayrılır. Özellikle diğer kalıplaşmış söz grupları en az iki sözcükten oluşurken kalıp sözlerin tek bir sözcükten de oluşabilmesi bu sözcükleri diğerlerinden ayırır.
- ➔ Kalıp sözlerden bazıları atasözleri ve deyimler gibi tamamen kalıp halindedir; değiştirilemeyecek, ekleme ve çıkarma yapılamayacak bir yapıya sahiptir.
- » "Allah rahmet eylesin!" yerine, "Allah rahmet kılsın!" ifadesi kullanılamaz.

1.

Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki soruları metinden hareketle cevaplayınız.

ATASÖZÜ VE DEYİMLERDE KALAN MAHALLELER

Eskiden bir “mahalle komşuluğu” vardı. Yeri geldiğinde akrabalıktan öte bir yakınlık, birlik ve beraberlik demektir bu. Zaten onların oluşturduğu bu bütünlüğe “mahalleli” denirdi. Aynı mahallede oturuyor olmanın bu insanlara yüklediği maddi ve manevi sorumluluklar çevresinde o kadar geniş bir halk kültürü oluşmuş idi ki bunu bir başka milletin kültüründe görmek sanırım kolay kolay mümkün olmaz. “Ev komşusu”, “kapı komşusu”, “bahçe komşusu” bütün bu yakınlıkların farklı adları olmuştur hep. Bu toplumda “komşu komşunun külüne muhtaç” idi bir zamanlar. Ev almadan önce komşu alınırdı aynı şekilde. Hatta öyle ki “Komşunun iti bile komşuya ürümez.” idi. Bu ilişkiler o kadar saygıdeğer idi ki yabancılar “komşuyu komşudan sorarlardı.” Çünkü o mahalledeki “komşuluk kardeşlikten ileri”ydi. Mesela “komşu kapısına çevirmek” deyimini; komşusunun evini kendi evi gibi bilmenin ve zamanlı zamansız, olur olmaz vakitlerde “çat kapı” komşuya uğramanın diğer adıydı aslında. Bunun adı sadece “samimiyet” ve “yakınlık” idi. “Komşu ekmeği komşuya borçtu.” o zamanlar. “Komşu hakkının Tanrı hakkı olduğu”na inanılırdı her zaman. Bu yüzden “komşuda pişenin komşuya düşmediği” pek nadirdi. Zira o komşuluklarda herkes, Hz. Muhammed’in “Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir!” uyarısıyla diken üstünde yatar kalkardı. (...)

Hayatımızdan bir yıldız gibi kaybolup giden sadece “mahalle” değildi kuşkusuz. Onunla birlikte çok şey kaybettik... İşte yukarıda belki sadece bir kısmını sayabildiğimiz terimler, kavramlar, deyimler ve atasözleri... Mahalle ile birlikte onlar da güzel Türkçemizi sessizce terk edip gitti. Bir daha geri dönerler mi, bilinmez. (...)

Rıdvan CANIM (Düzenlenmiştir.)

1. Metinde hangi atasözlerinden bahsedilmiştir?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. Metinde hangi deyimden bahsedilmiştir? Metne göre bu deyim ne anlama gelmektedir?

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

3. Metinde komşuluk ile ilgili hangi özdeyişe yer verilmiştir?

- .....
- .....
- .....
- .....

4. Eskiden komşuyu kime sorarlardı?

- .....

5. Metne göre “mahalle komşuluğu” ne demektir?

- .....
- .....

6. Metne göre “mahalleli” ne demektir?

- .....
- .....

7. Mahalle komşuluğu ile oluşan yakınlıklara başka hangi adlar verilmektedir?

- .....
- .....

8. Mahalle komşuluğu ile oluşan yakınlıklara başka hangi adlar verilmektedir?

- .....
- .....

9. Hayatımızdan kaybolup giden nedir ve Türkçemizi bu şekilde terk edip giden başka hangi kavramalar vardır?

- .....
- .....
- .....
- .....

2.

Etkinlik

Söz Gruplarında Anlam (Atasözleri)

Aşağıdaki soruların cevaplarını "Cevap Havuzu"ndan bulup örnekteki gibi yazınız. (Her doğru cevap 10 puandır.)

"Bir yöntemden başka bir yöntemle geçiş tehlikeli bir durum veya zamanda yapılmamalıdır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: *Irmaktan geçerken at değiştirilmez.*

"Çıkar sağlamaya yardım eden kimseye veya şeye zarar gelmemesine dikkat edilmelidir." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"İsteklerini uygun bir biçimde söylemesini bilen kimse, onları önünde sonunda elde eder." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Bilgili, hünerli, işinde başarılı olan kimselelere genellikle sataşılır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

CEVAP HAVUZU

- Irmaktan geçerken at değiştirilmez.
- Abanın kadri yağmurda bilinir.
- Gönülsüz yenen aş, ya karın ağrıtır ya baş.
- Açık ağız aç kalmaz.
- Meyveli ağacı taşlarlar.
- Öfke ile kalkan zararlar oturur.
- Mal adama hem dost hem düşmandır.
- Gözden irak olan gönülden de irak olur.
- Bin nasihatten bir musibet yeğdir.
- Sağılır ineğin buzağısı kesilmez.
- Selden gelen suya gider.
- Yara sıcakken sarılır.
- Düş uykudan sonra olur.
- Göz görmeyince gönül katlanır.

"Yakınımızda bulunmayanların özlemine, acısına daha kolay dayanabiliriz." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Bir acıyı dindirmek için gereken yardım hemen yapılmalıdır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Bir şeyin gerçek değeri ancak ona çok ihtiyaç duyulduğu zaman iyi anlaşılır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Malın insana yararı olduğu gibi zararı da vardır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Kolay ve emeksiz kazanılan şeyler elden kolay çıkar." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Bir işin temeli gerçekleşmedikçe ayrintılarına sıra gelmez." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Öfkesine kapılarak iş gören sonunda güç duruma düşer" anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"İstenmeyerek yapılan işlerden kötü sonuçlar ortaya çıkar." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Ayrı düşenlerin arasındaki sevgi de zamanla azalır." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

"Yaşanan olaylar, öğütlerden çok daha etkilidir." anlamına gelen atasözü hangisidir?

Cevap: .....

0 - 40 Puan Arası	50 - 80 Puan Arası	90 - 120 Puan Arası	130 Puan
Geliştirilmeli	Orta düzeyde	Başarılı	Mükemmel

3.

Etkinlik

Söz Gruplarında Anlam [Deyimler]

Aşağıdaki cümlelerde anlamları verilen deyimleri ilgili kutucuklardan bularak altlarındaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

Açık kapı bırakmak

~~Bahtına küsmek~~

Can evinden vurmak

Dal budak salmak

Caka satmak

Açmaza düşmek

Defterden silmek

İcat çıkarmak

Gönül almak

İpe un sermek

İki çift laf etmek

Misafir kalmak

İçi içine sığmamak

Şamaroğlanına dönmek

Gözü olmamak

Ecel teri dökmek

İşlerin ters gitmesi yüzünden karamsar olmak.

Bahtına küsmek

Çalım satmak, gösteriş yapmak.

Karmaşık biçimde yayılıp genişlemek.

Herkesin hincini aldığı, çattığı, söylendiği, yerli yersiz azarladığı kimsenin durumuna düşmek.

Kesip atmamak, ileriye düşünerek ılımlı davranmak.

Çok heyecanlanmak, coşkunluk duymak ve sevincini belli etmekten kendini alamamak.

İçinden çıkılması oldukça güç bir durumda kalmak.

Hoşa gitmeyecek bir huy edinmek, hoş olmayan bir davranışta bulunmak.

Bir araya gelerek sohbet etmek

İlişisini kesmek, yok saymak, adını anmaz olmak, unutmak.

Çok korkmak, heyecan içinde bulunup terlemek, korku ve bunalım içinde olmak.

En etkileyici, en can alıcı yönden saldırmak.

Kırılan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek

Bir şeye sahip olmayı istememek

Geçersiz birtakım nedenler ileri sürerek istenilen işi yapmaktan kaçınmak

Bir yerde yiyip içmek, yatmak ve konuk olarak ilgi görmek

4.

Etkinlik

Söz Gruplarında Anlam (Pekiştirmeler - İkilemeler)

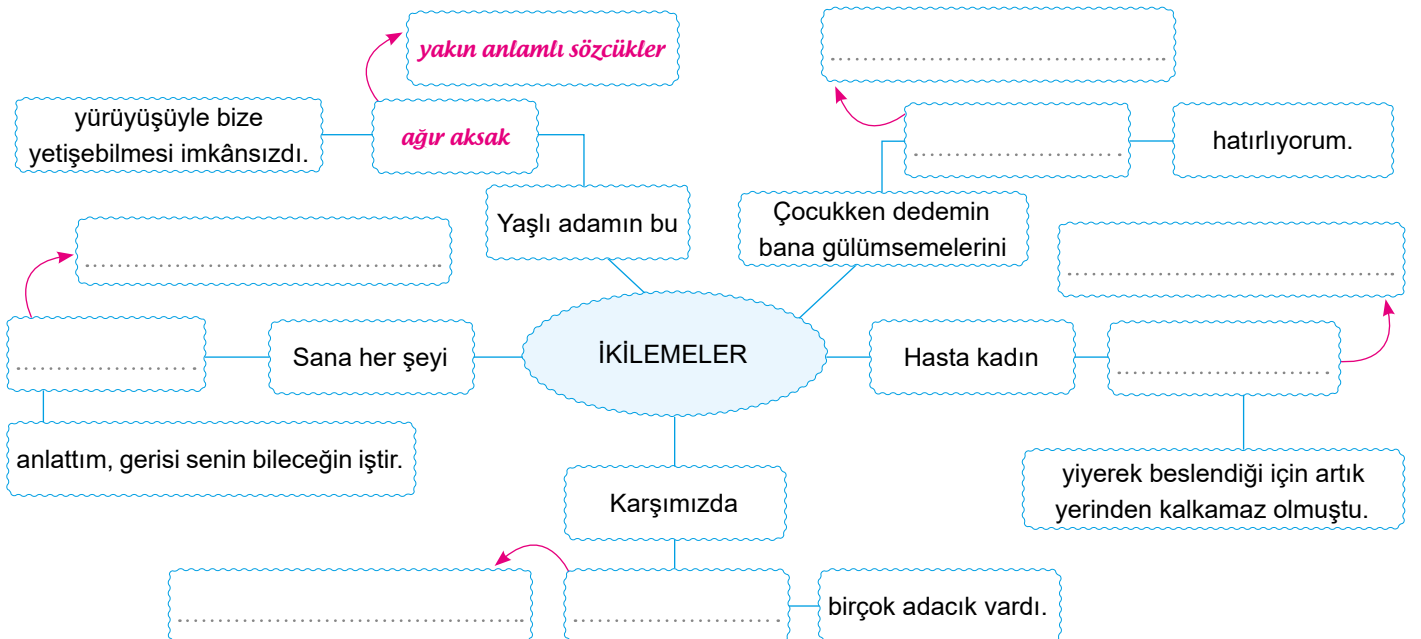
Aşağıdaki etkinlikleri verilen yönergelere göre yapınız.

1. Yönerge: Pekiştirmeli sözcüğün kullanıldığı cümleyi işaretleyip pekiştirmeli sözcüğü yazınız.

☐	Salih ile Sinan mahalledeki sahada güzel güzel oynuyorlardı.	<input type="text"/>
☐	Aşağı mahalleden upuzun bir yol bizim mahalleye uzanıyordu.	<input type="text"/>
☐	Adam düpedüz herkesle dalga geçiyordu.	<input type="text"/>
☐	Seninle sabah akşam sohbet etsem sıkılmam.	<input type="text"/>
☐	Çocuğun masmavi gözleri denizi andırıyordu.	<input type="text"/>
☐	Bahçeden topladığı sarı sarı çiçekleri annesine hediye etti.	<input type="text"/>
☐	Apar topar toplandık ve hemen yola koyulduk.	<input type="text"/>
☐	Sude bomboş odada oturmuş öylece etrafı izliyordu.	<input type="text"/>
☐	Hayati Bey sapasağlam adamdı, kalbine yenik düştü maalesef.	<input type="text"/>
☐	Gece gündüz aynı oyunları oynamaktan sıkılmış olmalısın!	<input type="text"/>

2. Yönerge: Kavram haritasındaki cümleleri örnekteki gibi verilen ifadelerden uygun olanlarla tamamlayınız.

abur cubur	yakın anlamlı sözcükler	hayal meyal	iki anlamsız sözcük	ağır aksak
bir anlamlı bir anlamsız	zıt anlamlı sözcük	aynı sözcüğün tekrarı	irili ufaklı	açık açık

5.

Etkinlik

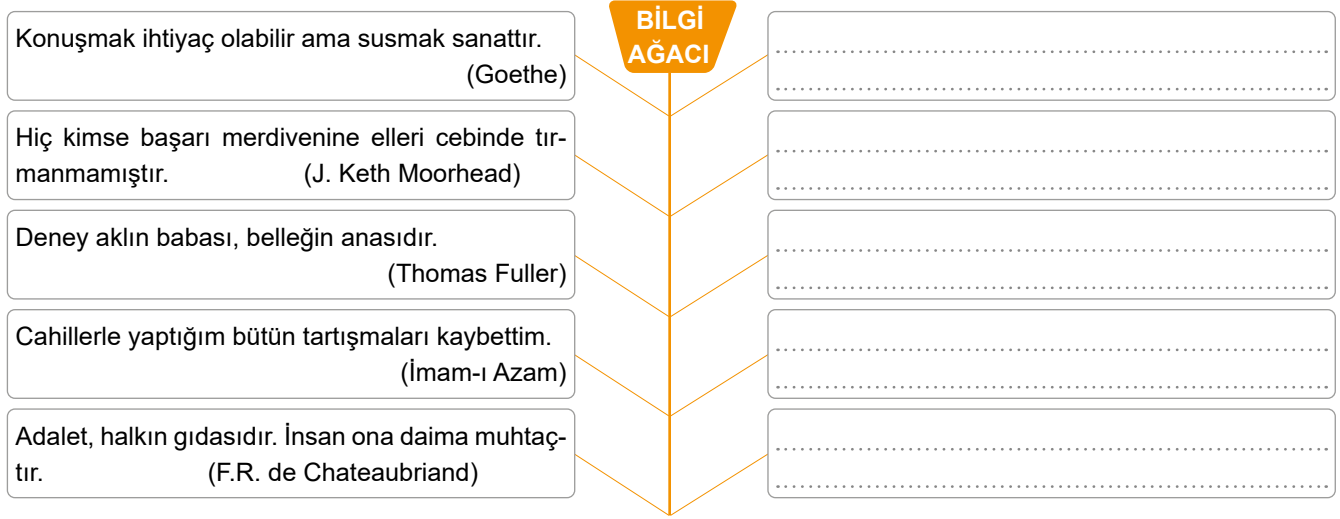
Söz Gruplarında Anlam (Özdeyişler - Kalıplaşmamış Sözler)

Çalışma yaprağındaki etkinlikleri verilen yönergelere göre yapınız.

Çalışma Yaprağı

1. Yönerge: Aşağıdaki bilgi ağacının sol sütununda verilmiş olan vecizelerle anlamca aynı doğrultuda olanları bulup sağ sütunda karşılıklarına yazınız.

En verimli yağmur alın teridir. (Cenap Şahabettin)	Cahil kimsenin yanında kitap gibi sessiz ol. (Mevlana)	İnsanlar ancak adaletle doyurulur. (Emerson)
Susmayı bilmek, söylemeyi bilmekten daha nadir bir meziyettir. (Ambroise)	Gerçek bilgi; yaparak, denenerek öğrenilen bilgidir. (Descartes)	

2. Yönerge: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelime gruplarının cümleye kattığı anlamı ilgili kutucuklardan bularak örnekteki gibi boşluğa yazınız.

Geçmişini bilmemek	Gelişiminin başlangıcında olmak	Yaşadığı dönemden kopmamak
Sıkıntılara göğüs germe becerisi kazandırma	Gerçeklik ile istekleri arasında kalan	~~Daha fazla tecrübe edinmek~~

Sen iyi bir şair olabilirsin ancak Necip Fazıl tarzı şiir yazabilmek için kırk fırın ekmek yemen lâzımdır. <i>Daha fazla tecrübe edinmek</i>	<u>Kökleri ile ilişkisini kesmiş</u> bir nesilden gelecek beklemek mümkün değildir.	Doğuda yüzyıllardır kan ve gözyaşı eksik olmuyor, bundan olsa gerek insanlara <u>acı aşısı</u> yapılmış sanki.
.....	.....	.....

Romanımız daha <u>emekleme</u> dönemini aşamadığından dünya çapında romancılar da yetiştiremiyoruz.	Şiirlerinde <u>zamanın ruhunu yakalayan</u> kişiler geleceğe kalırlar.	Gözünün <u>gördüğüyle gönlünün bildiği</u> bir olmayan insanlar toplumun hep gerisinde kalmışlardır.
.....	.....	.....

6.
Etkinlik

Söz Gruplarında Anlam (Kalıp Sözcükler)

Aşağıda belirtilen kişilere içinde buldukları durumlardan dolayı hangi kalıp sözlerin söylenilmesi gerektiğini yazınız.

- ~~İyi yolculuklar~~
- Günaydın
- İyi bayramlar
- Elçiye zeval olmaz
- Hoş bulduk
- Geçmiş olsun
- Hoşça kal
- Estağfurullah
- Güle güle oturun
- Kazasız belasız kullan
- Hoş geldiniz
- Özür dilerim
- Gözün aydın
- Başın sağ olsun
- Allah bir yastıkta kocatsın
- Kolay gelsin
- Doğum gününü kutlu olsun
- Sözünü balla kestim
- Su gibi aziz ol
- Elinize sağlık
- Allah, analı babalı büyütsün

1. *İyi yolculuklar*

Yolculuğa çıkan Ece Hanım'a

2.

Ziyaretine gittiğimiz hasta kişiye

3.

Okulun duvarını ören Ali Bey'e

4.

Kalbini kırdığımız arkadaşımıza

5.

Sabah karşılaştığımız kişiye

6.

Evimize gelen misafire

7.

Oğlu askerden gelen komşumuza

8.

İncelik göstererek bizi öven kişiye

9.

Yakınını kaybeden arkadaşımıza

10.

Hoş bir haber taşımayan aracıya

11.

Yeni bir ev alan kişiye

12.

Bayramlarda gördüğümüz kişiye

13.

Vedalaştığımız birine

14.

Sözünü kestiğimiz konuşana

15.

Yemekten sonra yemeği yapana

16.

Yeni çocuğu olan birine

17.

Bize su veren çocuğa

18.

Doğum gününü kutladığımız kişiye

19.

Yeni bir araba alan kişiye

20.

Yeni evlenen kişilere

21.

Bize "Hoş geldin!" diyen kişiye

Bu etkinlikte;

* Kalıp sözlerin hangi durumlarda kullanıldığını öğrendim.

Çok iyi performans

Geliştirilmesi gereken performans

7.

Etkinlik

Söz Gruplarında Anlam

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

Hangi deyim "korkusuz olan" anlamında kullanılmaktadır?	Gözü kara
	Gözü tok
	Gözü açık
Cevap: <i>Gözü kara</i>	

"Geçmiş olsun!" kalıp sözü genellikle hangi durumlarda kullanılmaktadır?	Vedalaşma
	Düğün merasimi
	Hastalık
Cevap:	

"Bütün yanlarını kuşatacak biçimde" anlamında kullanılan pekiştirmeli sözcük hangisidir?	Büsbütün
	Apaçık
	Çepeçevre
Cevap:	

"Ağzı kulaklarına varmak" ve "etekleri zil çalmak" deyimleri hangi anlama gelir?	Çok acıkmak
	Çok sevinmek
	Çok kızmak
Cevap:	

Hangi ikileme yakın anlamlı sözcükler ile oluşturulmamıştır?	Ağrı sızı
	Doğru dürüst
	Karman çorman
Cevap:	

I. Ağaç, yaprağıyla gürler. II. Ak akçe kara gün içindir. III. Yalnız taş duvar olmaz. Numaralandırılan atasözlerinden hangi ikisi yakın anlamlıdır?	I ve II
	I ve III
	II ve III
Cevap:	

"Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol." özdeyişi hangi konuda söylenmiş bir sözdür?	Cömertlik
	Dürüstlük
	Fedakârlık
Cevap:	

"Acı duyabiliyorsan canlısın, başkalarının acısını duyabiliyorsan insanınsın." özdeyişi hangisi ile ilgili söylenmiştir?	Empati
	Adalet
	Cömertlik
Cevap:	

Hangi ikileme "Sızlanarak, sıkıntısını belli ederek, şikâyet ederek" anlamında kullanılır?	Yana yakıla
	Sıkı fıkı
	İçten içe
Cevap:	

"Gerçek sanatçı eserini <u>kendi duygularının ve düşüncelerinin hamuruyla yoğurabilen</u> kişidir." cümlesinde altı çizili sözle anlatılmak istenen nedir?	Yalınlık
	Özlülük
	Özgünlük
Cevap:	

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ

- ➔ Yazılı ve sözlü anlatımlarda çeşitli geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanılır. Bu ifadeler cümlelerde çeşitli işlevlerde kullanılır.
- ➔ Kullanılan ifadelerden bir düşünceden başka bir düşünceye geçileceğini ifade eden sözcük ya da sözcük grupları “geçiş ifadeleri” olarak adlandırılır.
- ➔ Ama, fakat, lakin, ancak, yalnız, ya da, oysaki, rağmen, buna rağmen, yani, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak, son olarak, öte yandan vb.
- ➔ Metin içerisinde yer alan sözcükleri, sözcük gruplarını ya da cümleleri birbirine bağlama görevinde kullanılan ifadeler de “bağlantı ifadeleri” veya “bağlayıcı ifadeler” olarak adlandırılır.
- ➔ Örneğin, mesela, ve, bu yüzden, bundan dolayı, sonuç olarak, hem ... hem, ya ... ya, hem de, aynı zamanda, bununla birlikte, açıkçası, kısacası vb.

İŞLEVLERİNE GÖRE GEÇİŞ VE BAĞLANTI İFADELERİ KULLANILAN CÜMLELER

Düşüncenin Yönünü Değiştirme veya Zıtlık İstevi:

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadeler düşüncenin yönünü değiştirme veya zıtlık işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Mahallenin serseri takımındaydı ama pırlanta gibi bir kalbi vardı.
- ➔ Üniversiteye kaydını yapmıştı fakat okulla ve derslerle alakası yoktu.
- ➔ Hafta sonu sinemaya gidecektik lakin beklediğimiz film gösterime girmedi.
- ➔ Kursa gitti ancak Almanca'yı öğrenemedi.
- ➔ Düzenli bir iş hayatı vardı buna rağmen birikmiş bir kuruş parası yoktu.
- ➔ Herkes internetin zararlarından bahsediyor oysaki birçok faydası da var.
- ➔ Okulu dereceyle bitirdi ne var ki istediği bölüme yerleşemedi.
- ➔ Hayvanları çok ama çok seviyorum yalnız hiçbir hayvanı evde besleyemiyorum.

Ekleme İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadeler ekleme işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Hayal resim ve müzik derslerinde çok öz güvenli tavırlar sergiliyordu.
- ➔ Şiire dair hem bilgisi hem de tecrübesi fazla olan bir şairdi.
- ➔ Tüm işi tek başına yapmış bununla birlikte çayın yanına kek de yapmış.

Seçenek Belirtme İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifade seçenek belirtme işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Üniversite tercihlerinde ya İstanbul'u ya da Ankara'yı yazabilirsiniz.

Özetleme İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadeler özetleme işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Kalpaklılar adlı eserde işgal altındaki İzmir, İstanbul, Anadolu'nun ayaklanması anlatılmıştır özetle Türk milletinin bağımsızlık mücadelesi ele alınmıştır.
- ➔ Önce parka, sonra da markete gittim; kısacası günlük rutinlerimizi gerçekleştirdik.

Sonuç Bildirme İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifade sonuç bildirme işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Evden geç çıktı, trafiğe takıldı ve okula yetiştiğinde kapılar kapanmıştı. Sonuç olarak sınava giremedi.

Örnekleme İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadeler vurgulama işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ İnsanların statüsü değişebilir. Mesela dün torbasiyla eskicilik yapan biri, bugün özel arabasıyla tiyatroya geliyor.
- ➔ Kişi kendi konumunu kendi belirler. Örneğin evdeki statüsü, işteki saygınlığı hep kendi elinde olan şeylerdir.

Vurgulama İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadeler vurgulama işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ İstanbul'da denize yakın evlerde özellikle yalılarda fahiş kira bedelleri söz konusuydu.
- ➔ Semiha Hanım sadece otele gelen müşterilerle ilgileniyordu.

Açıklama İstevi: Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifade açıklama işleviyle kullanılmıştır.

- ➔ Nezaket kurallarından biri de mahremiyete özen göstermektir. Açıklamak gerekirse mahremiyet, özel yaşamın gizliliği demektir.

1.

Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinle ilgili istenilen bilgileri yazınız.

Atatürk çocukları çok severdi. Onun dilinde çocuk, “sevgi” demektir. Kendisinin çocuğu olmamıştı ama bütün Türk çocukları, onun öz çocukları gibiydi.

Atatürk'ün yanından hiç ayırmak istemediği, şişşirin bir çocuk vardı. Ona kendisi “Ülkü” adını vermişti. Küçük Ülkü'yü sık sık Çankaya'daki evine getirirdi. Ülkü, yeni yürümeye ve birkaç kelime ile yarım yamalak konuşmaya başlamıştı. Atatürk bu sevimli çocuğu kucığına alır, saatlerce onunla meşgul olurdu.

Bir gün yanına girdiğim zaman, onu yine Atatürk'ün kucığında bulmuştum. Şakalaşıyorlardı. Çocuk, katıla katıla gülererek onun altın saçlarını çekiyor ve burnuna yapışıyordu. Ara sıra yumak elleriyle Atatürk'ün yüzüne küçük küçük tokatlar indiriyordu.

O da çocuklaşmış gibiydi. Bir yandan kahkahalarla gülüyor, bir yandan da güya başını korumaya çalışıyordu. Bir aralık bana baktı, gök parçası gözleri sevgi ve neşeden ışıltılıydı: “Çocukluk ne güzel şey! Çocuklar ne sevimli, ne güzel değil mi? En çok hoşuma giden halleri nedir bilir misin? İkiyüzlülüğü bilmemeleri, bütün istek ve duygularını içlerinden geldiği gibi açıklamaları. Çoğu ailelerin öteden beri çok kötü bir alışkanlıkları var: Çocuklarını söyletmez ve dinlemezler. Çocuklar söze karışınca ‘Sen büyüklerin konuşmasına karışma!’ der, sustururlar. Ne kadar yanlış hatta zararlı bir hareket. Hâlbuki tam tersine, çocukları serbestçe konuşmaya; düşündüklerini, duyduklarını olduğu gibi ifade etmeye özendirmelidirler. Böylece hatalarını düzeltmeye imkân bulurlar.” dedi. Sonra Ülkü'yü derin bir şefkatle bağrına bastı. Onu iki yanağından öptü. Ben bu öpücüklerde bütün çocuklara karşı olan sonsuz sevgisinin izlerini görür gibi olmuştum.

Hasan Rıza SOYAK (Düzenlenmiştir.)

1. Altı çizili geçiş ve bağlantı ifadelerinden “düşüncenin yönünü değiştirme” işleviyle kullanılanı yazınız.

2. Metne uygun bir başlık yazınız.

3. Metinde geçen “içinden gelmek” deyiminin anlamını yazınız.

4. “Meşgul olmak” söz grubunun metinde hangi anlamda kullanıldığını yazınız.

5. “Hoşa gitmek” deyiminin metindeki anlamını yazınız.

6. “Söze karışmak” deyiminin metindeki anlamını yazınız.

7. Metinde geçen ikilemeleri bulup yazınız.

- .....
- .....
- .....

8. Metinden hareketle Atatürk'ün fiziksel özelliklerini anlatan bir cümle yazınız.

9. Atatürk'ün çocuk kavramını hangi duygu ile tanımladığını yazınız.

10. Atatürk'ün çocuklarda en çok beğendiği özellikleri yazınız.

11. Atatürk'e göre ailelerin sahip olduğu kötü alışkanlıkları yazınız.

12. “Bağrına basmak” deyiminin metindeki anlamını yazınız.

13. Metinde geçen pekiştirmeli sözcüğü bulup anlamını yazınız.

2.
Etkinlik

Geçiş ve Bağlantı İfadeleri

Aşağıdaki tabloda cümlelerdeki boşluklara getirilecek olan geçiş ve bağlantı ifadelerini bulup örnekteki gibi yazınız. Yazdığınız doğru cevaplar için gülen yüzü (😊), yanlış cevaplar için üzgün yüzü (😞) işaretleyiniz.

Cümle	A	B	C	Cevap	Değerlendirme
Yazarın çok sayıda roman ve hikâyesi vardı. Bununla birlikte bir devlet kurumunda memurluk da yapıyordu.	Mesela	Bununla birlikte	Özellikle	B	😊 ☐ 😞 ☐
Her eser; ister istemez bir insanın, bir toplumun düşüncelerini bildirir. sadece güzellik kaygısıyla yazılmış olanlar bile bir dünya görüşünden haber verir.	Üstelik	Ancak	Fakat		😊 ☐ 😞 ☐
Sabah kalkıp bir saat kadar koşardı. sporun insanı dinç tutacağına inanırdı.	Fakat	Çünkü	Lakin		😊 ☐ 😞 ☐
Kitap okumayı severim. de roman türüne bayılırım.	Oysaki	Özellikle	Rağmen		😊 ☐ 😞 ☐
Dili korumak, kültürü korumak demektir. konuşurken veya yazarken yabancı sözcüklere mümkün olduğunca yer vermemeliyiz.	Ancak	Yalnız	Bu yüzden		😊 ☐ 😞 ☐
İki saate yakındır arkadaşımızı bekliyoruz. bir saat önce burada olması gerekiyordu.	Oysa	Özellikle	Veya		😊 ☐ 😞 ☐
Derslerine çok çalıştı. öğretmenin gözüne girmeyi başardı.	Böylelikle	Fakat	Ama		😊 ☐ 😞 ☐
Birkaç tane arkadaşım bile olmuştu. yine de burada kalmak istemiyordum.	Örneğin	Ancak	Özellikle		😊 ☐ 😞 ☐
Takımımız sahaya üç futbolcu eksik çıkmıştı. rakibini farklı skorla yendi.	Buna rağmen	Mesela	Sadece		😊 ☐ 😞 ☐
Sonuçlarınızı ben takip ederim. tetkik sonuçlarının fotokopilerini de size gönderirim.	Rağmen	Kadar	Ayrıca		😊 ☐ 😞 ☐
Söz verdiği saatte gelmedi, bizi iki saat ayakta bekletti. bir de azarlamaya kalktı.	Tıpkı	Ama	Hatta		😊 ☐ 😞 ☐
İnternette güvenilir bilgi arıyorsan "gov, edu" uzantılı internet sitelerini araştırmalısın. Kültür Bakanlığının internet sitesini deneyebilirsin.	Mesela	Fakat	Sadece		😊 ☐ 😞 ☐

3.

Etkinlik

Geçiş ve Bağlantı ifadeleri

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

“Bir gün yabancı bir romancı ve tarih yazarı Atatürk’e bir soru sordu.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Zıtlık

Ekleme

Özetleme

Cevap: ..... *Ekleme* .....

“Ayağı burkulduğu için çok üzgündü ama kediye yardımcı olduğu için de çok mutluydu.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Özetleme

Vurgulama

Zıtlık

Cevap: .....

Hangisi örnekleme işlevi ile kullanılan geçiş ve bağlantı ifadelerinden biri değildir?

Mesela

Örneğin

Kısacası

Cevap: .....

“Tenis yaygınlaşan bir spor dalı, bu yüzden Türkiye’de neredeyse her şehirde tenis kulübü var.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Örnekleme

Açıklama

Zıtlık

Cevap: .....

“Tef, günümüzde özellikle kına gecelerinde kullanılmaktadır.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Vurgulama

Özetleme

Ekleme

Cevap: .....

“Oyun oynarken başkalarını rahatsız etmemeliyiz, mesela evde koşarak oyun oynamamalıyız.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Özetleme

Örnekleme

Zıtlık

Cevap: .....

“İçleri kan ağlıyordu ama yüzlerindeki gülücükler bu durumu gizliyordu.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Örnekleme

Zıtlık

Vurgulama

Cevap: .....

“Çocuklar oyun oynarken hem eğlenir hem de öğrenirler.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Ekleme

Zıtlık

Vurgulama

Cevap: .....

Hangisi düşüncenin yönünü değiştirme işlevi ile kullanılan geçiş ve bağlantı ifadelerinden biri değildir?

Ancak

Ama

Mesela

Cevap: .....

“At binerken vücuttaki bütün kaslar çalışır, özel olarak bacak ve kol kasları güçlenir.” cümlesinde altı çizili ifade hangi işlevde kullanılmıştır?

Örnekleme

Vurgulama

Ekleme

Cevap: .....

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

PARAGRAF TÜRLERİ

➔ Düzyazıların kendi içinde satır başlarıyla ayrıldıkları bölümlere ve konu bütünlüğü olan cümle topluluğuna **paragraf** denir. Paragraflar anlatım özellikleri ve içerikleri bakımından farklı türlerde isimlendirilebilir.

Betimleme Paragrafı

- ➔ Bir yerin, bir kavramın ya da bir kişinin gözümüzün önünde canlandırılacak şekilde ayrıntılı bir biçimde anlatıldığı paragraflara **betimleme paragrafı** denir.
- ➔ Bu paragraf türünde betimlemesi yapılan varlıklarla ilgili betimleyici ifadeler kullanılır. Kişi betimlemeleri yapılan paragraflarda kişinin fiziksel ve kişilik özelliklerine yer verilir.

Kişinin Betimlendiği Paragraf Örneği

- ➔ Charlie Chaplin 14 yaşındayken ince yapılı, küçük elli, küçük ayaklı, kıvrırcık siyah saçlı ve pırl pırl dişleri olan güzel bir çocuktur. Üstelik, enerji doluydu. Ancak kimse-sizliğin etkisiyle fazlaca çekingen bir yapıya sahipti.

Mekânın Betimlendiği Paragraf Örneği

- ➔ Çaldere Köyü'nde güneş batarken geniş yapraklı incir ağaçlarının dallarını koyu bir kırmızı kaplar. Yeşille kırmızının birleşmesinden doğan bu renk yağmuru gözleri kamaştırır. Sazların arasından süzülen dere, köyün dört saat uzağındaki ırmağa kavuşmak için dümdüz ova üstünde mavi bir şerit gibi uzanır.

Tanıtma Paragrafı

- ➔ Bir kavramın tanımlandığı veya bir kişinin ya da nesnenin tanıtıldığı paragraflara **tanıtma paragrafı** denir.
- ➔ Bu paragraf türü genellikle bilgilendirici metinlerde kullanılır ve tanım cümlesi ile başlar.

Kavramın Tanımlandığı Paragraf Örneği

- ➔ Sevgi, insanları bir arada tutan en önemli bağlardan biridir. Sevginin olmadığı yerde öfke ve düşmanlık vardır. Varlığıyla insana huzur veren sevgi, insan ruhunun en önemli besin kaynağıdır. Acıkan bir canlının beslenerek yaşamını sağlıklı bir şekilde devam ettirmesi gibi ruhun da sağlıklı olabilmesini sağlayan en önemli unsur sevgidir...

Kişinin Tanıtıldığı Paragraf Örneği

- ➔ Melis; 10 yaşında, meraklı ve hayalci bir kızdı. İstanbul'da Kınalıada'da yaşardı. Araştırmaya ve bilime oldukça meraklıydı. Özellikle hava olaylarını incelemeyi çok severdi. Hatta bunun için tuttuğu bir meteoroloji günlüğü bile vardı. Bu günlüğe o günkü hava durumunu; rüzgâr, yağmur, kar gibi hava olaylarını yazardı.

Öyküleme Paragrafı / Olay Paragrafı

- ➔ Yaşanmış ya da hayal ürünü olan olayların; yer, zaman ve kişi unsurları belirtilerek verildiği paragraflara **öyküleme paragrafı** ya da **olay paragrafı** denir.
- ➔ Bu paragraf türü, hikâye edici metin türlerinde (masal, fabl, hikâye, roman vb.) karşımıza çıkar.
- ➔ Bu paragraf türünde kişiler, varlık kadrosu, yer ve zaman unsurları belirgindir.

Öyküleme / Olay Paragrafı Örneği

- ➔ Ahmet bir fabrika işçisiydi. Her gün sabah işine gider, akşam saatinde de evine dönerdi. Sıradan bir hayatı vardı. Ancak bir gün Ahmet'in penceresinin önündeki ağacın dalına yaralı bir kuş kondu. Kuş uçamıyordu. Ahmet, bunu fark edince elini uzatıp kuşu aldı. Onun yarasını sardı. Onu besledi, iyileştirdikten sonra ise bir ağacın dalına bıraktı.

Sıralı - Kronolojik Metin

- ➔ Bir olayın kronolojik akışı içinde, bir uygulamanın işlem basamakları hâlinde sunulduğu metinlere **sıralı - kronolojik metin** denir.
- ➔ Genellikle bir kişinin yaşam öyküsünün anlatıldığı, deneylerin aşamalarının anlatıldığı, bir yemek tarifinin verildiği metinlerde kullanılır.
- ➔ Bu metin örneklerinde zaman kavramı ve öncelik-sıralılık belirten ifadeler (ilk olarak, önce, sonra, sonunda, son olarak...) sıkça kullanılır.

Sıralı-Kronolojik Metin / Aşama Anlatan Paragraf Örneği

- ➔ Elektriklenme ile ilgili bir deney tasarlarken **ilk olarak** teneke içecek kutusunu yatay bir biçimde masanın üzerine koyun. **Sonra** balonu şişirin ve ağzını düğümleyin. **Daha sonra** şişirdiğiniz balonu yünü giysiye birkaç kez sürtün. **Son olarak da** balonu teneke kutuya yavaşça yaklaştırın. Ancak deşirmeyin.

1.
Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki soruları verilen metinden hareketle cevaplayınız.

SANATIN GÜLDÜREN YÜZÜ: ŞENER ŞEN

26 Aralık 1941’de, o zamanlar marangozluk yapan ünlü oyuncu Ali Şen’in oğlu olarak Adana’da dünyaya geldi. Sanat hayatına İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarında sahneye çıkarak başladı.

Sinemaya ilk adım attığı yıllarda figüranlık dahil her işi yaptı. Beş yıl boyunca küçük rollerde yer aldı. Kariyerinde dönüm noktası 1975 yılında Ertem Eğilmez’in filmi Hababam Sınıfı’ndaki “Badi Ekrem” tiplmesiyle oldu. Aynı filmde Kemal Sunal ile müthiş bir ikili oluşturdu ve o yıllarda büyük gişe hasılatı yapan “Süt Kardeşler, Şabanoğlu Şaban, Tosun Paşa, Kibar Feyzo, Çöpçüler Kralı ve Davaro” gibi filmlerde oynadı.

Şener Şen, “Namuslu” filminde ilk kez başrole çıktı. Bu filmle üçkağıtçı, sahtekâr karakterleri canlandırmaktan sıyrılan Şener Şen artık iyi, insanları kandırmayan, saf, temiz yürekli karakterleri canlandırmaya başladı. 1996’da ise Türk sinemasında bir devrim yaratan “Eşkiya” filminde Uğur Yücel ile birlikte oynadı. Yavuz Turgul’un senaryosunu yazdığı ve yönettiği bu film Türk sinema sektöründe o dönem için bir rekor kırarak 2,5 milyonu aşkın seyirciyi sinemalara çekti.

Gaziantep’li kebab üstadı Ali Haydar’ı canlandırdığı “İkinci Bahar” (1998-2001) dizisinde diğer başrol oyuncusu Hanım adlı Trakyalı bir mezeciği canlandıran Türkan Şoray’dı.

“Gönül Yarası” (2005) filmindeki emekli öğretmen Nazım rolüyle 42. Altın Portakal Film Festivali’nde En İyi Erkek Oyuncu Ödülü’nü kazandı. Nesli tükenen bir kabadayıyı canlandırdığı “Kabadayı” (2007) ve başrollerini Çetin Tekindor ve Cem Yılmaz’la paylaştığı “Av Mevsimi” (2010) en son rol aldığı filmler olmuştur.

1. Şener Şen hangi filmlerde oynamıştır? Metinden bularak yazınız.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

2. Metindeki paragraflar hangi paragraf türüne örnektir?

.....

3. Şener Şen ilk kez hangi filmde başrol oynamıştır?

.....

4. Şener Şen’in kariyerinde dönüm noktası olan tipleme hangisidir?

.....

5. Şener Şen, Uğur Yücel ile birlikte hangi filmde oynamıştır?

.....

6. Şener Şen hangi film ve rolle 42. Altın Portakal Film Festivali’nde En İyi Erkek Oyuncu Ödülü’nü kazanmıştır?

.....

7. Türkan Şoray’la birlikte oynadığı İkinci Bahar filminde hangi rolü canlandırmıştır?

.....

8. İnternette Şener Şen’i araştırıp fotoğraflarından metinde hangi oyuncunun anlatıldığını öğreniniz. Daha sonra aşağıdaki film afişlerini inceleyip Şener Şen’in olmadığı afişi bulup işaretleyiniz.

2.
Etkinlik

Paragraf Türleri

Aşağıdaki paragrafların hangi paragraf türlerine (betimleme paragrafı, tanıtma paragrafı, öyküleme paragrafı, sıralı-kronolojik metin) örnek olduklarını yazınız.

Höşmerim, Anadolu'nun birçok yerinde yapılan bir yemek çeşididir. Tatlısından tuzlusuna kadar çok değişik türde olanları vardır. En tanınmış Balıkesir ve Çanakkale dolaylarında yapılanıdır. Şeker, tuzsuz peynir, un ve yağ ile yapılır. Sevilerken yenen, sofralarda özellikle tercih edilen çok güzel bir helvadır. (.....)

Nevruz ve Şenol adındaki çocuklar, annesi, babası, dedesi ve ninesiyle birlikte bir köyde yaşıyordu. Burası yüksek tepelerin arasına kurulmuş şirin bir köydü. Her yıl olduğu gibi bu yıl da çok kar yağmıştı. Karlı kış günleri çocuklar için kızak ve kartopu gibi eğlenceli oyunlara fırsat veriyordu. Ama çoğu kez soğuk, onların eve kapanmasına neden oluyordu. Böyle anlarda küçük Nevruz, dışarıda doyasıya oynayacağı sıcak günleri hayal ediyordu. (.....)

Sabahın altısı. Saroz Körfezi kıpırtısız. Kıvrım kıvrım bir sahil... Tahta bir iskele... İskelede tek ayak üstünde duran iki martı ve balık tutmaya çalışan bir babayla bir oğul... Tüm hareketler ağır çekim... (.....)

Tenis; topu, raket yardımıyla sahanın ortasında gerili filenin üstünden karşı tarafa geçirmeyi amaçlayan, 2 kişi veya ikişer kişilik takımlar arasında oynanan bir spordur. Vücudun tamamını çalıştıran ve çok fazla enerji gerektiren tenisin faydaları saymakla bitmez. Ülkemizde son zamanlarda popüler olmuş bir spordur.(.....)

Bir kek yapmaya karar verdiğimde, ilk adım olarak gerekli malzemeleri hazırladım. Önce, un, şeker ve kabartma tozunu bir kaba eledim. Sonra, ayrı bir kaptaki yumurta, süt ve yağı iyice çırpıttım. Daha sonra, kuru malzemeleri yavaş yavaş sıvı karışıma ekleyerek pürüzsüz bir hamur elde ettim. Fırını 180 dereceye ayarlayıp, kek kalıbını yağladıktan sonra, hamuru kalıba döktüm. Son olarak, keki fırına verip yaklaşık 45 dakika pişirdim. Kek pişerken mutfağı temizledim ve keki çıkardığımda soğumasını bekledim. Soğuduktan sonra, dilimleyerek servis yaptım. (.....)

Canlıların ışık yaymasına biyolojik ışıldama denir. Biyolojik ışıldama, canlıların yapısında bulunan bazı maddelerin birbiriyle tepkimeye girmesi sonucunda gerçekleşir. Biyolojik ışıldama özelliğine sahip canlılar bu özelliklerini iletişim kurmak, avlanmak, tehlikelerden korunmak gibi pek çok amaç için kullanmaktadır. Işık yayma özelliğine sahip canlılar içerisinde en bilineni ateş böcekleridir. (.....)

Akşam yavaş yavaş yüzünü gösterirken Hacı Ziya'nın masası yine kalabalıktı. Onun anlattıklarını diğerleri tatlı tatlı dinlerken Şükrü Ağa geldi. Rengi soluk, durumunda bir gariplik vardı. Selam vermedi. Kenardaki boş sandalyeyi aldı ve uzakta bir yere oturdu. Tavrı, davranışı herkesin dikkatini çekti. (.....)

Yeni bir şehirde hayat kurmaya karar verdiğimde, ilk adım olarak uygun bir ev bulmam gerekiyordu. Önce internet üzerinden ilanları inceledim ve ilgimi çeken birkaç evi not aldım. Sonra, bu evleri görmek için emlakçılarla randevu ayarladım. Daha sonra belirlenen günlerde evleri tek tek ziyaret ettim ve her birinin avantajlarını ve dezavantajlarını değerlendirdim. En sonunda şehir merkezine yakın ve bütçeme uygun bir dairede karar kıldım. (.....)

0-3
Doğru

GELİŞTİRİLMELİ

4 - 5
Doğru

ORTA

6 - 7
Doğru

İYİ

8
Doğru

MÜKEMMEL

3.

Etkinlik

Paragraf Türleri

Çalışma yaprağındaki etkinlikleri verilen yönergelere göre yapınız.

Çalışma Yaprağı

1. Yönerge: Verilen tanıtma paragraflarının aşağıdakilerden hangisini örneklendirdiğini yazınız.

Kavramın Tanımlandığı Paragraf

Konuşan davul, Batı Afrika'da Yoruba kabilesinde kullanılan vurmali bir çalgıdır. Bu adı almasının nedeni çıkan seslerin kabilenin dilindeki konuşmalara benzermesidir. Konuşan davul, kum saati şeklindedir. Davulun iki başında bulunan deri, birbirine deri iplerle bağlıdır. Tokmakla vurularak çalınan bu davul, koltuk altına sıkıştırılıp gevşetildiğinde davuldan değişik sesler de elde edilebilir. Bu çalgı eskiden haberleşme amacıyla da kullanılmıştır.

Kişinin Tanıtıldığı Paragraf

Demokrasi, halk yönetimi veya halkın devlet yönetiminde söz sahibi olması olarak ifade edilebilir. Ancak demokrasiyi sadece devlet yönetimi ile ilişkilendirmemiz çok doğru olmayacaktır. Çünkü demokrasiye hayatımızın her alanında rastlayabiliriz. Evde kararlar alınırken aile fertlerinin fikrinin alınması, sınıf başkanı seçimlerinde sınıftaki öğrencilerin oy kullanması hayatımızdaki demokrasi uygulamalarına örnektir.

Nesnenin Tanıtıldığı Paragraf

O, içine kapanık biriydi. Çevresiyle iletişimi olmaz, sorunca söyler ve üzerine vazife olmayan işlere karışmazdı. Onun bu çekingenliği sosyal hayatını da etkilerdi. Kimseyle çok bir araya gelmezdi. Yalnız kalacağı bir yer bulup saatlerce bir noktaya dalıp düşünürdü.

2. Yönerge: Verilen betimleme paragraflarının aşağıdakilerden hangisini örneklendirdiğini yazınız.

Mekânın Betimlendiği Paragraf

Başında bir tek saç teli bile olmayan parlak kafasıyla tanınır Keloğlan. Yüzü her zaman temiz ve bakımlıdır, gözleri ise kocaman ve parıldayan, adeta içindeki merak ve zekâyı yansıtır. Yüzündeki gülümseme, her zaman sıcakkanlı ve dost canlısı olduğunu gösterir. Üzerinde genellikle yamalı ama tertemiz kıyafetler bulunur; bir yelek, geniş paçalı pantolon ve ayağında basit çarıklar giyer. Keloğlan'ın incecik ama güçlü bedeni, onun ne kadar çevik ve enerjik olduğunu belli eder. Yoksul bir köyde yaşamasına rağmen, zekâsı ve hazırcıvaplılığı sayesinde her türlü zorluğun üstesinden gelmeyi başarır. Onun bu doğal ve sade görünümü, onu çok sevilen bir masal kahramanı yapar.

Kişinin Betimlendiği Paragraf

Odanın köşesinde tüm ihtişamıyla duruyor eski ahşap masa. Koyu ceviz rengindeki yüzeyi, yılların getirdiği doğal bir patinaya sahip. Üzerinde zamanın izlerini taşıyan ince çizikler ve hafif yıpranmış köşeler, masanın tarihini fısıldıyor adeta. Masanın dört sağlam bacağı, zarif oymalarla süslenmiş ve yere sıkıca tutunmuş. Ortasında geniş bir çekmece bulunuyor, çekmece kulpu ise pirinçten yapılmış ve el işçiliğiyle süslenmiş. Masanın yüzeyi, üzerine konulan her nesneyle uyum içinde; kitaplar, defterler ve küçük bir masa lambası. Bu masa, odanın hem işlevsel hem de estetik açıdan merkez noktası olup geçmişle bugünü bir araya getiriyor.

Nesnenin Betimlendiği Paragraf

Evimiz, dağın eteğindeki mahallemizin en tepesindeki kırmızı evdi. Yanında betondan yapılmış bir çeşme vardı. Çeşmenin üstündeki büyük ağacın gölgesi kapımızın önüne düşüyordu. Ağacın altında bir masa vardı, etrafında da dört sandalye... Ağacın dalına bir salıncak kurmuştuk. Toprak bir yol kıvrılarak evimizin yanına kadar uzanıyordu... Evimizin hemen altında da birçok meyve ağacının olduğu bahçemiz vardı.

4.

Etkinlik

Paragraf Türleri

Verilen paragrafların türlerini örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

O gün durağa geç gelmiş, otobüsü kaçırmıştım. Durakta bir sonraki otobüsü beklerken yanıma gelen yaşlı bir kadının sesini duydum. Yanındaki genç kızla dün geceki olay hakkında konuşuyorlardı.

Cevap: *Öyküleme Paragrafı*Betimleme
ParagrafıÖyküleme
ParagrafıSıralı-Kronolojik
Metin

Evlilik olayında her şey bir sıra içinde gerçekleştirilir. Önce aileler tanışır, kız isteme merasimi gerçekleştirilir ve söz kesilir. Sonra aile büyükleri ile nişan ve tüm tanıdıklarla düğün merasimi yapılır.

Cevap: .....

Öyküleme
ParagrafıTanıtma
ParagrafıSıralı-Kronolojik
Metin

Sel, yüzeyi bir süreliğine tamamen ya da kısmen su altında bırakan, ani ve büyük akıntılardır. Özellikle deniz, akarsu, göl gibi büyük su birikintilerinin aşırı suyla dolmasıyla birikintilerin çevresinde yaşayanları olumsuz etkiler.

Cevap: .....

Tanıtma
ParagrafıSıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
Paragrafı

Haydar, uzun boyu ve geniş omzuyla heybetini yine gösteriyordu. Siyah saçları yana taranmıştı, kırış kırış olan alnı sanki dağınık bir çarşafı andırıyordu. Çatık kaşları, asık suratı ve iri gözleriyle çevreye korku salıyordu.

Cevap: .....

Betimleme
ParagrafıSıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
Paragrafı

Yaşlı adam sessizce bir masaya oturmuş etrafı seyrediyordu. Diğer masada gazetesini okuyan başka bir adam kalkıp yanına geldi. Sıkıcı geçen emeklilik günlerinden, çocuklarından ve güzel ilkbahar havalardan konuştu.

Cevap: .....

Sıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
ParagrafıBetimleme
Paragrafı

Etkinlikte önce mesaj yazılacak, yazımı yanlış olan ifadeler yenile butonuna basılarak düzenlenip sonraki aşamaya geçilecektir. Son basamakta düzenlenmiş olan metin, ses butonuna basılarak kaydetme aşamasına geçilecektir.

Cevap: .....

Sıralı-Kronolojik
MetinBetimleme
ParagrafıÖyküleme
Paragrafı

Kenar mahalleler... Birbirine geçmiş, yaslanmış tahta evler... Kiminin kaplamaları biraz daha kararmış, kiminin balkonu biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir. Hepsi hastadır, yalnızdır.

Cevap: .....

Betimleme
ParagrafıSıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
Paragrafı

Bulut, havanın yüksek tabakalarında çeşitli yağınlar hâlinde toplanmış su buharıdır. Güneşin sıcaklığıyla havada yükselmeye başlar. Yükseldikçe daha soğuk hava tabakalarına rastlar. Böylece su buharı, su damlacıklarına dönüşür.

Cevap: .....

Sıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
ParagrafıTanıtma
Paragrafı

Psikoloji, bilinç bilimi olarak bilinir. 19. yüzyıldan itibaren gittikçe gelişen kişisel bir bilim dalıdır. Psikoloji alanında bilim adamları özellikle kişisel bilinçlerin esrarını çözmeye çalışmışlar ve bu yönde çalışmalarda bulunmuşlardır.

Cevap: .....

Sıralı-Kronolojik
MetinÖyküleme
ParagrafıTanıtma
Paragrafı

Ben yaşadıklarımın etkisiyle ısınmış içimin sıcağından dışarıdaki keskin soğuğu hissetmezken onun elleri ve ayakları buz kesmişti. Burnu kıpkırmızı, elleri mosmor olmuştu.

Cevap: .....

Sıralı-Kronolojik
MetinBetimleme
ParagrafıÖyküleme
Paragrafı

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

METNİN BÖLÜMLERİ

- ⇒ Metinler yapı olarak **giriş**, **gelişme** ve **sonuç** bölümlerinden oluşur. Her paragraf da kendi başına küçük bir metin örneği olduğundan yapısal bütünlüğü olan her paragrafta da giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunmaktadır. Hikâye edici metinlerde de bu bölümler **serim**, **düğüm** ve **çözüm** şeklinde adlandırılır.
- ⇒ Bu bölümler arasında konu bakımından bütünlük vardır. Nasıl ki bir kompozisyon giriş, gelişme ve sonuç bölümünden oluşuyorsa paragraf da bu temel üzerine kurulur.

Paragrafın Bölümleri

Giriş

- ⇒ Genellikle bir veya birkaç cümleden oluşan, parçada anlatılacaklar hakkında kısaca bilgi veren bölümdür.
- ⇒ Giriş bölümü, yazının başlangıcı olduğu için kendisinden önce anlatılan bir parçanın devamıymış gibi bir anlatım ifade edecek sözlerle (ama, bu nedenle, böylece, çünkü, bunun için, oysa, özetle...) başlamaz.

Gelişme

- ⇒ Giriş bölümü gibi bağımsız bir cümle ile başlamaz.
- ⇒ Gelişme bölümü bahsedilen konunun bütün yönleriyle ele alındığı, anlatıldığı bölümdür.
- ⇒ Ana düşünce, yardımcı düşünceler ile genişletilip açıklanır.
- ⇒ Gelişme bölümünde konu, verilen örneklerle genişletilir.

Sonuç

- ⇒ Giriş bölümünde bahsedilen, gelişme bölümünde geniş bir şekilde anlatılan konu ve ana düşüncenin bir sonuca bağlandığı bölümdür.
- ⇒ Bu bölümde, anlatılan düşünce hakkında bir karara varılır.
- ⇒ Bu bölümün başında genellikle "böylece, kısaca, sonuç olarak, bu nedenle..." gibi ifadeler bulunur.

- » Su, oksijen ve besinler insan yaşamı için gerekli olan en temel ihtiyaçlardır. Bu temel ihtiyaçlar sayesinde vücudun dirençli ve sağlıklı kalabilmek için gereksinim duyduğu bütün vitaminler karşılanmaktadır. Elbette vücudun sağlıklı ve dinç olması yalnızca bu ihtiyaçların karşılanmasıyla sağlanamaz. Bunların yanında insan bedeni en az bu gereksinimler kadar bir şeye daha ihtiyaç duyar: Egzersiz. Fiziksel egzersizler kalp ritmini hızlandırdığı için beyne giden kanın akışı da hızlanır. Dolayısıyla beyne daha çok oksijen taşınmış olur. Fiziksel egzersizlerde hormon salgılanması daha sağlıklı olur ve buna bağlı olarak beyin hücrelerinin büyüüp gelişmesi desteklenmiş olur. Bu durum bize çeşitli spor faaliyetlerinin, dikkat bozukluğu tedavisinde ilaçsız yöntemlerden biri olarak kullanıldığını gösterir. Bu nedenle yaşamamızı yalnızca vücudun gereksinim duyduğu su, oksijen ve besine borçlu olmadığımızı kavrayıp vücut sağlığımız için gerekli egzersizleri yapmalıyız. Bunun için her gün en az bir saat boyunca tempolu yürüyüş yapıp en az on bin adım atmamız gerekir.

Giriş
Bölümü

Gelişme
Bölümü

Sonuç
Bölümü

Yukarıdaki paragrafta;

- ⇒ Altı çizili bölüme kadar olan kısım paragrafın "giriş bölümü"dür. Paragrafta bahsedilen konuya (egzersiz) değinilmiştir.
- ⇒ Altı çizili bölüm de "gelişme bölümü"dür.
- ⇒ "Bu nedenle" ifadesiyle başlayan son bölüm de "sonuç bölümü"dür.

- ⇒ Metnin bölümleri hikâye edici metinlerde "serim, düğüm, çözüm"; bilgilendirici metinlerde "giriş, gelişme, sonuç" olarak adlandırılır.
- ⇒ Hikâye edici metinlerde **serim bölümünde** olayın yer, zaman, kişi ya da varlık kadrosuna dair bilgiler verilir. **Düğüm bölümünde** okuyucuda merak uyandıracak ifadeler kullanılırken **çözüm bölümünde** de düğüm bölümünde merak uyandıran konular çözüme kavuşturularak okuyucunun merak duygusu giderilmiş olur.

1.

Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup istenilen bilgileri kendi cümlelerinizle yazınız.

NUTUK

Yurdumuzun parçalanıp işgal edildiği günlerden başlayarak Türk tarihinde bir dönüm noktası olan İstiklal Savaşı'nı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu ve inkılapların yapılışını anlatan Nutuk, siyasi ve millî tarihimizin birinci elden, değerli bir kaynak eseridir.

Atatürk'ün kendi kaleminden çıkan bu eser, yine Atatürk tarafından, Cumhuriyet Halk Partisinin 15-20 Ekim 1927 tarihleri arasında Ankara'da toplanan İkinci Kurultay'ında 36,5 saat süren ve altı günde okunan tarihî bir hitabeye dayandığı için Nutuk adını almıştır.

Nutuk yalnız geçmiş devrin bir hikâyesi olarak dünümüzü anlatmakla kalmayıp yakın tarihimizden alınan ibret dolu tecrübelerle, millî varlığımızın bugününe de yarınına da ışık tutabilen bir değer taşımaktadır.

Nutuk, milleti ülkenin geleceğini belirleyecek olan millî birlik ilkesi etrafında bilinçlendirip kenetlendirerek millî irade ve millî hâkimiyet kavramlarının harekete dönüştürülmesi yoluyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan cumhuriyetin ilanına kadar uzanan başarılı bir tarihî akışın hikâyesidir.

Nutuk ilk defa 1927 yılında, biri asıl metin, diğeri belgeler olmak üzere Arap harfleriyle iki cilt olarak yayınlanmıştır. Aynı yıl, tek cilt hâlinde lüks bir baskısı da yapılmıştır. Yazı inkılabından sonra, bu ilk metnin okunması güçleştiğinden, 1934 yılında, Millî Eğitim Bakanlığınca üç cilt olarak yeniden basılmıştır. Nutuk, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezince yeniden basılmıştır.

<http://www.fmv.edu.tr/ataturk/>

Okuduğunuz metin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Nutuk adlı eserin içeriği ile ilgili bilgi verilerek önemine değinilmiştir. Metnin gelişme ve sonuç bölümlerinde neler anlatılmaktadır? Maddeler hâlinde yazınız.

Gelişme Bölümü:

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Sonuç Bölümü:

- .....
- .....
- .....

2.
Etkinlik

Metnin Bölümleri

Aşağıda karışık bir şekilde verilmiş olan paragrafların, metinlerin hangi bölümlerinden alındığını yazınız.

BİLGİLENDİRİCİ METİN

Kulüplerin kuruldukları yılların hemen ardından, ilk önce Balkan Savaşları başladı, daha sonra Birinci Dünya Savaşı patlak verdi. (...) Bu savaşlarda tüm kulüplerin futbolcuları en ön saflarda mücadele etti, bazı futbolcular Çanakkale Savaşı'nda şehit oldu, birçok futbolcu da Kurtuluş Savaşı'nda yer aldı. (...) Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından futbol kulüpleri tekrar faaliyetlerine başladı. (...)

1

Türkiye'de futbol zamanla tüm ülkeye yayıldı; şehir şehir, kasaba kasaba futbol kulüpleri kurulmaya başladı. Oynamak için iki kale direği, bir top ve oynayanların azminin yettiği futbol, zamanla Türkiye'de bir sevdaya, milyonları peşinden sürükleyen; karda, yağmurda, çamurda takımların peşinden deplasmanlara götüren bir spora dönüştü. Futbol sadece Türkiye ile tanışmakla kalmadı, bu topraklarda "bağlılığı" tattı.

2

Türkiye'de futbolun geçmişi cumhuriyetten daha önceki zamanlara uzanır. İngiltere'den gelen subay ve işçiler sayesinde Türkler arasında yayılan futbol, Türklerin kendi takımlarını kurarak mücadele etme isteğiyle beraber kulüpleşme safhasına geldi. 1903'te Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün ardından amacı "yabancı takımları yenmek" olan Galatasaray 1905'te kuruldu, iki yıl sonra da Fenerbahçe kuruldu.

3

HİKÂYE EDİCİ METİN

Çocukluğumda Fatih'teki bayram yerinde kömürcü devaleri de görmüştüm. Meydanın ta ucunda diz çökmüş, geviş getire getire kendilerini seyreden, çocuklara kendileri de çocuksu bir bakışla bakıyorlardı. Devalerin o bakışı hâlâ gözlerimin önündedir. Ne kadar hoşuma gitmişti!

1

İstanbul çocuklarının bayramlarda eğlendikleri birçok bayram yerleri vardı. Bunların meşhurları Fatih meydanında ve Şehzadebaşı Camii avlusunda kurulanlardı. Ayrıca -İstanbul'un her semtinde- Beyoğlu, Beşiktaş, Üsküdar ve Kadıköy'de; mahal- le mahalle, birçok bayram yerinde çocuklar bayramın tadını çıkarıyorlardı.

2

Bütün bu bayram yerleri bir âlemdi. Beşik salıncaklar, atlıkarıncalar, cambazlar, müşterilerini beklerlerdi. Bunlardan başka arabalar, atlar ve eşekler de vardı bu bayram yerlerinde. Sonra, her çeşit yiyecek maddesi satanlar her tarafı doldururdu. Bir sehpa üstündeki mangallarında cızır cızır köfte pişirenler, simitçiler, şerbetçiler, elma şekeri, horoz şekeri satanlar, önlerinde biriken çocuklara hiç durmadan satış yaparlar, çocukların yanlarındaki büyükleri de ikide bir keseye el atarlardı.

3

3.
Etkinlik

Metnin Bölümleri

Aşağıdaki cümlelerin bir metnin hangi bölümünden alındığını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

Atatürk, 1881 yılında Selanik'te Zübeyde Hanım ve Ali Rıza Efendi'nin çocukları olarak dünyaya geldi.	Giriş
	Gelişme
	Sonuç
Cevap: ..... <i>Giris</i>	

Bir varmış, bir yokmuş; biz dünyada henüz yokken bir balıkçı yaşıyormuş ve hemen hemen her gün denize açılıyormuş.	Düğüm
	Serim
	Çözüm
Cevap:	

... Onlar iyice çoğalarak büyük bir kavme dönüştü, Tanrı'nın rahmeti ile 400 yıl sonra sayıları diğer tayfaların sayısını da geçti. ...	Serim
	Düğüm
	Çözüm
Cevap:	

Kutadgu Bilig, devleti yönetme kuralları ile prensiplerini kapsayan, insan huyu ve özelliklerinden, gelenek ve göreneklerden söz eden edebî bir eserdir.	Gelişme
	Sonuç
	Giriş
Cevap:	

Kısacası Mevlânâ, yaşamının son günlerine kadar herkesi insanlığa davet eden vaazlarını bırakmamış, tüm insanları doğru yola davet etmiştir.	Sonuç
	Giriş
	Gelişme
Cevap:	

Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım; çok keskin, çok sivriydi. ...	Serim
	Düğüm
	Çözüm
Cevap:	

Sonuç olarak bu konunun değişik açılardan irdelenmesi şüphesiz ki hem karikatürücü hem de toplum açısından son derece önem taşımaktadır.	Giriş
	Sonuç
	Gelişme
Cevap:	

Ancak Zeliha'nın işi rast gitmez; Zeliha Yusuf'a değil, Mısır amiri Aziz'e rast gelir.	Düğüm
	Çözüm
	Serim
Cevap:	

Padişah verilen cevaptan memnun kalmış, onların hepsine bol bol armağan dağıtmış.	Serim
	Düğüm
	Çözüm
Cevap:	

Karagöz oyunu, oyunun en önemli tipleri olan Karagöz ile Hacivat arasındaki diyaloga ve güldürme esasına dayanan, genel halk için sahnelenen oyundur.	Giriş
	Gelişme
	Sonuç
Cevap:	

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

HİKÂYE UNSURLARI

- ➔ Yaşanmış ya da yaşanması muhtemel bir olayın, belli bir plan çerçevesinde anlatıldığı yazılara **hikâye** denir. Hikâyede bahsedilen olay, kişiler, yer ve zamana da **hikâye unsurları** denir.
- ➔ Hikâye unsurlarında dört temel unsurdan söz edebiliriz:

Hikâye Unsurları

Olay

Ortaya çıkan durum veya ilgi çekebilecek her türlü işe olay denir. Her hikâyede bir olay vardır. Kişi ya da kişilerin yaşadıkları, başından geçenlerdir.

Kişiler (Vartık Kadrosu)

Hikâye edici metinlerde bütün olayın etrafında olduğu varlıklar hikâyenin kişileridir. Olay her zaman insanlar üzerine kurulmayabilir. Olaylar diğer varlıkların etrafında oluşabilir.

Yer (Mekân)

Hikâye edici metinlerde olayın geçtiği çevreye yer (mekân) denir. Mekân, metinlerde olayın daha akılda kalıcı olmasını sağlar.

Zaman

Hikâye edici metinlerde olayın içinde geçtiği süreye zaman denir. Hikâyelerde olay belirli bir zaman dilimine sığdırılır. Bu zaman dilimi birkaç saat gibi kısa bir süre olabileceği gibi birkaç yılı aşan uzun bir süre de olabilir.

Örnek

- ➔ Ferda evinde tatlı bir telaş içindeydi. Bir anda saatine baktı, telaşlandı. İkinci vaktiydi, akşama az kalmıştı. Buna rağmen yapılacak çok iş vardı. Daha tatlı yapacak, kapının önünü sulayacak, bahçeden biraz çiçek toplayacaktı. İki kilo elmayı rendeledi. Fırın tepsisini yağlayıp bolca şeker serpti. Rendelenmiş elmaları malzemelerle karıştırdı. Tepsideki şekerin üstüne yaydı. Kızarmasını beklediği eti fırından çıkardı, elmayı fırına attı. Misafirlerinin gelmesini bekledi.

➔ **Olay:** Ferda'nın evine misafir gelmesi ve onun hazırlık yapması

➔ **Kişi(ler):** Ferda ➔ **Yer:** Ferda'nın evi ➔ **Zaman:** İkinci vakti

Örnek

- ➔ Yılbaşı gecesi kar yağmaya başlamıştı. Koyu geceye düşen beyaz topların sayısı öyle çoktu ki Müzeyyen, sabah herkes uyanıncaya kadar epey kar biriktireceğine emin oldu. Kardeşi çok severdi karla oynamayı. Odasına gitti, kapıyı açıp içeri girdi. Ona kar yağdığını söyleyince yatağından zıplayarak camın önüne gitti, perdeleri çekti, bir sevinç çığlığı attı. Hemen dışarı çıkmak istediğini söyledi ama Müzeyyen ancak sabah çıkabileceklerini söyledi. Murat ablasını karından döndürmenin ne kadar zor olduğunu bildiğinden ısrar edemedi. O da oturup yarın kardan neler yapacağını teker teker ablasına anlattı.

➔ İki kardeşin karın yağmasından dolayı duyduğu sevinç.

➔ **Kişiler:** Murat ve Müzeyyen ➔ **Yer (Mekân):** Murat'ın odası ➔ **Zaman:** Yılbaşı gecesi

- ➔ Hikâye unsurları yalnızca hikâye türündeki eserlerde değil, hikâye edici tüm metinlerde (masal, fabl, destan, efsane, roman vb.) bulunur.

1.
Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki metni sesli bir şekilde okuyup hikâye haritasını çıkarınız. Soruları metinden hareketle cevaplayınız.

TOKATLI KINALI ALİ

Çanakkale Savaşları zamanında Üsteğmen Faruk, Seddülbahir’de cepheye yeni gelen askerleri denetlerken bir yandan da onlarla sohbet ediyor, “Nerelisin?” gibi sorular soruyordu. Gözleri bir ara, saçının ortası sararmış bir delikanlıya takıldı... Yanına çağırdı ve merakla sordu:

— Adın ne senin evladım?

— Ali, komutanım.

— Nerelisin?”

— Tokatlıyım, komutanım. Zile kazasındanım.

— Peki evladım, bu kafanın hali ne?

— Cepheye gelmeden önce, anam saçıma kına yakıtı komutanım. Neden yakıtığını da bilmiyorum.

— Peki gidebilirsin Kınalı Ali.

O günden sonra Ali’nin adı, Kınalı Ali oldu. Cepheye herkes onun kafasındaki kınayla dalga geçer oldu. Kısa sürede cana yakın tavırlarıyla herkesin sevgisini kazandı.

Bir gün memleketine mektup göndermek için arkadaşlarından yardım istedi. “Anama, babama burada iyi olduğumu bildirmek istiyorum. Ama okumam yazmam yok. Biriniz yardım edebilir misiniz?” Biri değil, birçok arkadaş yardımına geldi. “Sen söyle biz yazalım.” dediler. Kınalı Ali söylüyor, bir arkadaşı yazıyor; diğeri de söylenenlerin doğru yazılıp yazılmadığını denetliyordu. Ali mektubunu; annesine niçin kafasına kına yakıtığını ve bu durumun alay konusu olduğunu, kardeşi Ahmet’e kına yakmamasını yazarak sonlandırır.

Aradan zaman geçer İngilizlerin saldırısında Kınalı Ali’nin bölüğünden Ali dahil birçok kişi şehit düşer. Birkaç gün sonra Kınalı Ali’nin ailesinden mektup gelir. Komutanları mektubu açar okurlar. Babası ailesinden, akrabalarından bahsedip selam ettikten sonra annesi anlatır:

Oğlum Ali, yazmışsın ki kafamdaki kınayla dalga geçtiler. Kardeşime de yakma demişsin. Kardeşine de yaktım. Komutanlarına ve arkadaşlarına söyle senle dalga geçmesinler. Bizde üç işe kına yakarlar:

1- Gelinlik kıza; gitsin ailesine, çocuklarına kurban olsun diye.

2- Kurbanlık koça, Allah’a kurban olsun diye.

3- Askere giden yiğitlerimize, vatana kurban olsun diye.

Gözlerinden öper, selam ederim. Allah’a emanet olun...

Mektubu okuyanlar hiçkırta hiçkırta ağlamaktadırlar.

Şehitlerimiz (MSB)

Hikâyenin Adı

Kişiler: .....

Yer: .....

Zaman: .....

Olay: .....

Konu: .....

1. Tokat’ta kimlere kına yakılır ve yakılan kınalar ne anlama gelir?

.....

.....

.....

.....

2. Kınalı Ali hangi tavırlarıyla herkesin sevgisini kazanmıştır?

.....

.....

.....

3. Kınalı Ali hangi konuda ve niçin arkadaşlarından yardım istemiştir?

.....

.....

.....

4. Ali’ye ilk olarak Kınalı Ali adını kim takmıştır?

.....

2.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Aşağıdaki metinlerde hikâye unsurlarını bulup belirtilen alanlara örnekteki gibi yazınız.

Sonbaharın bu ilk gününde Cesur Vay deniz kıyısına gelip bir kayanın üstüne oturmuş. Güneşli, açık, sakın, sıcak bir gün. Evde yiyecek bir şey yok. Yaşlı babası da çadırdan çıkıp yanına gelmiş, yaşlı kemiklerini ısıtmak istemiş. Cesur Vay:

— Baba can bugün hava sakın ben ava çıkmak istiyorum, demiş.

Babanın ödü kopmuş:

— Sakın ha! Kayığımız küçücük. Dalgaların ne zaman kabarcacağı (...) belli olmaz oğul can!

— Hiç fark etmez baba can. Bugün ben denize açılacağım.

Okunu, yayını, zıpkınını almış, kayığı denize indirip hızla küreklere asılmış Vay. Hava güzel, deniz çarşaf gibi... Bütün gücüyle kıyıdan uzaklaşmıştı. Artık, ne bir kara parçası ne de bir adacık... Cesur Vay rüzgâra yalvarmış:

— Es ey rüzgâr es! Bütün gücünle es! Foklar, balinalar çıkagelsin; bir büyük balıkla döneyim, herkese bir lokma yiyecek vereyim... Rüzgâr duymuş bu sesi. Yavaş yavaş dalgaları kaldırmaya başlamış, biraz sonra dalgalar kabarmış... Küçücük kayık dalgaların üstünde uçuyormuş. (...)

1 OLAY

Cesur Vay'ın denizde balık avına çıkmasıyla yaşanan olaylar.

2 MEKÂN

3 ZAMAN

4 KAHRAMANLAR

Yemyeşil, güzel bir ormanda yalnız bir köstebek yaşamış. Köstebek bütün vaktini toprak kazarak geçirirmiş. Girişken, cana yakın bir hayvanmış. Pek çok hayvanla tanışır, arkadaş olurmuş. Ama kısa zamanda hayvanlar ondan uzaklaşır, onunla arkadaşlıklarını sürdürmezlermiş. Köstebek bu duruma çok üzülürmüş.

Günlerden bir gün köstebek ormanda gezerken bir kaplumbağayla karşılaşmış. Çok sevinmiş. Hemen onunla tanışmış.

— Ben herkesi çok severim. Hiç kimseye kötülük yapmam ama hiç arkadaşım yok. Seninle arkadaş olalım mı, diye sormuş. (...)

1. OLAY

2. VARLIK KADROSU

3. YER

4. ZAMAN

Belirsiz bir zaman

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Evet

Hayır

Öyküleyici metinlerdeki hikâye unsurlarını belirlemeye yönelik çözümlene yapabiliyorum.

3.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

"Birinci Dünya Savaşı yılları, ekinlerin toplandığı dönem, kuşların göç ettiği mevsim" ifadeleri hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Mekân
	Zaman
	Olay
Cevap: ..... <i>Zaman</i>	

"Akbulut köyündeki ağaçların kesilmesi" ifadesi hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Olay
	Varlık kadrosu
	Zaman
Cevap:	

"Aslan (12-15 yaşlarında, öğrenci), Ahmet (40-45 yaşlarında, Aslan'ın babası)" ifadeleri hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Mekân
	Kişiler
	Zaman
Cevap:	

"İstanbulu Hoca, Akşehir'e imam olarak görevlendirilmiştir." cümlesindeki altı çizili ifade hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Zaman
	Mekân
	Kişi
Cevap:	

"Tevfik Efendi, banka önünde nasıl olduysa bileğini incitmiş." cümlesinde hikâye unsurlarından hangisine yer verilmemiştir?	Şahıs
	Mekân
	Zaman
Cevap:	

"Bir dağ köyü, belediye binası, bir oda" ifadeleri hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Mekân
	Zaman
	Olay
Cevap:	

"Güneş; denize, bulutlara ve ağaçlara sordu 'Üzerinizde uyuyabilir miyim?' diye." cümlesindeki altı çizili ifadeler hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Mekân
	Varlık kadrosu
	Zaman
Cevap:	

"Saçı sakalı beyazlamış, gözlüklü ve leylek gagasına benzeyen burnu olan Affan Efendi" ifadesi hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Mekân
	Kişi
	Olay
Cevap:	

"Mahallemizin en eğlenceli yeri kavak ağaçlarının altıydı. Burası tam bize göreydi." metnindeki altı çizili ifade hikâye unsurlarından hangisini yansıtır?	Olay
	Zaman
	Mekân
Cevap:	

"Gül mevsimi" ibaresi bir hikâye haritasında hangi başlığın altına yazılmalıdır?	Zaman
	Kişi
	Olay
Cevap:	

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

“1937 yılının bahar mevsimiydi. Atatürk Orman Çiftliği'ne gidiyorduk. Çiftliğin o bölümü meyve bahçesiydi ve fidanlar sıra sıra dikilmişti. Atatürk, bu eski çorak topraklar üzerindeki, meyve bahçesi hâline gelmiş olan bu yerlere neşe ile bakıyordu. Yol kenarlarında ameleler çalışıyor ve fidanlar dikiyorlardı. Atatürk birden şoföre, “Dur!” diye bağırdı. Aşağı indiği vakit orada olanlara “Burada bir iğde ağacı vardı, o nerede?” diye sordu. Kimse iğde ağacını bilmiyordu çünkü orada çalışanlar, yenilerini dikmekle meşgul idiler.

Atatürk'ün biraz evvelki neşesi kalmamıştı. Çünkü çiftliğin ilk günlerinin bir hatırası yerinden çıkarılmış ve yok olmuştu. Yol boyunca yürüyerek iğde ağacını aradık.

1. Aşağıdaki hikâye unsurlarını metinden hareketle bulunuz. (4+2+2+2 = 10 puan)

Olay: ..... (4 puan)
Kişiler: ..... (2 puan)
Yer (Mekân): ..... (2 puan)
Zaman: ..... (2 puan)

2. Metne göre Atatürk'ün neşesini kaçırın olay nedir? Yazınız. (5 puan)**3. Aşağıda verilen paragrafların hangi paragraf türünü (betimleme, öyküleme, tanıtma, sıralı-kronolojik metin) örneklendirdiklerini yazınız. (5+5+5 = 15 puan)**

Evi tuttum ve taşınma hazırlıklarına başladım. Önce eşyalarımı toparlayıp koliledim, sonra nakliye firmasıyla anlaştım. Taşınma günü geldiğinde, sabah erken saatlerde nakliye aracına eşyalarımı yükleyip yeni evime doğru yola çıktım. Yeni evime yerleşip eşyalarımı düzenlemek birkaç günümü aldı ama sonunda her şey yerli yerine oturdu ve ben de yeni hayatıma başlamış oldum.

Kasabanın birinde Eda ve Öykü adında iki kız kardeş yaşarmış. Bu kasabanın bir gün aniden tüm renkleri kayboluvermiş. Tüm kasaba halkı bu duruma çok üzülmüş. Artık bu kasabada her şey griymiş. Gökyüzü, nehirler, ormanlar, çiçekler, kelebekler ve hatta güneş bile gri renkteymiş.

Teknoloji bağımlılığı; telefon, bilgisayar, akıllı cihazlar ve oyun konsolları gibi dijital aygıtların aşırı ve kontrolsüz kullanımına denir. Araştırmalara göre ABD'de her sekiz kişiden biri teknoloji bağımlısı olarak hayatını sürdürmektedir. Ülkemize ilişkin 2015 yılı raporlarında ülke nüfusunun yüzde 55,9'unun internet kullandığı görülmektedir. Bu sayı son yıllarda daha da artmıştır.

4. Aşağıdaki metinde altı çizili geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi işlevde (özetleme, ekleme, örnekleme, vurgulama, zıtlık) kullanıldıklarını yazınız. (2+2+2+2+2 = 10 puan)

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu (.....) ve ilk cumhurbaşkanıdır. (.....) Özel-
likle eğitim ve modernleşme alanlarında yaptığı reformlarla tanınır. (.....) Mesela, kadınlara seçme ve
seçilme hakkı verilmesi, bu reformların önemli bir parçasıdır. (.....) Ama Atatürk'ün vizyonu sadece bu
reformlarla sınırlı değildi; sanayi, tarım ve kültürel alanlarda da büyük değişiklikler gerçekleştirdi. (.....)
Sonuç olarak Atatürk'ün liderliği ve reformları, Türkiye'nin modern bir ulus devleti hâline gelmesinde kritik bir rol
oynamıştır.

5. Kişiler; davranışlarını, alışkanlıklarını ve karakterini genç yaşlarda kazanırlar. Unutulmamalıdır ki gençlik dönemi bireyin kişiliğini şekillendirmede önemli bir zaman dilimidir. Kişi, genç yaşlarda doğru değerleri öğrenip olumlu alışkanlıklar kazanırsa ilerleyen yaşlarda bu temel üzerine daha sağlam bir karakter inşa edebilir.

Bu parçada bahsedilen atasözümüz nedir? Yazınız. (5 puan)

6. Selamlaşma bildiren kalıp sözlere beş örnek yazınız. (2+2+2+2+2 = 10 puan)

7. Aşağıda serim ve düğüm bölümleri verilen hikâyenin çözüm bölümünü, olay akışına uygun bir şekilde büyük harflerin ve noktalama işaretlerinin kullanımına da dikkat ederek iki ya da üç cümleyle tamamlayınız. (10 puan)

Bir zamanlar, Anadolu'nun kalbinde küçük bir köy vardı. Bu köy, Kurtuluş Savaşı'nın sona ermesinden hemen sonra, büyük değişimlerin eşliğindeydi. Herkesin dilinde aynı isim vardı: Mustafa Kemal Atatürk.

Köyün ileri gelenlerinden Ali Ağa, Atatürk'ün reformlarını duyar duymaz heyecanlanmıştı. Özellikle eğitim alanında yapılan yenilikler, onu derinden etkilemişti. Ama köyde bazıları bu yeniliklere karşı çıkıyordu. Geleneklere sıkı sıkıya bağlı olanlar, eski düzenin bozulmasından korkuyordu. Ali Ağa, köydeki bu direnişi kırmak ve herkesi yeni düzene uyum sağlamaya ikna etmek için büyük bir çaba harcamaya karar verdi. Bir gün, köy meydanında büyük bir toplantı düzenlendi. Ali Ağa; Atatürk'ün ülke için ne denli büyük fedakarlıklar yaptığını, yapılan reformların geleceği nasıl şekillendireceğini anlattı ve herkes anlatılanlardan çok etkilendi.

Sonuç olarak .....

8. • Çıngırağın her çekilişinde ikisinin de heyecandan yürekleri ağızlarına geliyor.
- Oğlu sınavı kazandı diye havalara uçuyordu
  - Şöyle kenara göze batmayacak bir masaya iliştik.
  - Sanatçılara saygı gösterenler, onları el üstünde tutmak isteyenler de çok azdır.
  - Anlattıklarına göre ben küçükken ele avuca sığmaz haşarı bir çocuktum.

Yukarıdaki cümlelerde geçen deyimlerin anlamları aşağıda verilmiştir. Bu deyimleri cümlelerden bularak anlamlarının karşısına yazınız. (2+2+2+2+2 = 10 puan)

Çok sevinmek : .....

Zapt edilmemek : .....

Aşırı derecede görünür olmak : .....

Birdenbire çok korkmak : .....

Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek: .....

9. Bir zamanlar yoksul bir eskici varmış, eski ayakkabıları onarırmış. Bir yandan işini yaparken bir yandan da şarkı söylemiş. Sabahtan akşama kadar böyle geçirirmiş zamanını. Oradan gelip geçenler eskicinin şarkılarına bayılır, öyle durup hayranlıkla dinlerlermiş. O da beğenildiğini görünce büsbütün coşar, mutlu mu mutlu, gırtlığının tüm gücüyle söyler de söylemiş artık. Ama bir de komşusu varmış ki tam karşıtıymış bizim eskicinin, tam bir para babasıymış. Zenginlik içinde yüzer, çok az şarkı söyler, çok da az uyurmuş. Sabaha karşı uykuya dalınca da bizim para babası yiyecek ve içecekler gibi uykunun da pazarda satılmamasından yakınmaya başlamış.

Yukarıdaki metnin içeriğine uygun bir başlık bulup aşağıdaki boşluğa yazınız. (5 puan)

10. **Aşağıdaki metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız. (5+5+5+5 = 20 puan)**

Kına, Orta Doğu ve Akdeniz ikliminin görüldüğü yerlerde yetişen kına ağacının yapraklarının kurutulması ile elde edilen bir tozdur. Bir miktar su katılarak macunsu bir kıvam hâline getirilen bu toz; çoğunlukla el, ayak ve saça sürülür. Buna “kına yakmak” da denir. Eski çağlardan beri özellikle kadınlar tarafından daha çok süslenmek için kullanılmaktadır. Kınanın cilt hastalıklarının tedavisinde, ayak mantarının giderilmesinde ve ağız iltihaplarının kurutulmasında etkili olduğu bilinmektedir. Türk kültüründe kurban edilecek hayvanlara, asker adaylarına ve evlenecek çiftlere adanmış olmanın işaretiyle yakılır. Kınanın, yeşil kına ve Hint kınası olmak üzere iki çeşidi vardır.

a) Bu tanıma paragrafında hangi nesne tanıtılmıştır?

b) Metne göre “kına yakmak” ne demektir?

c) Türk kültüründe adanmış olmanın işaretiyle kimlere kına yakılır?

d) Kına hangi durumlarda etkilidir?

MEB'İN YENİ
100'Ü

ÖZETİN
ÖZETİ

ETKİNLİKLER

5. SINIF

SÜREÇ
ODAKLI

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ

YAZILI
SENARYOLARI

AKILLI
TAHTA

3. Tema

Türkçe Defterim

Ekstra Ücretsiz
Dijital Platform

3000

Çözümlü Soru
ve Sınırsız

Deneme
Sınavları

5. SINIF TÜRKÇE

Bu fasikülün basım, yayım ve satış hakları Editör Yayınevine aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan; fasikülün tümünden veya bölümlerinden, yönergelerinden, ölçme araçlarından, etkinliklerinden ve fasiküldeki modellemelerden esinlenmek, bunları taklit etmek veya benzerini yapmak suçtur. Aynı zamanda elektronik yollarla, fotokopi yoluyla, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz veya dağıtılamaz.

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

ISBN

978-605-280-626-5

Sertifika No

40447

Baskı ve Cilt

Özgür WEB Matbaacılık

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.editoryayinevi.com

İÇİNDEKİLER

3. TEMA

▶ SÖZ SANATLARI	35
▶ CÜMLEDE ANLAM	41
▶ METİN TÜRLERİ	55
▶ DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	61
▶ İSİMLER (ADLAR)	67
▶ 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI / SENARYO - 1	75
▶ 1. DÖNEM 2. YAZILI SINAVI / SENARYO - 2	78

SÖZ SANATLARI

- Söz sanatları; metinlerde anlatımı zenginleştirmek, ifadenin etkisini artırmak ve ifadeyi daha anlaşılır kılmak için kullanılır. Amaç az sözle çok şey anlatmaktır. Düzyazıda da kullanılır ancak daha çok şiirlerde karşımıza çıkar.
- Benzetme, kişileştirme ve konuşurma başlıca söz sanatlarıdır.

Benzetme (Tebih)

- Bir sözü daha etkili hâle getirmek için aralarında benzerlik ilişkisi bulunan iki kavram ya da varlıktan güçsüz olanın güçlü olan gibi gösterilmesine **benzetme (teşbih)** denir.
  - Sert nesnelere için "taş gibi" benzetmesi yapılır. (Nesneler, dokusu bakımından taşla benzetilir.)
  - Taş gibi sert bir kalbi vardı. (Kişinin kalbi, acımasız olmasından dolayı, taşla benzetilmiştir.)
  - Kurnaz kişiler için "tilki gibi" benzetmesi yapılır. (Kişiler, davranışları bakımından tilkiye benzetilir.)
  - Tilki gibi kurnazdı Selim. (Selim, sergilediği davranışlardan dolayı, tilkiye benzetilmiştir.)
- Tam bir benzetme cümlesinde, benzetmenin dört ögesi bulunur.

Benzeyen

Benzerlik ilişkisinde güçsüz olanıdır.

Kendisine Benzetilen

Benzerlik ilişkisinde güçlü olanıdır.

Benzetme Yönü

Benzeyen ile benzetilen arasındaki ortak yöndür.

Benzetme Edatı

Benzeyen ile benzetilen arasındaki benzerlik ilişkisini kuran sözcüktür.

- "Pamuk gibi yumuşak elleriyle çiçek topluyordu." cümlesindeki benzetme sanatını bulalım:
  - Kendisine Benzetilen: pamuk
  - Benzetme Yönü: yumuşak
  - Benzeyen: eller
  - Benzetme Edatı: gibi

Pamuk, yumuşak olma özelliği ile bilinir. Cümlede de pamuğun bu özelliğine işaret edilerek "eller", yumuşak olma özellikleri bakımından "pamuğa" benzetilmiştir.

- Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik
  - Kendisine Benzetilen: çocuklar
  - Benzetme Yönü: şen olma
  - Benzeyen: bin atlı
  - Benzetme Edatı: gibi

- Benzetme olayının olduğu bir cümlede benzetmenin tüm ögeleri yer almayabilir. Benzeyen ve kendisine benzetilen asıl ögelerdir, diğer ögeler kullanılmadan da benzetme sanatı yapılabilir.

- Servi boyu insanı tedirgin ediyordu. ➡

↓
Kendisine benzetilen

↘ Benzeyen

Cümlede sadece benzeyen ve kendisine benzetilen ögeler kullanılmıştır. Diğer iki benzetme ögesine yer verilmemiştir. Servi, ince ve uzun olma özellikleri bakımından bilinen bir ağaç türüdür. Bundan dolayı kişinin boyu serviye benzetilmiştir.

Kişileştirme (Teshis)

➔ İnsana ait özelliklerin insan dışındaki varlık ya da kavramlara aktarılmasına **kişileştirme (teshis)** denir.

» Yine rüyalara dalmış **eşyalar, dolap** sessizce uyur.

İnsanlara ait olan uyumak ve rüyaya dalma özellikleri eşyalara ve dolaba aktarılmıştır. Bu iki kavram kişileştirilmiştir.

» **Gül**, dardini anlatmanın peşindeydi.

Dardini anlatabilme özelliği insanlara aittir. Bu özellik bitki olan güle aktarılarak gül kişileştirilmiştir.

» **Kalem** selama durdu, **kâğıt** boyun eğdi olanlar karşısında.

“Selama durmak”, “boyun eğmek” deyimleri insanlar için kullanıldığından bu cümlede kalem ve kâğıt kişileştirilmiştir.

» **Hüzün** bana küskün, **gurbetse** dargın.

“Küskün” ve “dargın olma” özellikleri insanlara ait olduğundan bu dizede hüznün ve gurbet kişileştirilmiştir.

» **Vatanımız** sınır kapısından bize bakıp gülümsüyordu bizlere.

Bu cümlede insana ait olan “bakmak” ve “gülümsemek” eylemleri cansız bir varlık olan “vatan” için kullanılmıştır. Böylece “vatan” kişileştirilmiştir.

Yukarıdaki örneklerde, renkli yazılan kavramlara insana ait özellikler aktarıldığından bu kavramlar kişileştirilmiştir.

Konuşturma (İntak)

➔ Kişileştirilen varlık (insan dışındaki canlı ve cansız varlıklar) veya kavramın konuşturulmasına **konuşturma (intak)** denir.

» Benim adım dertli **dolap**,
Suyum akar yalap yalap.

Bu dizelerde “dolap” konuşturularak konuşturma sanatı yapılmıştır.

» **Dal** bir gün dedi ki tomurcuğuna
“İçimde kanayan yara gibisin.”

“Dal” konuşturulduğu için konuşturma sanatına örnektir.

» **Yurdumun her bir taşı**, “Bayrağımı
yere düşürmeyin!” diye sesleniyordu.

“Yurdun her bir taşı” konuşturulduğundan konuşturma sanatı vardır.

» Adam elini uzattı, **menekşe** “Bana
dokunma!” diye bağırды.

“Menekşe” konuşturularak konuşturma sanatı yapılmıştır.

Yukarıdaki örneklerde, renkli yazılan kavramlara, insana ait olan konuşma özelliği verildiğinden bu örneklerde konuşturma sanatı vardır. Aynı zamanda konuşturulan varlıklara insanlara ait bir özellik verildiğinden bu varlıklar kişileştirilmiştir de.

NOT

Konuşturma sanatının olduğu her yerde, mutlaka kişileştirme sanatı da vardır. Ancak kişileştirme olan her yerde konuşturma sanatı da vardır denilemez. Çünkü her kişileştirme, konuşturma değildir.

1.

Etkinlik

Metin Analizi

Soruları, verilen şiire göre cevaplayarak kavram haritasını tamamlayınız. (Her doğru cevap 10 puandır.)

VATAN DESTANI

O kadar dolu ki toprağın şanla,
Bir değil, sanki bin vatan gibisin.
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.

Hep böyle bulutlar içinde başın,
Hilâli kucaklar her vatandaşın.
Geçse de asırlar, tazedir yaşın,
O kadar leventsın, fidan gibisin.

Çiçeğsin, bayılır kuşlar kokundan,
Her dalın bir yay ki zümrüt okundan
Müjdeler fısıldar Ergenekon'dan:
Bu sese gönülden hayran gibisin.

Ey bütün cihana bedel Türkeli,
Açtığın cenklerin yoktur evveli.
Tarih bir nehir ki coşkundur seli.
Sen ona nispetle, umman gibisin.

Bir yandan hep böyle taştın, köpürdün,
Bir yandan cefalı bir ömür sürdün,
Fakat ne derece ezildinse dün.
Şimdi gene tunçtan kalkan gibisin.

(...)

Halit Fahri OZANSOY
(Kısaltılmıştır.)

Şiirin ilk dördlüğünde "vatan" neye benzetilmiştir?

.....

.....

"Umman gibisin" benzetmesinde vatan neye benzetilmiştir?

.....

.....

Şiirde tarih neye benzetilmiştir?

.....

.....

Şiirin ikinci dördlüğünde "vatan" neye benzetilmiştir?

.....

.....

"Çiçeğsin, bayılır kuşlar kokundan" dizesinde ne çiçeğe benzetilmiştir?

.....

.....

Şiirin son dördlüğünde "vatan" neye benzetilmiştir?

.....

.....

"Nispetle" sözcüğünün Türkçe karşılığı olarak ne yazılabilir?

.....

.....

Şiirin genelinde hangi duygu ön plana çıkarılmıştır?

.....

.....

Şiirin konusu nedir?

.....

.....

Şiir kimin ağzından yazılmıştır?

.....

.....

0 - 30 Puan Arası

40 - 60 Puan Arası

70 - 90 Puan Arası

100 Puan

Geliştirilmeli

Orta düzeyde

Başarılı

Mükemmel

2.
Etkinlik

Söz Sanatları

Aşağıdaki etkinlikleri verilen yönelere göre yapınız.

Yönerge - 1

Dizelerde kişileştirilen varlık ya da kavramları bulup yazınız.

.....

Sisler Bulvarı'nda seni kaybettim
Sokak lambaları öksürüyordu.

.....

Bir yağmur başlar ya inceden ince
Bak o zaman topraktaki sevince

.....

Akdeniz'in dalgaları cilveli
Akdeniz'dir denizlerin güzeli

.....

Zambaklar en ıssız yerlerde açar
Ve vardır her vahşi çiçekte gurur

.....

Yüce dağlar birbirine göz eder
Rüzgâr ile mektuplaşır, naz eder

.....

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman

Yönerge - 2

Dizelerde konuşturulan varlığı bulup yazınız.

.....

Akıl ersin, ermesin sevdama
Senden yanayım, dedi yeşeren dal senden yana.

.....

Tuna Nehri "Akşam." diyor.
"Etrafımı yıkmam." diyor.

.....

Ey benim sarı tamburam, sen niçin inilersin
İçim oyuk, derdim büyük; ben onun için inilerim.

.....

Ben yaramaz küçük kalem
Hem tükenir hem yazarım.

.....

Sordum sarı çiçeğe: Sizde ölüm var mıdır?
Çiçek eydür: Derviş Baba! Ölümsüz yer var mıdır?

.....

Ben bir ayrık otuyum dostlar
Ne buğday, amcam ne pirinç, dayım

KİŞİLEŞTİRME – KONUŞTURMA

3.
Etkinlik

Söz Sanatları

Aşağıdaki dizelerde benzetme sanatı olanlarda benzeyen ve benzetilen varlıkları, kişileştirme sanatı olanlarda da kişileştirilen varlıkları bulup yazınız. (Benzetme ve kişileştirme sanatının birlikte kullanıldığı dizeler olabilir.)

	Kişileştirilen Varlık	Dizeler	Benzeyen	Benzetilen
1	<i>Gece</i>	Yıldız gibi uçar ateş böcekleri Gecenin gözyaşı öper çiçekleri.	<i>Ateş böcekleri</i>	<i>Yıldız</i>
2		Yukarıda bulutlar yürüyordu Terk edilmiş bir çocuk gibiydim		
3		Kaldırımlar ıstırap çekenlerin annesi Kaldırımlar içimde yaşamış bir insandır.		
4		Sisler Bulvarı'ndan geçmediğim gün Sisler Bulvarı öksüz ben öksüzüm		
5		Tarih dilinden düşmez bu destan Her taşı bir yakut olan bu vatan		
6		Bu yağmur... bu yağmur... bir gün dinince. Aynalar yüzümü tanımaz olur.		
7		Sisler Bulvarı ayaklanıyor Artık kalbimi susturamıyorum		
8		Adam hüznü Hüznü şarkılar gibi hüznü		
9		Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım Yırtarım dağları, enginlere sığmam taşarım		
10		Tohum saç, bitmezse toprak utansın! Hedefe varmayan mızrak utansın!		
11		Aynalar bana gerçeği anlatır Kar gibi saçların gerçek hayattır.		
12		Şubat ayı kış yelini kovarken Cennet dense sana yakışır dağlar		
13		Çukurova bayramlığın giyerken Çıplaklığın üzerinden soyarken		
14		Ay suda bestelerken en güzel şarkısını Küreklerim de suya en derin şiiri yazdı		
15		Şahadet parmağıdır göğe doğru minare; Her nakışta o mana: Öleceğiz ne çare?		

Kendinizi aldığınız yıldız sayısı ile değerlendiriniz.

1 - 5 doğru: ★

6 - 8 doğru: ★★

9 - 11 doğru: ★★★

12 - 14 doğru: ★★★★

Aldığım yıldız sayısı → .....

1 veya 2 yıldız →

3 veya 4 yıldız →

4.

Etkinlik

Söz Sanatları

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

"Bu saatlerde yağmur bir anne şefkati gibi yağıyordu." cümlesinde benzeyen unsur hangisidir?	Yağmur
	Anne
	Şefkat
Cevap:	Yağmur

"İki nehir küsmüştü birbirine, suları bu yüzden hiçbir yerde karışmıyordu." cümlesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır?	Konuşurma
	Benzetme
	Kişileştirme
Cevap:	Kişileştirme

"Durgunca bir deniz sahilleri öper / Söner ufuklarda sevdalı bir kamer / Yıldız gibi uçar ateşböcekleri" dizelerinde hangisi kişileştirilmemiştir?	Deniz
	Kamer
	Ateşböcekleri
Cevap:	Ateşböcekleri

"Çiğdem der ki ben elayım / Yiğit başına belayım / Hepsinden âlayım / Benden âlâ çiçek var mı?" dizelerinde hangi söz sanatı yoktur?	Benzetme
	Konuşurma
	Kişileştirme
Cevap:	Kişileştirme

"Dedem, evimizin güneşiydi. Her sabah kalkar kalkmaz bize sevgi dağıtırdı." ifadesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır?	Kişileştirme
	Benzetme
	Konuşurma
Cevap:	Konuşurma

"Güneş resmen yalvardı buluta, yağmur yağdırmazın diye." cümlesinde hangisi kişileştirilmemiştir?	Güneş
	Bulut
	Yağmur
Cevap:	Yağmur

"Benim iki yüzüm var, dedi hava. / Hem suya kardeşim hem ateşe." dizelerinde hangi varlık konuşurularak konuşurma sanatı yapılmıştır?	Hava
	Su
	Ateş
Cevap:	Ateş

A. Yardım ederim, demiş kaplumbağa. B. Koca çınar yaprağın insafına kalmış. C. Hırçın fırtınayı düşünüyordu deniz. Hangi eşleştirme yanlıştır?	A-Konuşurma
	B- Kişileştirme
	C-Benzetme
Cevap:	C-Benzetme

Ufuk bir tilkidir, kaçak ve kurnaz Yollar bir yumaktır, uzun, dolaşık Bu dizelerde hangi söz sanatı vardır?	Benzetme
	Kişileştirme
	Konuşurma
Cevap:	Konuşurma

"Bülbülü altın kafese koymuşlar, 'Ah, vatanım!' demiş." ifadesi hangi söz sanatına örnek verilemez?	Konuşurma
	Benzetme
	Kişileştirme
Cevap:	Kişileştirme

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

CÜMLEDE ANLAM

Neden-Sonuç (Sebep-Sonuç)

- ➔ Bir ya da birden fazla sözcüğün bir araya gelerek yargı bildirdiği yapıya **cümle (tümce)** denir.
- ➔ Bir durumu ya da olayı gerçekleşme nedeniyle birlikte aktaran, bir eylemin niçin yapıldığını bildiren cümlelere de **neden-sonuç cümleleri** denir.
- » Yemek yemediği için zayıflamış.
Kişinin zayıflamasının gerekçesi olarak yemek yememesi gösterilmiştir.
- » Köpekten korktuğu için oradan kaçmış.
Yukarıdaki cümlede yargı bildiren ifadeye (kaçmış) "Neden?" sorusunu yönelttiğimizde "Köpekten korktuğu için" cevabını alırız. Eylemin yapılış gerekçesini bildirdiği için bu cümle "neden-sonuç cümlesi"dir.
- ➔ Neden-sonuç cümleleri iki bölümden oluşur: Birinci bölüm neden (sebep), ikinci bölüm ise sonuç bildirir.
- » Yağmur yağdığı için pikniğe gidemedik.
neden **sonuç**
- ➔ Neden-sonuç cümlelerinde genellikle "için, yüzünden, dolayı, ötürü, diye, -den, -diğinden" gibi ek ve sözcükler kullanılır.
- » Düzenli çalıştığından başarılı oldu.
- » Yağmur yağdığı için pikniğe gidemedik.
- » Seni bekledim diye yorulдум.

Amaç-Sonuç

- ➔ Eylemin gerçekleştirilmesinde hangi amaca bağlı kalındığının belirtildiği cümlelere **amaç-sonuç cümleleri** denir.
- » Tuttuğum takımın formasını almak için para biriktiriyorum.
Yukarıdaki cümlede para biriktirme eyleminin yapılma amacı bellidir (tuttuğum takımın formasını almak) ancak bu amaca ulaşılıp ulaşılamayacağı belli değildir.
- ➔ Amaç-sonuç cümleleri, yargı bildiren ifadeye sorulan "Hangi amaçla?" sorusuna cevap verir.
- » Okula gitmek için evden çıkmış.
amaç **sonuç**
Yukarıdaki cümlede yargı bildiren ifadeye (çıkış) "Hangi amaçla?" sorusunu yönelttiğimizde "Okula gitmek için" cevabını alırız. Eylemin yapılma amacı belirtildiği için bu cümle "amaç-sonuç cümlesi"dir.
- ➔ Amaç-sonuç cümlelerinde "için, diye, üzere" gibi ifadelerden yararlanır.
- » Ders çalışmak için kütüphaneye gitti.
- » Konuşma yapmak üzere kürsüye çıktı.
- » Güneş yakmasını diye güneş kremi sürdü.
- » Derslerinden geri kalmamak için her gün canlı derslere katılıyor.

Neden-Sonuç ve Amaç-Sonuç Cümlelerini Nasıl Ayırt Edebiliriz?

- ➔ Bir soruda, birden fazla seçenek "Neden?" sorusuna cevap veriyorsa yargı bildiren ifadeye "Hangi amaçla?" sorusunu sormalıyız. Eğer soruya cevap alabiliyorsak cümle amaç-sonuç cümlesidir.
- ➔ Bu durumu ayırt etmenin bir diğer yolu da yapılan eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmektir. Yani eylem gerçekleşmişse neden-sonuç, eylemin gerçekleşip gerçekleşmediği bilinmiyorsa amaç-sonuç cümlesidir.
- » Çiçekleri suladığı için gecikti. ⇒ (Neden-sonuç)
Çiçekleri sulama işi gerçekleşmiş ve bu eylem kişinin gecikmesine neden olmuştur.
- » Çiçekleri sulamak için geldi. ⇒ (Amaç-sonuç)
Çiçekleri sulayıp sulamadığı bilinmemektedir ancak gelmesindeki amaç bu eylemi gerçekleştirmektir.

Koşul (Şart)

➔ Bir olayın gerçekleşmesinin başka bir olayın gerçekleşmesine bağlı olduğunu anlatan cümlelere **koşul cümleleri** denir. Cümleye "Hangi koşulla?" sorusunu sorduğumuzda eylemin gerçekleşme şartına ulaşırız.

» Ödevlerini bitirirsen dışarıya çıkabilirsin.

"Hangi koşulla dışarıya çıkabilirim?" sorusunu sorduğumuzda "ödevlerini bitirirsen" cevabını almaktayız.

» İnsan isteyince her zorluğu yenebilir.

Verilen cümlede insanın her zorluğu yenmesinin koşulu, "zorlukları yenmek istemesi" şeklinde belirtilmiştir.

➔ Koşul cümlelerinde çoğunlukla "-sa / -se" şart eki kullanılır.

» Meyve yerse iyileşir.

Koşul   Sonuç

Yukarıdaki cümlede "iyileşme" durumunun gerçekleşmesi için "meyve yenmesi" koşulu öne sürülmüştür.

Tahmin

➔ Gelecekte veya şu anda olan bir duruma ilişkin kesin bilgiye dayanmadan yapılan çıkarımları ifade eden cümlelere **tahmin cümleleri** denir.

» Trafiğe bakılırsa tünelin çıkışında kaza olmuş olabilir.

Trafiğin neden sıkışık olduğuna dair tahminde bulunulmuştur.

» 2024-2025 müfredatının okullarda pek karşılık bulacağını düşünüyorum.

2024-2025 müfredatının okullardaki karşılığı konusunda olumsuz bir tahminde bulunulmuştur.

» İş yoğunluğuna bakılırsa yeni iş yerinde ilk günün pek yoğun geçecek.

İş yoğunluğundan hareketle işe yeni başlayan kişinin iş yoğunluk durumu hakkında tahminde bulunulmuştur.

» Sınıfın durumuna bakılırsa bu yıl da bilgi yarışmasında en fazla dördüncü oluruz.

Sınıfın durumundan yola çıkarak bilgi yarışmasında elde edilebilecek derece hakkında tahminde bulunulmuştur.

» Fırtınanın şiddetine bakılırsa sabahki uçuşlar iptal olacaktır.

Fırtınanın şiddetinden hareketle uçuşların iptal olacağı tahmin edilmiştir.

Gerekliklik

➔ Bir işin, eylemin veya durumun zorunlu olduğunu ifade eden cümlelere **gerekliklik cümleleri** denir.

» Sınava girebilmek için kimlik kartınızı yanınızda bulundurmalısınız.

Sınava girebilmek için kimlik kartıyla gitmenin zorunluluğuna değinilmiştir.

» Trafik kurallarına uymak, kazaların önlenmesi için elzemdir.

Elzem ifadesi, kazaların önlenmesi için kurallara uymanın gerekli olduğunu vurgulamaktadır.

» Yurt dışına özellikle Avrupa ülkelerine gidebilmek için pasaport almak mecburidir.

Yurt dışına çıkabilmek için pasaport alınması zorunluluğu dile getirilmiştir.

» Yangın güvenliği için her katta yangın söndürücü bulundurulmalıdır.

Her katta yangın söndürücü bulundurmanın yangın güvenliği açısından gerekliliğine değinilmiştir.

» Müşteri memnuniyeti sağlamak için her zaman güler yüzlü olmalısınız.

Müşteri memnuniyeti için güler yüzlü olmanın gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Öznellik - Nesnellik

- ➔ Kişisel yorum ve değerlendirme içermeyen, doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanabilen düşünceler nesnel; kişisel görüşün, yorum ve değerlendirmelerin yer aldığı düşünceler öznel dir.

Öznel Cümleler

- ➔ Anlatıcının kendi duygu ve düşüncelerine, değerlendirmelerine yer verdiği cümlelere **öznel cümleler** denir. Doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değiştiği için öznel yargı bildiren cümleler kanıtlanamaz.
- ➔ Anlatıcının kişisel görüşlerini, yorum ve izlenimlerini içerir. Bu cümlelerde anlatıcı kendi duygularını yansıtır, yani yorum yapar. Öznel çıkarımlarda "bence, bana göre" anlamı vardır.

- » Ömer Seyfettin'in güzel bir üslubu var.

Ömer Seyfettin'in üslubunun güzel olduğu, bu ifadeyi söyleyen kişinin düşüncesidir. Yani Ömer Seyfettin'in üslubu herkes tarafından beğenilmeyebilir.

- » Bu şiir herkes gibi bana da huzur veriyor.

Şiirin herkese huzur verdiği kesinlik bildiren, kanıtlanabilir bir durum değildir. Bu nedenle bu yargı öznel bir yargıdır.

- » Ablasının şefkatli kollarında uyuyup kaldı.

Ablanın kollarının şefkatli olması öznel bir yargıdır. Yani ablasının kolları çocuk için şefkatli olabilirken bir başkası için şefkatli olmayabilir.

- » Yasemin çiçeğinin kokusu en güzel kokudur.

Yasemin çiçeğinin kokusu herkes tarafından beğenilmeyebilir. Bu kokunun beğenilmesi kişiden kişiye değişebilir. Dolayısıyla bu ifade öznel yargılı bir cümledir.

Nesnel Cümleler

- ➔ Anlatıcının duygu ve düşüncelerine değil; akla, kanıtlanabilir gerçekliğe, bilimsel verilere dayanan cümlelere **nesnel cümleler** denir.
- ➔ Nesnel cümleler, kişilerin duygu ve düşüncelerine yer vermez. Bu tür ifadeler, kanıtlanabilir özellik taşır ve kişiden kişiye değişmez.

- » Efes Antik Kenti İzmir'in tarihi eserlerindedir. Efes Antik Kenti, İzmir il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca yapımı eskiye dayandığı için bu yapı tarihi bir eserdir.

- » Bu bilgiler herkes tarafından kabul edilen nesnel bilgilerdir.

- » Ayşe, kedileri çok sevdiğini söyledi.

Kişi; Ayşe'den duyduğu ifadeleri aktardığı, kendi düşünce ve duygularını cümleye yansıtmadığı için bu cümle nesnel yargılı bir cümledir.

- » Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilan edilmiştir.

Cumhuriyetin 29 Ekim 1923'te ilan edildiği kanıtlanabilir. Türkiye'nin her yerinde, herkes cumhuriyetin 29 Ekim 1923'te ilan edildiğini bilir.

- » Türkiye'nin başkenti Ankara'dır.

Ankara'nın Türkiye'nin başkenti olduğu Anayasa'daki bir madde ile kanıtlanmıştır. Yani bu cümle nesnel yargılı bir cümledir.

Gerçekleşmemiş Beklenti

- ➔ Gerçekleşmemiş beklenti; olması beklenen, gerçekleşmesi umulan ancak gerçekleşmemiş olan durum ya da olayları ifade eder.
- ➔ Cümlede önceden gerçekleşeceğine dair bir inanç oluşu vurgulanır ancak bu inanca karşılık durumun gerçekleşmediği ifade edilir.
- ➔ Projeyi devam ettirirler diye düşünmüştüm ancak öylece bırakıp gitmişler.
- ➔ Böyle bir yanlışa imza atmazlar demiştim ama imza atmakla kalmayıp temeli bile atmışlar.
- ➔ Tatilde güneşli günler bekliyorduk ancak her günümüz yağışlı geçti.
- ➔ Yeni işinde kariyerinde hızlı bir yükseliş bekliyordu ama yıllar geçti hâlâ terfi alamadı.
- ➔ Yönetmenin son filmi gişe rekorlarına gider diye umuyordum ama film ülke genelinde pek de ilgi görmedi.

Terk Edilmiş Alışkanlık

- ➔ Terk edilmiş alışkanlık, bir kişinin daha önce düzenli olarak yaptığı bir şeyi artık yapmaması durumunu ifade eder.
- ➔ Çocukluğumdan beridir her gece bir saat kitap okur öyle yatardım ancak son zamanlarda yoğun iş tempomdan dolayı hiç kitap okumuyorum.
- ➔ İlkokul ve ortaokul yıllarımda düzenli olarak günlük tutardım, artık bırakın günlük tutmayı yaşadıklarımı hayal bile etmekten acizim.
- ➔ Ailemle birlikte yaşarken her akşam bir bardak süt içerdim, kendi evime geçtiğimden beri hiç süt içtiğimi hatırlamıyorum.
- ➔ Üniversite yıllarımda her hafta sonu ailecek yemeğe çıkardık, pahalı yaşam koşullarından dolayı artık yemeğe gitmiyoruz.
- ➔ Kızım eskiden her akşam yurt dışında olan babasını arardı, şimdi haftada bir bazen iki haftada bir arıyor.

Açık İfade

- ➔ Açık ifade; bir düşüncenin, duygunun veya mesajın doğrudan ve net bir şekilde söylenmesidir.
- ➔ Bu tür ifadelerde, mesajın anlaşılması için herhangi bir yoruma gerek yoktur çünkü her şey net bir şekilde ifade edilmiştir.
- ➔ Bugün dışarı çıkmak istemiyorum.
- ➔ Bu proje için yeterince deneyimli olmadığımı düşünüyorum.
- ➔ Bu sınavı geçmek için daha çok çalışman gerekiyor.
- ➔ Onun doğum gününe gelmesini istemiyorum.
- ➔ Alacağımız arabanın rengi kırmızı olsun.

Bu cümlelerde verilmek istenen mesaj, açık bir şekilde karşdakine ifade edilmiştir. Dolaylı bir anlatım yoktur.

Örtük İfade

- ➔ Örtük ifade; bir düşüncenin, duygunun veya mesajın dolaylı bir şekilde, ima yoluyla veya dolaylı anlatım kullanılarak iletilmesidir.
- ➔ Örtük ifadelerde mesaj doğrudan söylenmez, dikkatli bir dinleyici veya okuyucu tarafından anlaşılabilir.
- ➔ "Bu konuda daha deneyimli birine danışalım." cümlesinde aslında danışılan kişinin deneyimli olmadığı ima ediliyor.
- ➔ "Bu kıyafet sende farklı durmuş." cümlesinde, aslında kıyafetin yakışmadığı ima edilmiştir.
- ➔ "Bahsettiğin yere gittim, bahsettiğin kadar değildi." cümlesinde, aslında bahsedilen yerin beğenilmediği ifade edilmiştir.

Bu cümlelerde verilmek istenen mesaj, açık bir şekilde ifade edilmemiştir. Dolaylı bir anlatım, ima söz konusudur.

Duygu Belirten İfadeler

⇒ Olay, durum veya bireylerin bizde uyandırdığı çeşitli duyguların yer aldığı anlamlar duygusal ifadelerdir. Pişmanlık, sitem, beğeni, şaşırma, özlem, sevinç vb. duyguların yer aldığı anlatımlar duygu ifadeleridir.

Pişmanlık

- ⇒ Yapılan bir hata sonucunda ya da yapılmadığı için üzüntü duyulan durumlarda hissedilen üzüntünün dile getirildiği cümlelerdir.
- » Keşke onu gitmeden görseydim.
- » Bursluluk sınavına bu yıl çalışmalıydım.

Kaygı

- ⇒ Gerçekleşmediği hâlde gerçekleşmiş düşüncesiyle insanın içinde oluşan olumsuz duyguları ifade eden cümlelerdir.
- » Kitapları yetiştiremezsek ne yaparız bilmiyorum!
- » Sınav anında her şeyi unutacaktım gibi geliyor.

Sitem

- ⇒ Bir başkasına duyulan kırgınlığı ifade eden cümlelerdir. Kırgınlık ve kızgınlık durumu öfkelenmeden dile getirilir.
- » Yemeği yedin de ellerine sağlık demedin!
- » Şu sokaktan geçip bir selam vermedin!

Küçümseme

- ⇒ Bir kişinin, olayın veya durumun önemsiz olduğunu ifade eden cümlelerdir.
- » Eli fırça tutan herkes gibi o da kendisini ressam sanıyor.
- » Bu kadar çalışmayla üniversiteyi mi kazanacaksın?

Beğeni

- ⇒ Herhangi bir olay, durum veya nesneye karşı insanda oluşan memnuniyeti ifade eden cümlelerdir.
- » Bütün duvarları tıpkı bir ressam inceliğiyle boyamıştı.
- » Gözleri tıpkı bir ceylan gözü gibi alıcıydı.

Özlem

- ⇒ Bir kimseye, bir şeye veya bir yere kavuşma isteğini ifade eden cümlelerdir.
- » Onu günlerdir görmedim. Ne çok göresim geldi.
- » İstanbul tarihi kokusu ve güzellikleriyle büyüleyen insanı.

Yakınma

- ⇒ Şikâyet edilen bir durumun veya olayın dile getirildiği cümlelerdir.
- » İnsanların içinde nasıl davranacağını bir türlü öğrenemedi.
- » Neden bu kadar çok çalışırlar ki?

Şaşırma

- ⇒ Bir olay veya durum karşısında ne yapacağını veya nasıl davranacağını bilmeme durumunu ifade eden cümlelerdir.
- » Nasıl oldu da bu kadar çabuk büyüdü?
- » Kaybolan kedimi görünce gözlerime inanamadım.

Usanma

- ⇒ Bir şeyin sürekli yapılması sonucunda oluşan bıkkınlık duygusunu ifade eden cümlelerdir.
- » Annem yine kuru fasulye ve pilav yapmış!
- » Her gün oradan oraya gitmekten bıktım!

Sevinç

- ⇒ İçinde bulunulan durumdan memnun olduğunu ifade eden cümlelerdir.
- » Yaşasın bugün doğum günüm!
- » Annem iyileşti, çok mutluyum!

1.

Etkinlik

Metin Analizi

Aşağıdaki metni okuyup metinle ilgili istenilen bilgileri yazınız.

AYAZ'IN DUYGULARI

Bir yaz akşamı, küçük bir kasabada yaşayan Ayaz, gün batımını izlemek için evinin bahçesine çıktı. Gökyüzünün kızıl tonları arasında huzuru hissetti. Çocukluğu, ailesiyle birlikte geçirdiği mutlu anılar aklına geldi ve yüzünde tatlı bir tebessüm belirdi.

Birden, yıllar önce kaybettiği babasını düşündü ve kalbinde derin bir özlem hissetti. Gözleri doldu, kaybın getirdiği acı yüreğine bir ağırlık gibi çöktü. O an, kasabanın sokaklarında koşan çocukların neşeli sesleri kulağına çalındı ve aniden sevincin sıcaklığı sardı ruhunu. Geçmişin anılarıyla dolu olan bu kasaba, Ayaz'ın huzur ve mutluluk bulduğu yerd.

Aniden, bir kapı gıcirtısı duydu ve içeri doğru dönüp baktığında, uzun zamandır görmediği eski arkadaşı Hamit'i kapıda gördü. Onun gelişile birlikte Ayaz'ın yüzü aydınlandı, içinde tarifsiz bir sevinç ve heyecan belirdi. İki de birbirine sarıldı, dostluğun getirdiği güven ve mutluluğu paylaşarak kahkahalar attılar.

Bu kısa anlarda Ayaz; huzuru, özlemi, acıyı, sevinci ve güveni bir arada hissetti. Hayat, bu duyguların iç içe geçtiği bir yolculuktan ve Ayaz, her bir duygunun kendisine kattığı derinliği ve anlamı yüreğinde hissetti.

İnternet

1. Aşağıdaki deyimlerin metindeki anlamlarını yazınız.

Aklına gelmek

Kulağına çalınmak

Huzur bulmak

2. Metnin hikâye haritasını çıkarınız.

Hikâyenin Adı	
.....	
Olay:	.....
Kişiler:	.....
Zaman:	.....
Yer:	.....

3. Metinden alınan aşağıdaki cümlelerle Ayaz'ın duygu durumunu ifade eden görselleri eşleştiriniz. Boşta kalan görsellerin hangi duyguları yansıttığını yazınız.

a

b

c

ç

d

e

- Gözleri doldu, kaybın getirdiği acı yüreğine bir ağırlık gibi çöktü.
- Gökyüzünün kızıl tonları arasında huzuru hissetti.
- İki de birbirine sarıldı, dostluğun getirdiği güven ve mutluluğu paylaşarak kahkahalar attılar.
- Çocukluğu, ailesiyle birlikte geçirdiği mutlu anılar aklına geldi ve yüzünde tatlı bir tebessüm belirdi.

Boşta Kalan Görseller → ..... : .....

2.
Etkinlik

Cümlede Anlam (Neden-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul-Sonuç)

Aşağıdaki cümleleri neden-sonuç, amaç-sonuç veya koşul-sonuç durumuna göre örnekteki gibi ilgili kutucuğa yazınız.

Neden-sonuç cümlesi

Temizlik, maske ve mesafe kurallarına gereken özeni göstermediği için koronaya yakalanmıştı.

Kulüp toplantısında yeterli çoğunluk sağlanamadığı için toplantı bir hafta sonraya ertelendi.

Akşam hava yağışlı olursa maça gidemeyeceğimizi söylemeliyim.

Kurtuluş mücadelesini başlatmak için Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktı.

Derslerime biraz daha çalışabilseydim sınavı kazanabilirdim.

Bütün çalışma şartlarını eksiksiz yerine getirdiği için ayın elemanı seçildi.

Toprak kaybını önlemek için yamaçlara fidan dikilir.

Zamanında gereken tedbiri almayınca bütün mal varlığını kaybetti.

Sabahın bu erken saatlerinde işe yetişmek için kalkmıştı.

Konunun ayrıntılarını anlamayınca bu soruları da çözemezsin.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

BECERİLER	Hiçbir Zaman (1)	Bazen (2)	Her Zaman (3)
1. Neden-sonuç cümlelerini ayırt edebiliyorum.			
2. Amaç-sonuç cümlelerini ayırt edebiliyorum.			
3. Koşul-sonuç cümlelerini ayırt edebiliyorum.			

Bu öz değerlendirme formundan alabileceğiniz en yüksek puan 9, en düşük puan ise 3'tür. 9 → 😊 3 → ☹️

3.

Etkinlik

Cümlede Anlam (Neden-Sonuç, Amaç-Sonuç, Koşul-Sonuç)

Aşağıdaki cümleleri kutucukta verilmiş olan ifadelerle tamamlayarak anlam ilişkisini (koşul-sonuç, amaç-sonuç, sebep-sonuç) örnekteki gibi yanına yazınız.

- büyük bir savaş hazırlığına girişti
- işi başkasına vereceğim.
- yarışmaya katılmaya karar vermiş.
- okul çıkışında çalışmaya gidiyordu.
- kimsenin dışarı çıkmaması gerektiğini ifade ettiler.
- birçok araç birbirine girdi.
- doğanın da bizden intikamı ağır oldu.

- ~~birkaç büyük karakavak ağacının bulunması idi.~~
- bu sıkıntılarla karşılaşmazdınız.
- sizden o konuda daha fazla fikir çıkar.
- gözünde eski ve yeni her ağaç kıymetli birer varlıktı.
- hava ulaşımında aksamalar oldu.
- dönüp gitmiş.
- beyninizi başarıya götürecektir bilgiyle beslemelisiniz

	Cümleler	Anlam İlişkisi
1	Çankaya'yı seçmesindeki neden, birkaç büyük karakavak ağacının bulunması idi.	Neden - sonuç
2	Orman yetiştirmeyi çok sevdiğinden	
3	Başarılı bir hayat istiyorsanız	
4	Gazi Mustafa Kemal, düşmanı yurttan tamamen atmak için	
5	Küçük çocuk ailesine destek olmak için	
6	İnsanlar doğayı hor kullandığından dolayı	
7	Size verdiğim süre içerisinde işler yetişmezse	
8	Hoca, kendisini bilgin zannedenlere güzel bir ders vermek için	
9	Şiddetli rüzgâr ve fırtınadan dolayı	
10	Uzmanlar, hava kirliliği devam ettiği takdirde	
11	Buz pistine dönen yollarda	
12	Beni okul çıkışında görmemek için	
13	Uyarılarımızı zamanında dikkate almış olsaydınız	
14	Beyninize hangi konuda çok bilgi girerse	

4.
Etkinlik

Cümlede Anlam (Duygu Belirten İfadeler)

Aşağıdaki cümlelerde hâkim olan duyguları verilen kutucuklardan seçerek yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

İstek	Sevinme	Şaşırma	Sitem
Kaygılanma	~~Pişmanlık~~	Korkma	Beğenme
Küçümseme	Öfkelenme	Kararsızlık	Usanma
Özlem	Yakınma	İğrenme	Beklenti

1	Bütün arkadaşlarım geriden gelip beni geçti oysa ben de zamanında düzenli çalışsaydım şimdi bu hâlde olmazdım.	Pişmanlık
2	Evde yalnız kalmaktan canım sıkılıyor, ben de sizinle dışarı çıkayım.	
3	Yarın hava yağmurlu olacakmış, acaba işlerimi bugün mü yapsam?	
4	Üç koyuna sahip çıkamayan adam, şimdi kalkmış bize ders veriyor.	
5	Bu sınavda düşük not almış olabilirim ama bir sonraki sınavda notlarımı yükselteceğime inanıyorum.	
6	Kadıncağz bu kadarlık kısa bir sürede nasıl bir deri bir kemik kalabildi?	
7	Aramızdan su sızmiyordu, şimdi bizi görmezlikten gelmesini anlayamıyorum.	
8	Şimdi annemin o mis kokulu yemeklerini yemek vardı.	
9	Bu trafik, insanı canından bezdiriyor; bir gün de trafik olmadan evimize gidebilseydik...	
10	Yumruğunu masaya vurup kapıları çarptıktan sonra üstümüze yürüdü.	
11	Faruk Nafiz Çamlıbel "Han Duvarları" şiirinde Anadolu'yu çok güzel anlatmış.	
12	Dolaptaki bozuk sütü eline alıp kokalayınca tiksinererek yüzünü buruşturdu.	
13	Saatlerdir aynı programı izlemekten gına geldi, ben çıkıyorum.	
14	Uzun süre sonra yağmur yağınca çiftçi mutluluktan havalara uçtu.	
15	Tahlil sonuçları kötü çıkacak diye endişeleniyoruz.	
16	Karanlık sokakta adımlarını hızlandıran Ece, her gölgede arkasına bakıyordu.	

0-5 Doğru ★

GELİŞTİRİLMELİ

6-9 Doğru ★

ORTA

10-14 Doğru ★

İYİ

15 Doğru ★

MÜKEMMEL

5.

Etkinlik

Cümlede Anlam (Öznellik - Nesnellik)

Aşağıdaki cümleleri “nesnellik-öznellik” açısından inceleyip ifade ettikleri anlamı örnekteki gibi yazınız.

1

Yeryüzünde insanların vücuda getirdikleri en muhteşem ve en ömürlü eserler şehirlerdir.

Öznel cümle

2

Küçük istavrit, yiyecek bir şey sanıp hızla atıldı çarparıye. Önce müthiş bir acı duydu dudağında, gümbür gümbür oldu yüreği.

3

Kör Mustafa bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sivar, dam aktarır, kuyu kazar.

4

Atatürk; tribünden ayrılacağı sırada halkla arasındaki asker kordonunun kaldırılmasını emretti, yaverlerini yanından uzaklaştırdı, halkın içine girdi.

5

Atatürk'ün, Etimesgut köyünde yetmiş yaşında bir ahababı vardı, adam eski Rumeli göçmenlerindendi.

6

Gece saat on ikiyi on geçiyor, Taksim'de saatin altında tramvay bekliyorum.

7

Epey oluyor. Baharın bu soğuk günlerinde, şu devam eden kıştan daha buz gibi gece hatırıma geliyor.

8

Camlı Köşk'ün camlarını ve ev ilanlarının mavi ışığını üşütürük geçen soğuk bir rüzgâr esiyordu.

9

Birleşmiş Milletler, 24 Ekim 1945 tarihinde kurulan ve dünya barışını koruma amacı güden uluslararası bir örgüttür.

10

Kendine güveni olmayan insanlar, bu güzelim dünyayı korkulacak bir yer olarak görürler.

11

Demirden yapılan ilk ütüler içlerine konulan kömür sayesinde ısıtılıyordu.

12

Sahip olduğumuz her şey bir anda yok olabilir veya yapayalnız kalabiliriz.

13

Everest Dağı, deniz seviyesinden 8.848 metre yüksekliği ile dünyanın en yüksek zirvesine sahiptir.

14

İnsanın ruhunu en çok dinlendiren aktivitelerin başında deniz kenarında yapılan yürüyüş gelir.

15

Su, 0 santigrat derecede donar ve 100 santigrat derecede kaynar, bu özellikleriyle doğadaki üç hali arasında geçiş yapabilir.

0-4 Doğru ★ GELİŞTİRİLMELİ

5-8 Doğru ★ ORTA

9-13 Doğru ★ İYİ

14 Doğru ★ MÜKEMMEL

6.

Etkinlik

Cümlede Anlam

Aşağıdaki cümlelerin ifade ettiği anlamları kutucuklardan seçip karşlarına yazınız.

Gerçekleşmemiş beklenti

Kararsızlık

Neden - Sonuç

Amaç - Sonuç

Terk edilmiş alışkanlık

Gereklilik

Tahmin

Merhamet

Yurt dışına çıkabilmek, geçerli bir pasaport ve vize gerektirmektedir.

Gereklilik

Eskiden her hafta sonu arkadaşlarla sinemaya giderdik, şimdi artık hiç gitmiyorum.

Gökyüzü oldukça kapalı, akşamüzeri yağmur yağabilir.

Minibüs şoförü, yoldaki hız limitini aştığından dolayı kaza yaptı.

Eve mi gitsem yoksa parka gidip biraz yürüyüş mü yapsam diye düşünüyorum.

Projenin bu ay tamamlanmasını bekliyorduk ancak teslim tarihi ertelendi.

Sana olan borcumu ödemek için gece gündüz çalışıyorum.

Dilenen çocukları görünce içini derin bir üzüntü kapladı.

Sağlıklı kalmak, düzenli egzersiz yapma ve dengeli beslenme gerektirir.

İlkokul kitapları bu yıl satarsa yayınevi tüm mali sorunlarını çözer bence.

Sokakta kalan hayvanların kış günü aç kaldığını görünce üzüldüğünü fark etti.

Düzenli olarak yoga yapardım ama son zamanlarda bu rutini bıraktım.

Akşama film mi izleseک yoksa başka bir etkinlik mi yapsak çocuklarla, bilemiyorum.

Bir öğrencinin başarılı olabilmesi, düzenli ders çalışmasını gerektirir.

Yılbaşı partisinde büyük bir sürpriz bekliyorduk ancak her şey gayet sıradandı.

7.

Etkinlik

Cümlede Anlam (Öznellik - Nesnellik)

Çalışma yaprağındaki etkinlikleri verilen yönergelere göre yapınız.

Çalışma Yaprağı

1. Yönerge: Aşağıdaki cümlelerde kişisel görüş içeren ifadeleri örnekteki gibi yandaki boşluğa yazınız.

Selimiye çinileri İznik'in en parlak döneminin üretimi olup 1572 tarihli bir فرمانla buradan sipariş edilmiştir.

En parlak dönem

Tribünlerde geçit resmini selamlayan Atatürk'ü kadın erkek bütün halk çıldırmasıya alkışlıyordu.

Atatürk, ellerini halktan iki vatandaşın omuzlarına dayamış, âdeta kendinden geçmiş, ilerliyordu.

Bu ilgi çekici anılarını kitap hâline getirmeyi düşünüyordu.

18 Mart, dehşetli deniz savaşında, düşman toplarından birinin "Rumeli Mecidiye Tabyası"na isabet etmesi sonucunda, cephanelik havaya uçmuş.

Balıkçı ve kedi belirsiz bir yüz ifadesiyle şaşkın baktılar yüzüme.

Her gün, bir saat daktilosunun başına oturup ağır aksak yazıyordu.

2. Yönerge: Aşağıda yer alan öznel anlatımlı cümlelerden hangi sözcük veya sözcük grubu çıkarıldığı takdirde cümle nesnel hâle gelir? Sözcüğü bulup örnekteki gibi yazınız.

Bacaklarım titreyerek

Aksaray'daki bir muhasebe bürosunda kurulan sete bacaklarım titreyerek gittim.

Nine doksan dokuz yaşına bastığı sıralarda ninenin sevimli kızı hastalandı ve şehirdeki bir hastaneye kaldırıldı.

Geçen hafta pek sevdiğim bir mühendisle bu konu etrafında görüşüyorduk.

Sıkıntılı bir yolculuktan sonra Cenevre'deki ilk geceyi Konsoloshanede geçirdim.

Kayığı temizleyenler sekiz kişi idi. Yedisi bizim adandı. Sekizincisini -zayıf, sarı, hastalıklı adamı- hiç görmemişim.

Perişan adam, paraya ihtiyacı olduğunu söyledi ve bizden kendisine yardımcı olmamızı istedi.

8.
Etkinlik

Cümlede Anlam (Duygular)

Aşağıdaki deyimlerin numaralarını kullanarak soruları cevaplayınız. Numaralarını kullandığınız deyimleri, belirtilen duyguyu ifade edecek şekilde cümle içinde kullanınız.

1	Acı çekmek	6	İçi yanmak	11	Ağzı kulaklarına varmak
2	Etekleri zil çalmak	7	Sinir küpü olmak	12	İçi sızlamak
3	Küplere binmek	8	Sinir kesilmek	13	Yüreği sızlamak
4	Düğün bayram etmek	9	Havalara uçmak	14	Tepesi atmak
5	Burnundan solumak	10	İçine ateş düşmek	15	İçi içine sığmamak

1. Hangi deyimleri kullanarak sevinç duygusunu belirten cümleler yazabiliriz?

Örnek Cümleler

•

•

•

•

•

2. Hangi deyimleri kullanarak üzüntü duygusunu belirten cümleler yazabiliriz?

Örnek Cümleler

•

•

•

•

•

3. Hangi deyimleri kullanarak sinirlenme / öfkelenme duygusunu belirten cümleler yazabiliriz?

Örnek Cümleler

•

•

•

•

•

9.

Etkinlik

Cümlede Anlam

Cümlelerin ifade ettiği anlamları örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

İyileşmemişti, üstelik gün geçtikçe kötüye gidiyordu çünkü ilaçlarını düzenli kullanmıyordu.	Amaç-sonuç
	Neden-sonuç
	Koşul-sonuç
Cevap:	

Projenin başlangıcından teslim edilmesine kadar o kadar emek verdim, bir teşekkür eden bile olmadı.	Pişmanlık
	Sevinç
	Sitem
Cevap:	

Allah aşkına seni yeni mi tanıyoruz, sen şiirden ve edebiyattan ne anlarsın?	Kaygılanma
	Küçümseme
	Kararsızlık
Cevap:	

Yatırım yaptığımız hisse senedinin ABD'deki seçimler sonrası yükselişe geçeceğini düşünüyorum.	Tahmin
	Gereklilik
	Yakınma
Cevap:	

Bu kitabın konusu oldukça sıkıcı, kapağı çok sıradan ve dili de çok basit geldi bana.	Öznellik
	Acıma
	Nesnellik
Cevap:	

Evin tadilatını tamamlayabilmek için yetkili bir ustadan yardım almanız şarttır.	Merhamet
	Nesnellik
	Gereklilik
Cevap:	

Cengiz Aytmatov'un bütün eserlerini keyifle okudum hatta bazılarını iki defa okudum diyebilirim.	Beklenti
	Şaşırma
	Beğenme
Cevap:	

İstanbul'a taşındığımız günden beridir sessizlik nedir bilmiyoruz, şehrin trafiği bunalttı bizi.	Yakınma
	Gereklilik
	İnkâr
Cevap:	

Güneş, Samanyolu galaksisinde yer alan ve Dünya'ya en yakın yıldız olan, yüzey sıcaklığı yaklaşık 5.500 santigrat derece olan bir gaz küresidir.	Nesnellik
	Koşul
	Öznellik
Cevap:	

Ülkeme dönüp de aileme kavuşacağım ve onları kucaklayacağım günü dört gözle bekliyorum.	Öfkelenme
	Özlem
	İğrenme
Cevap:	

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

METİN TÜRLERİ

- ➔ Metinler yazılış amaçları bakımından bilgilendirici, hikâye edici ve şiir olmak üzere alt başlıklarda incelenir.
- ➔ Bilgilendirici metinlerle hikâye edici metinler hem ele aldıkları konu bakımından hem de konuyu işleyişleri bakımından büyük farklılıklar gösterir. Şiir de şekil bakımından ve coşkun bir anlatım olması bakımından diğer türlerden kolaylıkla ayırt edilebilir.

Bilgilendirici Metinler

- ➔ Bilgi vermek, ikna etmek, açıklama yapmak, düşünceleri değiştirmek, yönlendirmek ve tanımlamak amacıyla yazılan metinlerdir.
- ➔ Bu yazılarda amaç öğreticiliktir.
- ➔ Kısa, yalın ve anlaşılır cümleler kullanılır.
- ➔ Sözcükler temel anlamlarıyla kullanılır.
- ➔ Anlam, okuyucuya göre değişkenlik göstermez.
- ➔ Nesnel anlatım hâkimdir.
- ➔ Haber metinleri bilgilendirici metinlerdendir.
- » 11 Mart Cuma günü Japonya'nın kuzeyinde 8.8 büyüklüğünde bir deprem meydana geldi. Yerel saatle 14.46'da meydana gelen deprem, yüzyılın en büyük beşinci depremi olarak kayıtlara geçti. Dünya, afetle ilgili görüntüleri kaygı ve korku içinde izledi.

Hikâye Edici Metinler

- ➔ Hikâye edici metinler; insanlarda estetik zevk uyandırmak amacıyla sanatsal özellikler ön plana alınarak yazılan metinlerdir.
- ➔ İnsanların duygu, düşünce ve hayal dünyasını geliştirir.
- ➔ Sanatsal, yani süslü bir dil kullanılır.
- ➔ Sözcükler genellikle mecaz anlamlarıyla kullanılır.
- ➔ Bu metinler kurmaca (tasarlanmış) metinlerdir.
- ➔ Öznel anlatım hâkimdir.
- ➔ Hikâye, fabl, masal ve roman öyküleyici metinlerdendir.
- » Seneler var ki kuşlar gelmiyor. Daha doğrusu ben göremiyorum. Güzün güzel günlerini pencereden görür görmez, Konstantin Efendi'nin bulunabileceği sırtları hesaplayarak yollara çıkıyorum. Bir kuş civıltısı duysam kanım donuyor, yüreğim atmıyor.

Şiir

- ➔ Duygu ve düşüncelerin ahenkli bir şekilde, dizeler hâlinde verildiği metin türüne **şiir** denir.
- ➔ Şiirde hissettirilmek istenen temel duyguya **ana duygu** veya **şiirin teması** denir.

Şiiri Oluşturan Öğeler

Mısra (Dize): Şiiri oluşturan her bir satıra **mısra** veya **dize** denir.

- » İlkbaharı geldi Anadolu'nun,
Silişke'de çiçek açtı nar şimdi.
Her tarafı yeşillendi Bolu'nun,
Sultandağı benek benek kar şimdi.
- Dize (Mısra)

Dörtlük: Dörder mısradan oluşan şiir bütünlüklerine **dörtlük** veya **kıta** denir.

- » Eğri yollar yaylaların kuşağı,
Çayır, çimen sevgililer döşeği,
Horon tepir Sürmene'nin uşağı,
Dadaşların oynadığı bar şimdi.
- Dörtlük (Kıta)

- ➔ Şiiri yazan kişiye **şair** denir.

- » Leyla gelin oldu, Mecnun mezarda
Bir susuz yolcu yok şimdi dağlarda
Ateşten kızaran bir gül arar da
Gezer bağdan bağa çoban çeşmesi

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Şair

- » Doğu verse güneş yüzün,
Ufkumuzda kalmaz hüzün.
Gece ile şu gündüzün,
Farkı sensin öğretmenim.

Bestami YAZGAN

1.
Etkinlik

Metin Analizi

Metni okuyup metinle ilgili verilen soruları cevaplayınız.

KAPLUMBAĞAYLA İKİ ÖRDEK

Bir varmış, bir yokmuş, bir zamanlar dünyamızda sürekli düş kuran bir kaplumbağa varmış. Yaşadığı inden bıkmış, neredeyse tiksine başlanmış. Ülkeyi gezip görmek, dünyayı ve içindekileri daha iyi tanımak istiyormuş. Günün birinde bu güzel düşünüyü iki yaban ördeğine de anlatmış. Bu yaban ördekleri güzel oldukları kadar da iyiliksever yaratıklar, büyük düşünüyü gerçekleştirmesine yardım edebileceklerini söylemişler bizim kaplumbağaya. Ona gökyüzünü göstermişler. “Şu uçsuz bucaksız yolu görüyor musun?” demişler. “Biz seni bu yoldan ta Amerika’ya kadar taşıyız. Nice cumhuriyetler, nice krallıklar, nice halklar görürsün; çok değişik törelere tanık olursun; çok yerler görürsün.”

Kaplumbağa öneriyi beğenmiş. Uzun uzun konuşmuşlar, tartışmışlar tasarıyı, sonunda da anlaşmaya varmışlar. Yaban ördekleri bizim ağır mı ağır gezgini taşımak için güzel bir sopa bulmuş, bu sopayı ağzına vermişler. “Sımsıkı tut dişlerinle, sakın bırakma.” demişler.

Sonra ördeklerin biri bir ucundan tutmuş sopayı, biri öbür ucundan, sonra da kanat çırpıp havalanmışlar. Onlarla birlikte bizim kaplumbağa da havalanmış. Ağır hayvanın sırtında eviyle birlikte böyle iki ördeğin arasında havalarda uçtuğunu görenler ne yapmışlar dersin hemen hepsi de şaşkınlıktan parmaklarını ısırılmış.

“Mucize! Mucize!” diye bağıriyormuş herkes. “Gelin, gelin de kaplumbağaların kraliçesinin göklerden geçişine bakın!”

Kaplumbağa bu güzel sözleri duyar da durur mu? “Kraliçe mi? Evet, doğru! Gerçekten kraliçeyim ben, sakın alay etmeye kalkmayın!” demiş hemen.

Demesine demiş ama hiçbir şey söylemeden geçip gitse çok daha iyi edermiş. Öyle ya konuşmak için dişlerini aralayıp da sopayı bırakınca pat diye yere düşmüş ister istemez. Kendisine hayranlıkla bakan insanların ayakları dibinde can vermiş. Kısacası, gevezeliği yaşamına mal olmuş.

(...)

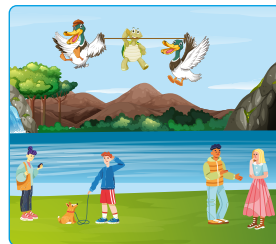
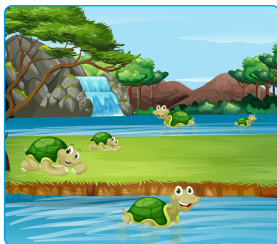
La Fontaine (Kısaltılmıştır.)

1. Metin hangi metin türüne örnektir?

2. Metindeki karakterlerin konuşması ve davranışları hangi söz sanatını/sanatlarını örneklendirmektedir?

3. Metinde “mal olmak” deyimini hangi anlamda kullanılmıştır?

7. Metni bir görsele dönüştürmek isteseyiz görsellerden hangisini seçerdiniz? İşaretleyiniz.

4. İki ördeğin arasında uçan kaplumbağayı görenlerin yüz ifadesi aşağıdakilerden hangisi gibi olmuştur?

5. Kaplumbağanın hangi özelliği yaşamına mal olmuştur?

6. Ördekler kaplumbağaya onu nereye kadar taşıyabileceklerini söylemişler?

2.

Etkinlik

Metin Türleri

Aşağıda verilen metinlerin türlerini (bilgilendirici metin, hikâye edici metin, şiir) yazınız.

Kemal Sunal, 1944 yılında İstanbul'da doğdu. Vefa Lisesinden mezun oldu. Sanat hayatı, "Zoraki Tabip" adlı tiyatro oyunuyla başladı. 1973 yılında Ertem Eğilmez'in yönettiği bir filmle sinemaya adımını attı ve kalabalık kadrolu filmlerde rol almaya başladı.

İyilik içindeyim bugün
Uçurtma şarkıları söyleyerek
Çocukluğun tadını çıkarıyorum.
Uçurtmam bulutlardan yüce
Kuşlarla, kelebeklerle

Sağlık Bakanı, akşam 09.15'teki basın toplantısında merakla beklenen sonuçları açıklamak için kameraların karşısına geçip "Salgınla mücadeleyi birlikte kazanacağız. Vatandaşlar Covid-19 aşısına ilişkin durumu e-Nabız hesabından veya 2023'e kısa bir mesaj göndererek öğrenebilecek." dedi.

Bilirim seni yalan dünyasın
Evliyaları alan dünyasın
Kaçan kurtulsa kuş kurtulaydı
Şahin kanadın kıran dünyasın

Sevdiğim aldın beni ağlattın,
Dönüp yüzüme gülen dünyasın.
Süleyman tahtın sen viran kıldın,
Masumlar boynun büken dünyasın.

Vapur, rıhtımdan kalkıp Marmara'ya doğru hareket edince yolcu geçirmeye gelenler, üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar. Hasan, vapurda eğlendi (...). Beş yaşında idi. Peltek, şirin konuşmasıyla güverte yolcularını epeyce eğlendirmişti. Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra durgunlaştı.

Aldığı telefonda sonra alelacele montunu giyip lokantadan ayrıldı. Binanın önüne vardığında kalbi çok hızlı atıyordu, başta asansöre binmeye yeltense de beklemeye sabredemedi ve binanın merdivenlerinden üçer beşer koşarak çıktı. Terasa vardığında soluk soluğa kalmıştı, karşısında duran kısa saçlı kadına uzunca bir süre bakakaldı.

Adımız miskindir bizim
Düşmanımız kindir bizim
Biz kimseye kin tutmayız
Cümle âlem birdir bize

Dünya haramdır hamlara
Lakin helaldir haslara
İçinde sevgi olmayan
O dünya murdardır bize

Reşat Nuri Güntekin, 25 Kasım 1889 tarihinde İstanbul'da doğdu. Öğrenim hayatına Çanakkale'de başladı, daha sonra İzmir'de bir süre öğrenim gördü. İlk olarak 1917 yılında "Eski Ahbap" adlı uzun hikâye ile kariyerine başlayan Güntekin'e ünü getiren eseri 1922'de yayınlanmaya başlayan "Çalıkuşu" adlı romanıdır.

Saatler süren uzunca bir yürüyüşten sonra soluk soluğa kalmış, son patikayı da nihayet dönmüştü. Kafasını kaldırıp baktığında gördüğü manzaraya inanmadı. Kayalık yamaçlar üzerine kurulmuş inci gibi parlayan bir fener ve uçsuz bucaksız denizin kucak açtığı irili ufaklı adalar. Batmak üzere olan güneş de kâinata gülümsüyordu.

Ay sevinçle sokağa fırladı. Bisikletine atladığı gibi en sevdiği arkadaşısı Burcu'nun yanına doğru pedal çevirmeye başladı. Birden acı bir korna sesi işitti. Dönüp baktığında dikkatsiz bir aracın sevimli bir yavru köpeğe çarptığını gördü.

Ormanlar ülkemizin %27,6'sını kaplamaktadır. Bu değer yaklaşık %80'i kıyı kesiminde bulunmaktadır. Türkiye'deki ormanların yaklaşık yarısı Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde yer alır. Antalya, Kastamonu, Muğla ve Mersin orman alanı en fazla olan illerdir.

Yola çıkınca her sabah,
Bulutlara selam ver.
Taşlara, kuşlara, atlara, otlara,
İnsanlara selam ver.
Ne görürsen selam ver.
Sonra çıkarıp cebinden aynanı bir selam da kendine ver.

3.

Etkinlik

Metin Türleri

Aşağıda verilen metinlerin türlerini bulup yazınız.

	Şiir		Şiir	
Bilgilendirici metin	Cam, doğada kendiliğinden oluşabilir. Kulağa biraz garip geliyor belki ama gerçekten de öyle. Bir yanardağ patlamasında sıvı hâldeki bazı lavlar donduğunda siyah bir cama dönüşür. Bir yere yıldırım düştüğünde eriyen kum taneleri cam olur. Göktaşları da cam üretir. Atmosferden geçip yeryüzüne çarpan bir göktaşı, anında kataları eritir ve çarpmanın etkisiyle havaya saçılan bu kaya parçaları yere cam olarak iner.	Hikâye edici metin	Bilgilendirici metin	Hikâye edici metin
Bilgilendirici metin	Kelebekler genellikle çiçeklerin bal özünü beslenir. Bacaklarında bulunan tat algılayıcılarının açılmasından dolayı üzerine kondukları çiçeklerdeki bal özünün tadını alırlar. Bal özünü başlarının ön tarafında bulunan hortumla emerler. Normalde içe doğru kıvrık duran bu hortum, beslenirken açılır.	Hikâye edici metin	Bilgilendirici metin	Hikâye edici metin
Bilgilendirici metin	Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da Hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil Bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte Yani yürekte. Meselâ bir barikatta dövüşerek Meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken Meselâ denerken damarlarında bir serumu Ölmek ayıp olur mu?	Hikâye edici metin	Bilgilendirici metin	Hikâye edici metin

Doğru cevap sayısı	0 - 1	2 - 3	4 - 5	6
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

4.

Etkinlik

Metin Türleri

Aşağıda verilen metinlerin türlerini (bilgilendirici metin, hikâye edici metin, şiir) yazınız.

.....

Simitçi, en beğendiği simidi parmak uçlarıyla tutarak kadına verdi. Yaşlı kadın, çantasının dibinden bir bozuk para yığınının avuçladı, arasından gerektiği kadarını seçti ve simitçiye verdi. Derin bir nefes aldı. Ötede, parktaki kum havuzunda, kovanını durmadan doldurup boşaltan torununa seslendi.

Hikâye edici metin

Bilgilendirici metin

.....

Karada koşanların en hızlısı olan çita, saatte doksan sekiz kilometre hıza ulaşabiliyor. Bu kadar kısa süre içinde hızlanıp koşarken kuyruğunu dümen gibi kullanıyor ve ani manevralar yapabiliyor. Daha şaşırtıcı olanı, bu hıza yalnızca üç saniye içinde çıkabilmesi.

Şiir

.....

Hasan saatlerdir yürüyordu. Yürüdü yürüdü... Yürüdüğü yolda izler, gittikçe karışıyordu. Hava kararmak üzereydi. Yolun dönemecinde küçük bir tepenin önüne gelmişti. Dönemecin karşısında iki üç çınar ağacı ile bir çeşme vardı. Durmadı, yürüdü. Tepenin eteğini dönünce sarp bir yokuş gördü.

Hikâye edici metin

Bilgilendirici metin

.....

Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik,
Bir güzellik doğuyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma,
Gözlerin İstanbul oluyor birden.
Akşamlardan, gecelerden, senden uzağım,
Şiirlerim rüzgârdır uzak dağlardan esen

Şiir

.....

Dünya yörüngesinde bilimsel araştırmaların yürütüldüğü bir uzay istasyonu düşüncesi, ilk kez 1903'te ortaya atıldı. Bu düşüncüyü ortaya atan, Konstantin Tsiolkovsky adında bir Rus öğretmendi. Bu öğretmen, "Dünyanın Ötesinde" adlı romanında Dünya yörüngesindeki uzay istasyonlarından söz ediyordu.

.....

Ben bir Türk'üm dinim, cinsim uludur
Sinem, özüm ateş ile doludur
İnsan olan vatanının kuludur
Türk evlâdi evde durmaz, giderim.
Bu topraklar ecdâdımın ocağı
Evim köyüm hep bu yurdun bucağı
İşte vatan! İşte Tanrı kucağı!

.....

Çizgi roman öykülerinden esinlenilerek oluşturulan tarihsel Türk filmlerinin ortak özelliklerinden biri, ilk filmde sonra devam filmlerinin de üretilmiş olmasıdır. İlki 1966'da çekilen Malkoçoğlu film serisinde toplamda yedi, Kara Murat serisinde altı film yer almaktadır.

.....

Kar ışığında epeyce ilerledikten sonra, evler görünmeye başladı. Tek tük insanlar gördü evlerinden çıkan. Ciğerlerinin sıcaklığını ağızlarından vere vere yürüyorlardı. Erkenciydiler. Erken kalkmayana ekme yoktu. O hep erken kalkardı. Askerlikte alışmış, bir daha hiç bozmamıştı. Yatsı vaktiyle yatar, güneşten önce kalkardı.

5.

Etkinlik

Metin Türleri

Aşağıdaki metinlerin türlerini örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

Göktürkçede %1'den daha az olan yabancı kelime sayısı, Eski Uygurcada %3 ile %5 arasındadır. Daha sonradan Türkçedeki yabancı kelimelerin oranı daha da artmıştır.

Hikâye edici

Bilgilendirici

Şiir

Cevap: *Bilgilendirici*

Kedilerin korkusundan devamlı endişe içinde yaşayan bir fare vardır. Farecik, bir gün bir büyücüyle karşılaşır ve ona korkularından söz ederek kendisini bir kediye dönüştürmesini ister. (...)

Bilgilendirici

Şiir

Hikâye edici

Cevap: .....

Gümüş bir dumanla kapandı her yer;
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı;
Sürüler, çimenler, sarı çiçekler,
Beyaz kar, yeşil çam yayla dumanı

Hikâye edici

Şiir

Bilgilendirici

Cevap: .....

Bağlama ya da saz Türk Halk Müziği'nde yaygın olarak kullanılan telli tezeneli bir çalgı türüdür. Yörelere ve boyutlarına göre kopuz, cura, saz, çoğür, dombra, tambura, tar gibi değişik isimlerle tanınır.

Şiir

Bilgilendirici

Hikâye edici

Cevap: .....

Ontario, Kanada'nın en kalabalık ve ikinci büyük eyaleti. Doğu Kanada'da bulunan eyalet, sınırları içinde yer alan irili ufaklı binlerce gölle, dünyanın tatlı su rezervlerinin önemli bir kısmını barındırıyor.

Bilgilendirici

Hikâye edici

Şiir

Cevap: .....

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı bürüneyim;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Hikâye edici

Bilgilendirici

Şiir

Cevap: .....

Aslan toprakla oynuyormuş bir gün. Bir de bakmış pençesinde fare. Aslan, aslan yürekliymiş o gün. Kıyamamış canına, bırakmış yere fareyi Boşa gitmemiş bu iyiliği. Fare de ona iyilik etmiş sonradan.

Şiir

Hikâye edici

Bilgilendirici

Cevap: .....

Turuncu, heyecan ve duyguların rengidir. İnsanlardaki toplumsallaşma duygularını harekete geçirmektedir. Coşku ve neşe manaları taşımakta, sosyal olan yaşam anlamına gelmektedir.

Hikâye edici

Bilgilendirici

Şiir

Cevap: .....

Yağmur yağar mor sümbüller bitirir
Yel estikçe kokuların yetirir
Sarı çiçek sarvan kurmuş oturur
Karışmış güllere çimenin dağlar

Şiir

Bilgilendirici

Hikâye edici

Cevap: .....

Bayram namazından çıkan kalabalık dağılmıştı. Hemen çayı koydu. Salondaki büyük masayı özenle hazırladı. Dizlerinin ağrısını bile unutmuştu torunlarını görme sevinciyle. Bayram harçlıklarını hazırladı.

Bilgilendirici

Hikâye edici

Şiir

Cevap: .....

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

- ➔ Bir yazıda ileriye sürülen görüş ve düşüncenin inandırıcılığını sağlamak amacıyla yazar çeşitli yollara başvurur. Bunlara **düşünceyi geliştirme yolları** denir.

Tanımlama

- ➔ Bir varlığı ya da kavramı özellikleriyle açıklamaya **tanımlama** denir.
- ➔ "Bu nedir?" sorusuna cevap veren cümleler tanımlama cümleleridir.
- ➔ "Roman, olmuş ya da olabilecek olayların anlatıldığı edebi türdür. Betimleme ve öyküleyici anlatıma yer verilir. Kullanılan dil ağır ve süslü değildir. Sadedir. Karakterler uzun uzadıya anlatılır."

Parçada "**roman**" türünün tanımı yapılmıştır.

- ➔ Merak; yaşamımıza anlam katan, bireyi bilmeye karşı motive ederek öğrenmeyi kolaylaştıran, bilişsel süreçlerde haz mekanizmalarımızı uyararak, yaratıcılığın lokomotifini olan ve nihayetinde uygarlıklarını geliştiren fonksiyonel bir mekanizmadır. Ya da insanı insanlaştıran yaşam enerjisidir.

Metinde "**merak**" kavramı farklı yönleriyle ve farklı bakış açılarıyla tanımlanmıştır.

Karşılaştırma

- ➔ Birden fazla varlık, kavram, olay, durum arasındaki farklı ya da benzer yönleri ortaya koymak amacıyla kullanılan düşünceyi geliştirme yoludur.
- ➔ Karşılaştırma metinlerinde "**kadar, gibi, en, daha**" gibi karşılaştırma işlevli söz varlıkları kullanılabilir.
- ➔ İnsanlar toprağa bağlı yaşadıkları zamanlarda ham madde için birbirlerini yok etmeye çalıştılar. Bu nedenle savaşlı yıllar oldu. Teknolojinin geliştiği günümüzde ise paylaşmanın keyfine varılır oldu. Çünkü bilgi paylaştıkça azalmaz, çoğalır.

Parçada insanların toprağa bağlı yaşadıkları zamanlar ile günümüzdeki paylaşım alışkanlıkları karşılaştırılmıştır.

- ➔ Başarılı insanları diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerden biri zekâlarından çok, ne kadar meraklı bir insan olduklarıdır. Merak ve öğrenmek birbirinin sebep sonucudur. İnsan, zihnindeki sorulara, belirsizliklere ve çelişiklere son vermek için çaba gösterir; araştırır, keşfeder, öğrenir.

Metinde başarılı insanlarla diğer insanlar karşılaştırılmıştır.

Benzetme

- ➔ Analarında ilgi bulunan iki varlıktan zayıf olanın güçlü olana benzetilmesiyle oluşan düşünceyi geliştirme yoludur.
- ➔ Anlatılanların okuyucunun zihninde somutlaşması için bu yöntem kullanılır.
- ➔ Benzetme olan metinlerdeki cümlelerde "**gibi, misali, -mişçesine, tıpkı, aynen**" gibi benzerlik işlevli söz varlıklarına yer verilir.
- ➔ Toplum ağacının bahar filizleri olan gençlik, çekirdeğini özünde tutan meyve gibidir. Aydınlık bir dünya o tohumlardan, o çiçeklerden doğacaktır. Bu doğuşa tanıklık edecek büyükler de yolu aydınlatan fener misali tecrübeleriyle gençlere yardım edecektir.

Parçada kullanılan benzetmeler şunlardır: Toplum ➔ ağaç / gençlik ➔ çekirdeğini özünde tutan meyve / gençlik ➔ ağacın bahar filizleri / büyükler ➔ yolu aydınlatan fener

Örneklendirme

- ➔ Anlatılan ve savunulan bir düşüncenin doğruluğunun kullanılan örneklerle somutlaştırılmaya çalışılmasıdır.
- ➔ Örnekleme yapılarak metinde anlatılan düşüncenin daha anlaşılır ve akılda kalıcı hâle gelmesi amaçlanır.
- ➔ Örneklendirme olan metinlerdeki cümlelerde genellikle "**örneğin, mesela, örnek olarak, söz gelişi**" gibi söz varlıkları da kullanılır.
- ➔ Yusuf Atılgan'ın romanında psikolojik yıkıma uğrayan karakterler vardır. Örneğin Anayurt Oteli romanının başkahramanı Zebercet, romanda tüm iç dünyasıyla anlatılır. Zebercet; pek kimseyle konuşmaz, kendini yalnızlığa mahkum eder. Sonunda da psikolojik yıkıma uğrar.

Parçada Yusuf Atılgan'ın, romanlarında psikolojik yıkıma uğrayan karakterleri kullandığından bahsedilmiş, **o karakterlerden biri olan "Zebercet"** bu duruma örnek verilmiştir.

1.
Etkinlik

Metin Analizi

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

DUYGULAR EVRENSELDİR

Duyguların ayırımını yapmak her ne kadar zor olsa da araştırmacılar birkaç temel duygu belirlemişlerdir. Bu temel duygular; mutluluk, öfke, üzüntü, şaşkınlık, korku ve tiksindir. Dünyanın neresinde olursa olsun, tüm insanlar bu duygulara sahiptir. Bu duyguların evrensel olması, kültürler arasında bile insanların birbirini anlamasına yardımcı olur.

Mutluluk, genellikle gülümseme ve parlak gözlerle kendini belli eder. Bir başarı elde edildiğinde, sevdikleriyle vakit geçirildiğinde veya güzel bir haber alındığında bu duygu ortaya çıkar. Öfke ise kaşların çatılması, dudakların sıkılması ve sert bakışlarla ifade edilir. Haksızlık karşısında veya hayal kırıklığı yaşandığında bu duygu yoğun bir şekilde hissedilir.

Üzüntü; düşmüş omuzlar, aşağıya bakan gözler ve hüzünlü bir yüz ifadesi ile tanınır. Kayıp, ayrılık veya başarısızlık durumlarında bu duygu ön plana çıkar. Şaşkınlık, genişlemiş gözler ve açık bir ağız ile kendini gösterir. Beklenmedik bir durumla karşılaşıldığında veya sürpriz bir haber alındığında bu duygu yaşanır.

Korku, geniş açılmış gözler ve geriye doğru çekilmiş bir vücut duruşu ile ortaya çıkar. Tehlike anında veya bilinmeyen bir durumla karşılaşıldığında hissedilir. Tiksime ise burun kıvrılması, dudak büzülmesi ve yüzün buruşturulması ile ifade edilir. Hoş olmayan bir koku, tat veya görüntü ile karşılaşıldığında bu duygu yaşanır. Tüm bu duygular, insanların birbirini anlamasında ve empati kurmasında büyük bir rol oynar. Bu temel duygular, insan deneyiminin evrensel ve ayrılmaz bir parçasıdır.

İnternet

1. Evrensel olan temel duygular hangileridir?

.....

.....

2. Duyguların evrensel olması neye yardımcı olur?

.....

.....

3. Vücut dilinde hangi davranışlar öfkeyi ifade eder?

.....

.....

4. Mutluluk duygusu hangi durumlarda ortaya çıkar?

.....

.....

5. Şaşkınlık duygusu ne zaman yaşanır?

.....

.....

6. Vücut dilinde üzüntü hangi davranışlarla tanınır?

.....

.....

7. Vücut dilinde tiksime duygusu hangi durumlarda yaşanır?

.....

.....

8. Evrensel duygular insanlar arasında hangi duygunun gelişmesini sağlar?

.....

.....

9. Hangi yüz ifadeleri mutluluğu belirtir?

.....

.....

10. Aşağıdaki durumlarda hangi duygular yaşanır? Karşılıklarına yazınız.

Başarısızlık : .....

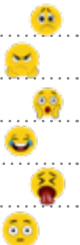
Hayal kırıklığı : .....

Tehlike anı : .....

Başarılı olma : .....

Kötü koku alma : .....

Sürpriz haber : .....

2.
Etkinlik

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Aşağıdaki tabloda verilen metinlerin türlerini ve metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını bularak tabloyu doldurunuz.

Metin	Metin Türü	Düşünceyi Geliştirme Yolu
Atatürk'ün nezdinde halk müziğinin ayrı bir yeri vardır. Onun özellikle Rumeli türkülerini severek dinlediği herkesin malumudur. En sevdiği türküler arasında, "Aliş'imın Kaşları Kare, Atladım Bahçeye Girdim, Dağlar Dağlar, Gide Gide Yarelerin Dirildi, Köşküm Var Deryaya Karşı, Maya Dağ'dan Kalkan Kazlar, Manastır, Şahane Gözler, Yemenimin Uçları, Zeynep" gibi türküler vardır.		
Hava öylesine sıcak ve durgundu ki! Yaprak kımıldamıyordu. Bozcaada'nın bu yakasından pek bir gemi de geçmiyordu. Bu yüzden denizin üstü de çarşaf gibiydi. Çocukların ağacı, bu ortam içinde, kumsalda öylesine göz alıcı bir görünüme bürünmüştü ki...		
Medeni hukuk, bir ülkede bulunan vatandaşların diğer kişiler ile veya mal varlıklarıyla doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ilişkilerinin düzenlenmesidir. 1926'da Türk Medeni Kanunu aile hukukunda kadına tam hak tanımıştır. Türk aileleri bu esasları kolaylıkla benimsemişlerdir. Kadının, aile içinde ve çocukları üzerindeki etkisi hukuki durum ile orantılı olarak düzenlenmiştir.		
Arı, on binlerce yıldır aynı işi en kusursuz biçimde yapar: Düğün, geometrik ölçülerle peteğini örer ve topladığı bin bir çiçek tozundan, bir kimya laboratuvarının imbiclerinden daha üstün biçimde balını süzer. Oysa insanoğlu uğraştığı on binlerce işi binlerce yıldır giderek geliştirmekte ve hâlâ en kusursuza ulaşmaya çalışmaktadır, işte insan budur.		
Açıklardan art arda beş tane savaş gemisi geçiyordu. Hepimiz öylesine korkuya kapılmıştık ki! Sanki savaş çıkmıştı. Gemilerden yağacak bombalar evlerimizi başımıza yıkacaktı. Çok geçmeden gemilerin oluşturduğu dev dalgalar, canavar gibi gelip kumsala saldırdı. Göz açıp kapayınca dek ağacımızı yuttular. (...)		
Dünyanın en güzel, en lezzetli inciri Türkiye'de yetişir. Yıllık üretim 185 bin ton civarındadır. Kalkınabilmemiz için bu üretimi daha da artırmalıyız. Öteden beri dışa sattığımız mallar arasında incir önemli bir yer tutar. Bu da incirlerimizin dış ülkelerde nasıl arandığını gösterir.		

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU	Evet	Bazen	Hayır
Metnin türünü doğru yazdım.			
Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu doğru buldum.			

"Evet" cevapların, konuyu kavradığını gösterir. "Bazen" cevapların, eksiklerinin olduğunu ve kendini biraz daha geliştirmen gerektiğini gösterir. "Hayır" cevapların, daha çok çalışıp konuyu kavraman gerektiğini gösterir.

3.

Etkinlik

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını (tanımlama, benzetme, karşılaştırma, örneklendirme) bularak üstteki noktalı yerlere yazınız.

1.

Anadolu Türk devlet ve medeniyetini kuranlar sadece gaziler değildir. Gönül erenlerinin de bunda büyük rolü vardır: Mevlâna, Hacı Bektaş-ı Veli ve Yunus Emre gibi.

2.

Betimleme; varlıkların, okuyucunun gözünde canlanacak şekilde, resim çizer gibi anlatılmasıdır. Açıklayıcı ve sanatsal olmak üzere iki başlık altında incelenir.

3.

Cömert insan ay gibidir, parlar. Etrafındaki insanları da aydınlatır. Derin merhamet gücüyle kalabalık içinde bile derhal fark edilir. Yüzü de ruhu gibi aydınlıktır çünkü.

4.

Ne sakin ne muhteşem sabahlar. Marmara'nın birer siyah gergedan gibi uyuyan adaları, denizin kurşunimsi maviliğine batan bu canlı arz ve uzaklardan geçen güneşin pembe, eflatun, inci renkleriyle rüyalı tüllerine renklenen ufuklar! İşte bu yeni doğan parlak sabahla beraber bende bir şey doğuyor.

5.

Türk edebiyatında birçok yazar, aynı konu etrafında dolanmıştır. Bu durum, üslupta bir yarışa girdiklerini gösterir. Dolayısıyla içeriği önemsiz görmüşler ve bu nedenle yüzlerce eserde aynı içeriğe yer vermişlerdir. Örneğin Leyla ile Mecnun, Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin vb. hikâyeler birçok sanatçı tarafından yazılmış.

6.

Yaşamda iyimserlerle kötümserlerin oranı ülkenin gelişmişlik düzeyiyle, dünyadaki ekonomik dengelerin sarsılıp sarsılmamasıyla, doğal yıkımların olup olmamasıyla yakından ilgilidir. Yaşamı yeniden kurup biçimlendirmeye, çağdaş anlayışlarla örgütleyip geliştirmeye yetenekli olmayanlar, doğal olarak kötümserlik batağına saplanırlar.

7.

Sırtında sanki kanla, altınla işlenmiş ağır, parıl parıl bir manto! Başında vahşi ruhunun timsali gibi balta şeklinde kıpkırmızı tacı! Yerde hançer gibi keskin bir gaga!

8.

Ağaçlar çok uzun ömürlü olur. Çınar ağacı böyle uzun yaşar. Yüzlerce yıllık çınarlar vardır yurdumuzda, özellikle Bursa'da. Toprağı severek, güneşi severek yaşarlar.

9.

Fabllar, insan özelliklerini hayvanlara aktararak yazılmış eğlenceli, ders verici veya hicvedici hikâyelerdir. Bu hikâyeler genellikle şirir şeklinde yazılırlar.

10.

Eşref saat, gündelik hayatımızda işlerimizin en iyi gittiği, kararlarımızın en isabetli olduğu, hükümlerimizde asla yanılmadığımız saattir. Sabahleyin 9'da mı, akşam 7'de mi gelir; gün ortasında mı, gece yarısında mı teşrif eder, bilinmez. Ama o gelince en çetin meselelerinizi tereyağından kıl çeker gibi hâleler.

11.

Birikimsiz yazarlık saman alevi gibidir. Saman alevi çabucak tutuşup yine çabucak söner. Yazmak için yeterli donanıma sahip olmayan birikimsiz yazarlar da parlamış olsalar bile elbet bir gün saman alevi gibi sönüp giderler. Saman alevi gibi sönüp gitmek istemiyorsa yazarlar, kendilerini geliştirmeliler ve donanımlı olmalılar.

12.

Konuşma ile yazma farklıdır. Konuşma geçicidir, yazma kalıcı. Konuşma anlıktır, yazma sonsuz. Yazıya geçirilen her şey olduğu gibi korunur. Konuşmada ise her şey anlıktır ve akılda kalan kadarıyla vardır, bir belgeyle somutlaştırılmaz. Bu yüzden "Konuşma geçicidir, yazma kalıcıdır." dedik yazımızın başında.

0-5
Doğru

GELİŞTİRİLMELİ

6 - 8
Doğru

ORTA

9 - 11
Doğru

İYİ

12
Doğru

MÜKEMMEL

4.
Etkinlik

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Aşağıdaki soruları paragrafların harflerini kullanarak cevaplayınız. (Bir paragraf birden fazla sorunun cevabı olabilir.)

- a** Dil; bir milletin kendisini ve folklorunu, iç ve dış dünyasını söz ve yazıyı kullanarak ifade ettiği, asla vazgeçilmesi mümkün olmayan şah damarı niteliğinde bir unsurdur. Ünlü düşünür Wittgenstein “Dilimin sınırları dünyamın sınırlarıdır.” ifadesindeki gerçeğe, dilin sadece düşünceyi aktaran kuru bir ifade unsuru olmadığını aynı zamanda dilin, kişinin dünyayı algılama biçimi olduğunu ifade etmektedir.
- b** Biyoçeşitlilik, Bilim ve Sürdürülebilirlik Enstitüsü yeni türlerin keşfine ilişkin raporunda canlı sınıflandırmalarına yüz otuz üç yeni türün eklendiğini açıkladı. Bu türler arasında otuz altı böcek, yirmi üç balık, bir kum yosunu, bir kertenkele, bir de vatoz yer alıyor. Başka enstitüler bu denli geniş raporlar sunmamıştı bugüne kadar.
- c** Dedem evimizin güneşiydi. Her sabah, kalkar kalkmaz bize sevgi dağıtırdı. Odaya girer, kardeşimi kucağına alır, başlardı dumbala yapmaya: “Dumbala yavrum dumbala! Dumbala gülüm dumbala!..”
- d** Yine yaz gelmiş ve okullar tatil olmuştu. Bu tatili de geçen yıllar gibi eğlenip dinlenmenin yanında okuldan kopmamak için belirli saatlerde ders çalışarak geçirdim. Böylelikle geçmiş yıllarda olduğu gibi önümüzdeki yıla daha verimli başlayacağıma inanıyorum.
- e** Ankara ve çevresinin tarihi, zamanımızdan üç bin yıl ötelere, tarih öncesi çağlara kadar uzanır. Hititler, Frigler, Galatlar, Bizanslılar, sonunda da Selçuklu ve Osmanlı Türkleri ile Ankara, devir devir yüzyılları kucaklar. Ankara adı üzerine söylenen efsane ve hikâyeler pek çok. Biz birkaçını sıralayalım: Önce Ankara adının “Anker” yani “gemi çapası”ndan geldiği söylenir ve denir ki...
- f** Eğer açık denizlerde yol alan bir geminin güvertesindeyseniz bu sevimli yaratıkların kıvrak vücutlarında iki yana kanat gibi açılmış yüzgeçleri, bir dümen gibi kullandıkları yatay kuyrukları ile dalgalar arasından ileri doğru fırlayıp dalıp dalıp çıkarak izlenmekten ve izlemekten memnun, bir yarış tutturmuşlardır koca gemiyle.
- g** Edebiyat; olay, düşünce, duygu ve hayalleri dil aracılığı ile estetik bir şekilde ifade etme sanatıdır. Bazı edebiyat eserlerinde gerçeklik, kurmaca gerçeklik şeklindedir. Eseri ortaya koyan sanatçı gerçek hayattan esinlendiği olaylar ya da fikirler ile kendi kafasındakileri harmanlar. Bunun sonucunda eserler hem gerçek hayattan, hem de sanatçının duygu, düşünce ve hayallerinden izler taşır.
- h** İnsanın en asil uzvu hangisidir, diye sorsalar; hepimizin vereceği cevap beyin olur galiba! Hâlbuki, beyinden daha yüksek ve hatta insanı diğer yaratıklardan ayıran ve onu bütün hayvanlara nazaran üstün bir konuma çıkaran beyin değil, sadece elinin baş parmağı imiş. Baş parmağın diğer parmaklarla birleşip iş görebilecek bir durumda olmasıdır ki insana asırlar üzerinde üstünlük imkânı veriyor.
- i** Ormanlar, dünyamızın akciğerleri gibidir. Ağaç ve ormanın insan hayatına doğrudan ve dolaylı o kadar çok faydası vardır ki... Aklıma gelen birkaçını sıralayayım isterseniz. O zaman ne demek istediğimi anlamış olursunuz. Tabiatın harika, sessiz süpürgeleri ormanlar yaratılmasaydı yaşadığımız dünya tozdan geçilmeyecekti. 1000 m² ladin ormanı yılda 32 ton, kayın ormanı 68 ton ve çam ormanı ise 30-40 ton tozu hüp diye emebilir ve havadaki zehirli gazları da filtre eder.

1. Hangi paragraflarda benzetmeye başvurulmuştur? → .....
2. Hangi paragraflarda örneklendirmeye başvurulmuştur? → .....
3. Hangi paragraflarda tanımlamaya başvurulmuştur? → .....
4. Hangi paragraflarda karşılaştırmaya başvurulmuştur? → .....

5.

Etkinlik

Düşünceyi Geliştirme Yolları

Aşağıdaki metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

Satranç, iki kişi arasında oynanır. Altmış dört kareli bir tahta üzerinde değerleri ve adları değişik siyah ve beyaz on altışar taşla oynanan bir oyundur.

Örneklendirme

Benzetme

Tanımlama

Cevap: *Tanımlama*

İnsanlığın adım adım ilerlemesini sağlayan şey kuşkusuz kişisel kazançların ve buluşların kuşaktan kuşağa aktarılmasıdır. Hayvanlar dünyasında böyle bir durum yoktur.

Tanımlama

Karşılaştırma

Benzetme

Cevap: .....

Yüce Allah'a kulluğun en önemli göstergesi ibadetlerdir. Örneğin namaz, oruç, zekât vb. ibadetler. İbadetlerin bireysel ve toplumsal faydaları vardır.

Tanımlama

Örneklendirme

Karşılaştırma

Cevap: .....

Sabır; acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemidir. Bu durumlar karşısında istifini bozmamaktır.

Tanımlama

Karşılaştırma

Benzetme

Cevap: .....

Kavanoza kapatılmış bir sinek gibi ne kadar çırpınsam da bu şehrin atmosferinden bir türlü çıkamıyordum. Gerçekten kendimi kavanoza kapatılmış gibi hissediyorum.

Benzetme

Örneklendirme

Tanımlama

Cevap: .....

Kimi insan kendini anlamak için okumayı kimi de yazmayı tercih eder. Okumak kendini anlamak için daha tatmin edici olsa da yazmak da içimizden gelen sesi dinletir.

Benzetme

Karşılaştırma

Tanımlama

Cevap: .....

Mümin inanıp tasdik edendir. Sözüne güvenilen ve aynı zamanda başkalarının güvende olmasını sağlayan kişi anlamına da gelir.

Örneklendirme

Tanımlama

Karşılaştırma

Cevap: .....

Anadolu'nun her köşesinden tarih fişkirir adeta. Ayasofya'dan Sümela'ya, Efes Antik Kenti'nden Mevlana'ya saymakla bitmez bu tarihi kalıntılar.

Karşılaştırma

Benzetme

Örneklendirme

Cevap: .....

Son yazımda disleksi üzerine uzun uzun konuşmuştum. Pek çok dehanın da disleksi olduğunu hatırlatmak isterim: Albert Einstein, Mozart, Leonardo da Vinci, Pablo Picasso ve daha niceleri...

Örneklendirme

Benzetme

Karşılaştırma

Cevap: .....

Bu şehrin göğünde sürekli bir duman vardı. Yakıcı güneşin altında harap olmuş sokaklar, evler, hanlar, pencereler, çerçeveler renkleri solmuş tabloyu andırıyordu.

Benzetme

Karşılaştırma

Örneklendirme

Cevap: .....

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

İSİMLER (ADLAR)

- Evrendeki canlı ve cansız varlıkları, duygu ve düşünceleri, durumları, olguları, bütün bunların birbiriyle olan ilgilerini karşılayan sözcüklere **isim (ad)** denir.
- Sözcük bir varlığı karşılıyorsa isim; iş, oluş, hareketi karşılıyorsa fiildir. İsim ve fiilleri birbirinden ayırt etmek için sözcüklerin anlamlı en küçük birimine "-mek / -mak" ekleri getirilir. Sözcük anlamlı oluyorsa o sözcük fiildir, anlamsız oluyorsa isimdir.
- "Kal(mak)" sözcüğü anlamlı olduğundan "kal-" fiildir, "bal(mak)" sözcüğü anlamsız olduğundan "bal" sözcüğü isimdir.

Vartıklara Verilişine Göre İsimler

Özel İsimler

- Dünyada bir benzeri daha olmayan, tek bir varlığı karşılayan adlara **özel isimler** denir.

Türkiye

Kız Kulesi

- Ahmet, Ersoy, Türk, Çin, Merkür, İzmir, Üsküdar, İslamiyet, Avrupa, Akdeniz, Van Gölü, Ağrı Dağı, Sarıkız...

Cins İsimler (Tür İsimleri)

- Aynı türden varlıkların birini, bir bölümünü ya da tümünü karşılayan adlara **cins isimler** denir.

araba

çilek

- Kalem, masa, defter, kitap, şişe, telefon, ayakkabı, pencere, kapı, göz, eldiven, doktorluk, kırmızı, elma, su...

Vartıkların Oluşuna Göre İsimler

Somut İsimler

- Duyu organlarımızla algılayabildiğimiz varlıklara verilen adlara **somut isimler** denir.

kuşlar

ateş

- Hava, su, çiçek, çocuk, bisiklet, top, gaz, elma, klavye, parmak...

Soyut İsimler

- Zihnimizde tasarladığımız, duyu organlarımızla algılayamadığımız varlıklara verilen adlara **soyut isimler** denir.

arkadaşlık

mutluluk

- Rüya, sevinç, mutluluk, keder, üzüntü, akıl, zekâ, ruh, melek, Tanrı, iyilik...

Vartıkların Sayılarına Göre İsimler

Tekil İsimler

- Çoğul eki (-ler / -lar) almamış, aynı türden tek bir varlığı karşılayan adlara **tekil isimler** denir.

ağaç

- Ağaç, ev, dolap, yüz, televizyon...

Çoğul İsimler

- Çoğul eki (-ler / -lar) alabilen, aynı türden birden çok varlığı karşılayan adlara **çoğul isimler** denir.

ağaçlar

- Ağaçlar, evler, dolaplar, yüzler...

Toptuluk İsimleri

- Biçimce tekil, anlamca birden çok varlığı karşılayan adlara **toptuluk isimleri** denir.

orman

- Orman, aile, meclis, sürü, ordu...

1.
Etkinlik

Metin Analizi

Verilen sözcük ve sözcük gruplarının anlamlarını yazıp soruları metne göre cevaplayınız.

GÜNEŞKÖY'ÜN EFSANEVİ SAKINLERİ

Güneşköy, küçük bir kasabadır. Kasaba, yemyeşil tepelerle çevrili olup her mevsim ayrı bir güzellik sergiler. Sokaklarında; eski taş evler sıralanmış, bu evlerin önünde rengârenk çiçeklerle bezenmiş küçük bahçeler bulunur. Kasabanın huzurlu atmosferi, burada yaşayan insanların sıcaklığı ve misafirperverliğiyle birleşerek Güneşköy'ü efsanevi bir yer haline getirir.

Efsanevi kasaba Güneşköy'de, birbirinden farklı ama bir araya geldiklerinde harika bir takım oluşturan insanlar yaşıyordu. Aytaç, kasabanın en cesur bireyiydi. Tehlikeli bir durumda, düşünmeden yardıma koşardı. Bir keresinde, ormanda kaybolan bir çocuğu gece yarısı bulup geri getirmişti. Kasabanın diğer sakinleri Aytaç'ı her zaman güvenilir bir lider olarak görürdü.

Aylin, Aytaç'ın tam tersine, oldukça çekingen biriydi. Büyük kalabalıkların içinde konuşmaktan kaçınırdı. Ancak, yüreğinde büyük bir merhamet taşırdı. Her sabah sokak hayvanlarını besler, hasta birini gördüğünde ona yardım etmek için elinden geleni yapardı. Onun bu içtenliği, kasaba halkının sevgisini kazanmasını sağlamıştı.

Kasabanın diğer bir karakteri, Hasan, her zaman dürüst biri olarak bilinir. Yalan söylemeyi asla kabul etmez, doğruluktan şaşmazdı. Bir seferinde, kasaba pazarında fazla para üstü aldığı anda, hemen geri dönüp satıcıya durumu anlatmış ve parasını iade etmişti. Bu dürüstlüğü, ona kasabada büyük bir itibar kazandırmıştı.

Melek, kasabanın en yardımsever bireyiydi. Komşularının ihtiyaç duyduğu her anda orada olurdu. Yaşlı bir komşusunun alışverişini yapmak, başka birinin tarlasına yardım etmek onun günlük rutinleri arasındaydı. Bu özellikleri sayesinde, herkes Melek'e büyük saygı duyardı.

Son olarak kasabanın en vefalı kişisi olan Zeynep, dostlarına ve ailesine karşı derin bir bağlılık hissedirdi. Eski bir arkadaşı zor günler geçirirken onun yanında olur, ona moral verirdi. Kasabada herkes Zeynep'in dostluğu ve vefası sayesinde kendini daha güvende hissedirdi.

Bu insanlar, Güneşköy'ü sadece bir kasaba olmaktan çıkarıp birbirine bağlı ve sevgi dolu bir topluluk haline getiriyordu. Her biri, farklı kişilik özellikleriyle kasabanın ruhunu oluşturuyor ve orayı yaşanacak harika bir yer yapıyordu.

İnternet

Kasaba: .....

Rutin: .....

İade etmek: .....

Moral vermek: .....

1. Metnin ilk paragrafında neresi betimlenerek tanıtılmıştır?

2. Metnin dördüncü paragrafında kim tanıtılmıştır?

3. Çekingen ve yardımsever olan kişi kimdir?

4. Kasaba halkı hangi özelliğinden dolayı Melek'e saygı duyardı?

5. Kasabanın sakinleri Aytaç'ı nasıl biri olarak görürlerdi?

6. Kasabanın hangi sakini asla doğruluktan şaşmaz?

7. Metinde anlatılan kişiler kasabayı nasıl bir yer hâline getirmiştir?

8. Aşağıda verilen kişilerin kişilik özelliklerini ifade eden birer özellik yazınız.

Aytaç → .....

Aylin → .....

Hasan → .....

Melek → .....

Zeynep → .....

2.

Etkinlik

İsimler (Adlar)

Aşağıdaki paragraflardaki altı çizili sözcükleri isim ya da fiil olarak sınıflandırıp uygun kutucuklara yazınız.

Kahve, İstanbul'un ve Anadolu'nun günlük hayatına girmiş. Ekmek gibi, su gibi ihtiyaç maddeleri arasında yer almıştır. İstanbul'da açılan ilginç yazlık ve kışlık kahvehaneler, bu kahvehanelerde kahve gelenek ve gelenekleri, yerli ve yabancı pek çok yazara konu olmuştur. Gerçekten de usta ellerde özene bezene pişirilen kahvelerimizin şöhreti dünyaya yayılmıştır. Pirinç cezvelerde pişirilerek kulpsuz "kallavi" fincanlarda içilen sadesinden şekerlisine, çok güzel kokan, buram buram tüten kahveler "Türk kahvesi" adıyla dünyanın her yerinde biliniyor. Bugün de eş dost ziyaretlerinde ikram ediliyor. Türk kahvesi öyle gelişigüzel pişirilmez. Pişirilirse konuğa saygısızlık sayılır. Hele ziyarete gelen konuk; bir ehlikeyif, bir kahve tiryakisi ise kahveden, kahveyi getirene kadar bir "tazelik" arardı. Bu durum birçok misafirlikte gözlenirdi.

İSİMLER

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

FİLLER

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Elif, uzun bir aradan sonra memleketine dönüyordu. Yolculuk boyunca içini bir huzur ve heyecan kapladı. Çocukluk anılarının geçtiği sokakları, oyun oynadığı parkı ve ailesiyle piknik yaptığı ormanı tekrar görüyor, bu da ona tarifsiz bir mutluluk veriyordu. Ancak, evin önüne geldiğinde kapıda karşılaştığı eski arkadaşını görememek, kalbinde derin bir üzüntü oluşturdu. Geçen yılların izlerini fark etti ve eski dostlarının hayatlarından uzaklaştığını görmek, Elif'i hüzne boğdu. Yine de ailesinin sıcak kucaklaması, içindeki bu karmaşık duyguların yerini yeniden sevgi ve güvene bıraktı. Memleketine dönerken hissettiği bu duygusal yolculuk, Elif'e hayatın ne kadar hızlı geçtiğini ve sevdiklerinin değerini hatırlattı. Elif, eski günleri hatırlarken gözlerinden akan birkaç damla yaş, geçmişin tatlı birer hatıra olarak kalbinde yer ettiğini gösteriyordu.

İSİMLER

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

FİLLER

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

3.

Etkinlik

İsimler (Adlar)

Aşağıdaki tabloyu “Yönergeler” kısmında verilen soruları cevaplayarak örnekteki gibi doldurunuz.

Cümleler	Yönergeler	Yönergeyi Uygula
1. <u>Fatih</u> sinirlenerek önündeki <u>masayı</u> itti.	Altı çizili kelimelerden hangisi aynı cinsten varlıkları karşılamak için kullanılmıştır?	<i>Masa</i>
2. <u>Akıl</u> <u>insana</u> verilmiş en büyük sermayedir.	Altı çizili kelimelerden hangisi duyu organlarımızla algılayamadığımız isimlerdendir?	.....
3. Mahallenin <u>köpeği</u> <u>Karabaş'a</u> araba çarpmış.	Altı çizili kelimelerden hangisi eşi olmayan varlıkları karşılamak için kullanılmıştır?	.....
4. Tüm <u>arkadaşlar</u> arka <u>mahallede</u> buluşalım.	Altı çizili kelimelerden hangisi sayı vermeden birden fazla olmayı ifade etmiştir?	.....
5. <u>Sürüden</u> ayrılan <u>koyun</u> kurda yem oluverdi.	Altı çizili kelimelerden hangisi tek bir varlığı ifade etmiştir?	.....
6. Tüm <u>sevgi</u> sözcüklerini <u>kâğıt</u> üzerine yazabilir misin?	Altı çizili kelimelerden hangisi duyu organlarımızla algılayabildiğimiz isimlerdendir?	.....
7. <u>Kediye</u> merhamet etmeyen insana da merhamet etmez?	Altı çizili kelimelerden hangisi duyu organlarımızla algılayamadığımız isimlerdendir?	.....
8. <u>Komutan</u> , “Tek bir asker kalsa dahi <u>ordu</u> geri çekilmeyecek!” dedi.	Altı çizili kelimelerden hangisi topluluk ismine örnektir?	.....
9. Geçen gün <u>korku</u> tüneline çıkan yangında bir kişi <u>öldü</u> .	Altı çizili kelimelerden hangisi isim türünden bir sözcüktür?	.....
10. <u>Kırmızı</u> elbisesini küçük kardeşi <u>Hülya</u> 'ya vermiş.	Altı çizili kelimelerden hangisi özel isim niteliğindedir?	.....
11. <u>Yarın</u> akşamki davete teyzemler de <u>katılacakmış</u> .	Altı çizili kelimelerden hangisi fiil türünden bir sözcüktür?	.....
12. <u>Sınıf</u> mesire alanında toplandı, <u>öğrenciler</u> oyunlar oynadı.	Altı çizili kelimelerden hangisi aldığı ekle birden fazla varlığı karşılayan isim olmuştur?	.....
13. <u>Van</u> yakınlarında meydana gelen <u>deprem</u> herkesi çok korkuttu.	Altı çizili kelimelerden hangisi cins isim özelliğindedir?	.....
14. <u>Karagöz</u> Hacivat'a sürekli “ <u>Allah</u> iyiliğini versin!” diyordu.	Altı çizili kelimelerden hangisi hem özel hem de soyut isme örnek verilebilir?	.....
15. Malatyada <u>kayısı</u> toplamak, mevsimlik iş haline <u>gelmişti</u> .	Altı çizili kelimelerden hangisi isim türünden bir sözcüktür?	.....
16. Kuzenim <u>Toprak</u> bahçede <u>çamurla</u> oynuyordu.	Altı çizili kelimelerden hangisi özel isme örnek verilebilir?	.....

0 - 5 Doğru

6 - 9 Doğru

10 - 14 Doğru

15 Doğru

GELİŞTİRİLMELİ

ORTA

İYİ

MÜKEMMEL

4.

Etkinlik

İsimler (Adlar)

Çalışma yaprağındaki etkinlikleri verilen yönergelere göre yapınız.

Çalışma Yaprağı

1. Yönerge: Aşağıda verilen isimleri hem özel hem de cins isim olarak ayrı cümlelerde kullanınız.

Bazı isimler hem özel hem de cins isim olarak kullanılabilir.

Aslan

Özel İsim Örneği: .....

Cins İsim Örneği: .....

Ordu

Özel İsim Örneği: .....

Cins İsim Örneği: .....

Çiçek

Özel İsim Örneği: .....

Cins İsim Örneği: .....

Boncuk

Özel İsim Örneği: .....

Cins İsim Örneği: .....

Güneş

Özel İsim Örneği: .....

Cins İsim Örneği: .....

2. Yönerge: Aşağıdaki paragrafta altı çizili kelimeleri verilen başlıklara göre sınıflandırarak yazınız.

Öğretmen içeri girdiğinde, çocuklar hemen sessizleşti ve dikkat kesildi. Ayşe, defterini çıkararak not almaya hazırlandı. Sınıfın önündeki tahtaya büyük bir harita asılmıştı. Öğretmen, dünya üzerindeki farklı kıtaları işaret ederken öğrencilerin gözleri haritaya odaklanmıştı. Herkes, yeni bilgiler öğrenmenin heyecanını yaşıyordu. Coğrafya kulübü üyeleri, bu dersi dört gözle bekliyordu çünkü bu konu kulüp üyelerinin en sevdiği konulardan biriydi. Dersin sonunda, öğretmen tüm sınıfın kendi projelerini hazırlamasını istedi ve çocuklar, topluluk halinde büyük bir coşkuyla çalışmaya başladı.

Tekil İsimler

.....

.....

.....

.....

.....

Çoğul İsimler

.....

.....

.....

.....

.....

Topluluk İsimleri

.....

.....

.....

.....

.....

FİİLLER

.....

.....

.....

.....

.....

5.

Etkinlik

İsimler (Adlar)

Aşağıda verilen bilgilere göre tablolardaki isimleri türlerine göre sınıflandırınız.

Özel İsimler: Eşi olmayan varlıkları karşılayan isimlerdir.

Cins İsimler: Aynı cinsten varlıkları karşılayan isimlerdir.

Kardeş	Musevi	İnek	Mars	Kova	Futbol	Daire
Meltem	Saat	Ayak	Avrupa	Avukat	Kızılırmak	Olta
Ceket	Ekmek	Kızılay	Bileklik	Ankara	Sene	Karadeniz

Özel İsimler:

Cins İsimler:

Somut İsimler: Duyu organlarımızla algılayabildiğimiz isimlerdir.

Soyut İsimler: Duyu organlarımızla algılayamadığımız isimlerdir.

Hava	Peynir	Aşk	Ağaçlar	Akıl	Dostluk	Rüzgâr
Şüphe	Korku	Su	Ruh	Demir	Hüzün	Kuşlar
Cesaret	Kırmızı	Melek	Ateş	Saygı	Toprak	Mutluluk

Somut İsimler:

Soyut İsimler:

Tekil İsimler: Sayıca tek bir varlığı bildiren isimlerdir.

Çoğul İsimler: Sayıca birden fazla varlığı bildiren isimlerdir.

Topluluk İsimleri: Tekil oldukları hâlde çokluk ifade eden isimlerdir.

Kurul	Bahçe	Ordu	Ağaçlar	Evler	Arılar	Kaleler
Kalem	Odun	Yolcu	Kapı	Sürü	Kiler	Deste
Dolap	Takım	Meclis	Dağ	Kafile	Bölük	Yastıklar

Tekil İsimler:

Çoğul İsimler:

Topluluk İsimleri:

6.
Etkinlik

İsimler (Adlar)

Aşağıdaki isim türlerinin harflerini kullanarak cümlelerde altı çizili isimlerin hangi isim türleriyle ilişkilendirilebileceğini örnekteki gibi yazınız. (Bir isim birden fazla türle ilişkilendirilebilir.)

A Özel isim

B Cins isim

C Tekil isim

D Çoğul isim

E Topluluk ismi

F Somut isim

G Soyut isim

1 Hanımının zoru ile yataktan kalktıktan sonra Karagöz, sabah şekerlemesini yapmaya hazırlanıyordu.

A - C - F

2 Sonunda Hacivat durup bir taşın üstüne oturduğu zaman Karagöz ne yapacağını şaşırıldı.

3 Âlimler bundan sonra Hoca'nın keskin zekâsına ve nüktedanlığına şaşırırlar.

4 Hoca ise "Sanki gökteki yıldızları saymak kolay mı?" diye cevap verir.

5 Çiçeklerle bezeli yemyeşil topraklara diktikleri gül ve nar hızla büyüdü.

6 Nihayet, bir acayip kafile hâlinde yola düzülürdük. Babam önde bir lagar beygir sırtındadır.

7 Burada evden getirdiğimiz şilte ve yastıklarımızı serip dam sahipleriyle bir arada yan yana yatarız.

8 Okulun ilk gününün heyecanını yaşayan Sermet, öğretmeni sayesinde bu heyecanını üzerinden çabuk attı.

9 Doğruluktan vazgeçmeyen insanlar, zaman zaman sıkıntı çekse de genel olarak kazançlı çıkar.

7.

Etkinlik

İsimler (Adlar)

Verilen soruların cevaplarını örnekteki gibi yan taraftaki kutucuklardan bulup yazınız.

Hangi sözcük "Özel isimler büyük harfle başlar." kuralına örnek verilebilir?	Osmanlı
	Yağlı
	Sözlü
Cevap:	<i>Osmanlı</i>

"Korkusundan soğuk havada saatlerce bekledi." cümlesindeki hangi sözcük soyut isimdir?	Korku
	Soğuk
	Hava
Cevap:	

Hangi sözcük, varlıklara verilmesine göre özel isme örnek verilemez?	İngiliz
	Okyanus
	Karadeniz
Cevap:	

Cins isim - Çoğul isim - Soyut isim Hangi sözcük yukarıdaki üç özelliğe de sahiptir?	Sahaflar
	Kelebekler
	Duygular
Cevap:	

Hangi sözcük, soyut bir isimken aldığı ekle çoğul bir isim özelliği de kazanmıştır?	Kederler
	Mandallar
	Kumaşlar
Cevap:	

"Aşk Mecnun'u çöllere düşürmüştü." cümlesinde hangi sözcük hem somut hem de çoğul isme örnektir?	Aşk
	Mecnun
	Çöllere
Cevap:	

Hangisinde verilen isim sayılarına göre topluluk isimlerini örneklendirmektedir?	İnsanlar
	Halk
	Erkekler
Cevap:	

"Asyalılar" sözcüğü için hangisi söylemez?	Özel isim
	Çoğul isim
	Soyut isim
Cevap:	

Hangi sözcük, cins isim olma özelliği ile diğerlerinden ayrılır?	Eskişehir
	Müslüman
	Ülkeler
Cevap:	

Hangi özel isimde, kendisinden sonra gelen ek kesme işareti ile ayrılmaz?	Türkçe
	Keloğlan
	Jüpiter
Cevap:	

Doğru cevap sayısı	0 - 4	5 - 6	7 - 8	9
Değerlendirme	Gayret etmelisin	Orta	İyi	Çok iyi

1 ve 2. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Denizlerdeki dalga oluşumunun nedeni rüzgârlardır. Deniz yüzeyine çarpan rüzgâr, suyu iterek hareketlendirir ve dalgaların oluşmasına neden olur. Rüzgârın şiddeti arttıkça dalgaların yükseklikleri artar. Bunun dışında nadiren, denizde meydana gelen ve deniz tabanının çökmesine neden olan bazı olaylar tsunami adı verilen dalgaların oluşmasına yol açabilir. Ayrıca Güneş ve Ay'ın Dünya'ya uyguladıkları kütle çekim kuvvetinin etkisiyle yeryüzündeki sular alçalıp yükselir. Gelgit ya da metcezir adı verilen bu olay sonucunda da denizlerde gelgit dalgaları olarak bilinen dalgalar oluşabilir.

1. Yukarıdaki metnin türünü yazınız. (5 puan)

2. Yukarıdaki metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu yazınız. (5 puan)

3. Aşağıdaki dizelerde yer alan söz sanatını bularak gerekçesiyle birlikte yazınız. (5+5= 10 puan)

a. Bir bulut gezer yayla yayla Anadolu'yu
Bir baştan başa selâm götürür.

b. Akdeniz'e sordum:

— Bana kendini tanıtır mısınız?

— Memnuniyetle efendim, dedi. Başladı tanıtmaya. Adım, soyadım Akdeniz. Üç kardeşim daha var: Ege, Marmara, Karadeniz. En sevdiğim renk mavi. Bir de tatlı suları severim. Rüzgâr arkadaşım olur. Onunla bazen fırtınacılık oynarız. Yelkenlileri gemileri yüzdürürüz. Hobim ay ile gelgit oynamak.

4. Aşağıdaki cümlelerin “sevinç, özlem, kaygı, yakınma, şaşırma” duygularından hangilerini ifade ettiklerini yay araç içinde boş bırakılan yerlere yazınız. (2+2+2+2+2=10 puan)

a) Güzelim ormanları talan edip beton yığına çeviriyorlar. (.....

b) Memleketimin dağları, bayırları burnumda tütüyor. (.....

c) Neden geciktiler, acaba başlarına bir şey mi geldi? (.....

d) Yıllardır görmediğim can dostum sokakta birden karşıma çıkmasın mı? (.....

e) Yaşasın, haftaya okullar açılıyor ve arkadaşlarımı göreceğim! (.....

5 ve 6. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Haziran ayının bunaltıcı günlerinden birisiydi. Tarlada hasada gelmiş olan mercimekleri biçiyorduk. Ben de pek büyük sayılmazdım ama kardeşim henüz 2-3 yaşlarındaydı. Bizler kendimizi kaptırılmış, orakları sallarken kardeşimin yerdeki bir şeyle oynadığını ve onunla konuşmaya çalıştığını fark ettik. Merak edip yanına gittik ve çok şaşırdık. Oynadığı şey, altın sarısı kocaman bir akrepti. Kuyruğunu dikmiş, kardeşimle cebelleşiyordu. Dik kuyruğu gören kardeşim, onu bir kediyeye benzetmiş, "pisi pisi" diye sayıklıyordu. Onun bir kedi olmadığını anlatmak çok zor oldu. Kardeşim bir akrep tarafından sokulmadığı için hepimiz derin bir oh çekmiştik.

5. Yukarıdaki metinde geçen bazı sözcüklerin anlamı aşağıda verilmiştir. Bu sözcükleri metinden bularak anlamlarının karşısına yazınız.(2+2+2+2+2=10 puan)

- a) Ürün kaldırma, ekin biçme işi: .....
- b) Hayvanların çoğunda, gövdenin sonunda bulunan, omurganın uzantısı olan uzun ve esnek organ: .....
- c) Anlamak veya öğrenmek istemek: .....
- d) Yarım çember biçiminde yassı, ensiz ve keskin metal bir bıçakla, buna bağlı bir saptan oluşan ekin, ot vb. biçme aracı: .....
- e) Kıvrık ve kalkık kuyruğunda zehirli iğnesi olan bir tür böcek: .....

6. Yukarıdaki altı çizili kelimeleri isim ya da fiil olarak sınıflandırıp ilgili kutulara yazınız. (10 puan)

İsimler

.....

.....

.....

.....

.....

Fiiller

.....

.....

.....

.....

.....

7. Aşağıdaki cümlelerin karşısına tabloda verilen anlam özelliklerinden ilgili olanları yazınız. Cümleleri belirten harfleri kullanarak cümleleri öznellik ve nesnellik bakımından sınıflandırınız. (2+2+2+2+2=10 puan)

Neden-sonuç cümlesi	Amaç-sonuç cümlesi	Koşul-sonuç cümlesi	Karşılaştırma cümlesi
---------------------	--------------------	---------------------	-----------------------

- a) Üç yıldır görmediği köyüne gitmek için yola koyuldu. (.....
- b) Köylüleri sürekli yalanlarıyla oyaladığı için bence kimse ona inanmıyordu. (.....
- c) Toplumdaki aksaklıklar giderilirse sorun çözülebilir. (.....
- d) Ölçülü şiirler, serbest şiirlere göre daha kolay ezberleniyor. (.....
- e) Özne cümleler: ..... Nesnel cümleler: .....

8. Aşağıdaki metinden hareketle verilen soruları cevaplayınız. (5+5+5+5=20 puan)

Seni boydan boya sevmişim,
Ta Kars'a kadar Edirne'den.
Toprağını, taşını, dağlarını
Fırsat buldukça övmüşüm.

Sen vatanımsın, ekmeğimsin
Duyduğum, bildiğim zafersin yıllarca..
Zonguldak'ta 63 numara
Nazlı sahiller Akdeniz'de.
Sevdasın ciğerlerimde parça parça
Yarı kalmış dileğimsin.

a) Metnin türü nedir?

b) Metne gelebilecek en uygun başlık nedir?

c) Şiirin ana duygusu nedir?

d) Şairin "sen" diye seslendiği yer neresidir?

9. Benzetme sanatı olan aşağıdaki dizelerde kullanılan benzetme unsurlarını bulup yazınız. (10 puan)

Bir okyanus kadar derindir aşk
Sevgiliye ulaşmak da var ulaşmamak da.

Benzeyen : ..... Benzetme yönü : .....

Kendisine benzetilen : ..... Benzetme edatı : .....

10. Küçük bir kasabada kendi halinde yaşayan Ali, her sabah aynı parka gidip ağaç altında oturan gün görmüş yaşlı bir adamla sohbet ederdi. Yaşlı adam, kasabanın bilge kişisi olarak tanınırdı. Yaprakların sararmaya başladığı bir eylül sabahında Ali, yaşlı adama sormadan edemedi: "Büyük dede, mutlu olmanın sırrı nedir?" Yaşlı adam gülümsemi ve şöyle dedi: "Mutluluk basit şeylerde gizlidir, genç dostum. Bugünü sev, dünü hatırla, yarını düşünme. İyi bir arkadaşın, güzel bir manzaranın veya sadece bir gülüşün değerini bil. Mutluluk, sana bağlı olan küçük anlarda gizlidir." Ali, yaşlı adamın öğüdünü dinledi. O günden sonra Ali, hayatın küçük zevklerinin tadını çıkarmaya başladı. Her sabah aynı parkta, aynı ağacın altında, mutluluğun sırlarını paylaştığı dostuyla birlikte otururdu.

Bu metnin hikâye unsurlarını aşağıya yazınız. (2+2+2+2=10 puan)

Olay Örgüsü : .....

Kişiler : ..... Zaman : .....

Mekân : ..... Paragraf türü : .....

1, 2 ve 3. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

DUYGULARIMI TANIYORUM

Duygular, insan olmanın ayrılmaz bir parçasıdır. Günlük yaşamda karşılaştığımız her olay, her anı ve her kişi içimizde farklı duygular uyandırır. Bazen sevinç, bazen hüzün, bazen de öfke gibi çeşitli hisler içinde buluruz kendimizi. Duygularımızı tanımak ve onları anlamak hem kendimizle hem de çevremizdekilerle daha sağlıklı ilişkiler kurmamıza yardımcı olur. Bu duygulardan bazıları şunlardır:

Sevinç ve Mutluluk

Sevinç, bir başarının ya da güzel bir olayın ardından gelen mutluluk hissidir. Küçük bir çocuğun ilk adımlarını atması, bir dostla geçirilen keyifli bir akşam ya da uzun zamandır beklenen bir haberi almak, sevinç duygusunu yoğun şekilde yaşadığımız anlardandır. Bu anlarda kendimizi daha enerjik hissederiz.

Öfke ve Kızgınlık

Öfke, adaletsizliğe, haksızlığa veya engellenmeye karşı verdiğimiz doğal bir tepkidir. Haksız bir eleştiriye maruz kalmak, istemediğimiz bir duruma zorlanmak ya da sevdiğimiz birine zarar verilmesi, öfkeyi ve kızgınlığı harekete geçirebilir. Öfkemizi tanımak ve onunla sağlıklı bir şekilde başa çıkmak, hem kendimize hem de çevremize zarar vermememizi sağlar.

1. Yukarıdaki metin türü (bilgilendirici, hikâye edici, şiir) nedir? Gerekçesiyle birlikte yazınız. (10 puan)

.....

.....

2. Metnin ikinci paragrafında başvurulan düşünceyi geliştirme yollarını bulup yazınız. (5+5=10 puan)

.....

.....

3. Metne göre "istemediğimiz bir duruma zorlanmak" hangi duygumuzu harekete geçirebilir? (10 puan)

.....

4. Deyimler, toplumda bazı kişilerin başından geçen olaylar sırasında veya onun ardından söylenerek ortaya çıkmışlardır. Aşağıda bu şekilde ortaya çıkmış olan bir deyim hikâyesi verilmiştir. Bu hikâyenin "ağzında bakla ıslanmamak", "dil altındaki baklayı çıkarmak", "bakla dökmek", "nohut oda, bakla sofa", "bakla kadar" deyimlerinden hangisiyle tamamlanabileceğini bularak alttaki boşluğa yazınız. (10 puan)

Eski zamanlarda çok küfürbaz bir adam varmış. Memleketin müftüsü bu adamı çağırıp sık sık nasihat edermiş. Küfür edeceği sırada aklına gelip vazgeçmesi için de ağzında bir bakla tanesi tutmasını önermiş. Bir gün yine müftü efendi bu adama nasihat ederken münasebetsizin biri içeri girmiş ve müftüye sormuş:

— Müftü efendi sağdımcım öldü. Bana mirasının kaçta kaç isabet eder?

Canı sıkılan müftü küfürbaza dönmüş:

.....

5.

DAĞ BAŞINI DUMAN ALMIŞ

“Dağ başını duman almış
Gümüş dere durmaz akar...”
Türkeli'ne kâfir dolmuş
Dadaş ağlar, uşak ağlar, er ağlar!

Yukarıdaki dürtlükte yer alan söz sanatını bularak gerekçesiyle birlikte aşağıdaki boşluğa yazınız. (10 puan)

.....

.....

- 6.** Fatih, sabah erkenden kalktı ve Munzur köyünde yaşayan dedesini ziyaret etmek için hazırlandı. Evlerinin önündeki çiçek bahçesinden topladığı papatyaları bir demet yaparak yanına aldı. Tren istasyonuna yürürken gökyüzündeki bulutların yavaş yavaş dağılmaya başladığını fark etti. Tren, tam zamanında geldi. Fatih, pencereden dışarıya bakarak yemyeşil tarlaların ve uzaktaki dağların tadını çıkardı. Köye vardığında dedesi onu büyük bir sevinçle karşıladı. **Aşağıda yer alan isim türlerinden her birine metinden birer örnek bulup yazınız. (2+2+2+1+1+1+1=10 puan)**

Özel isim: .....

Cins isim: .....

Tekil isim: .....

Çoğul isim: .....

Topluluk ismi: .....

Soyut isim: .....

Somut isim: .....

- 7.** Aşağıdaki cümlelerde büyük harflerin kullanımıyla ilgili yapılan yazım yanlışlarını bularak doğrusunu yandaki boşluklara yazınız. (2+2+2+2+2=10 puan)

a. Bu yılki Anneler gününde, anneme sürpriz yapmak istiyorum. → .....

b. Yahya Kemal'in kendi gök kubbemiz adlı eserini okudun mu? → .....

c. Ağrı dağı, başta İğdir ilimiz olmak üzere birçok yerden görülebilmektedir. → .....

d. Topkapı sarayı, İstanbul Sarayburnu'nda inşa edilmiştir. → .....

e. Antep Fıstığı, baklavalarda çokça tercih edilmektedir. → .....

8. Aşağıdaki tabloda yer alan cümlelerin anlam özelliklerini (neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul-sonuç, karşılaştırma, terk edilmiş alışkanlık, tahmin, gerçekleşmemiş beklenti) bularak karşısındaki boşluklara yazınız. (2+2+2+2+2=10 puan)

CÜMLELER		ANLAM ÖZELLİKLERİ
a. Kardeşim hasta olduğu için onun yerine geziye ben katıldım.	→	
b. Babasının son isteğini yerine getirmek için onu doğduğu köye götürdü.	→	
c. Evin temizliğine yardım ederseniz sizinle gelirim.	→	
d. Gençliğimde günde beş kilometre yol yürüyordum.	→	
e. Her zaman olduğu gibi yine bana yardım edeceğini düşünmüştüm.	→	

9. Çocukluk günleri ( ) Ne güzeldi o zamanlar ( ) değil mi ( ) Koşup oynarken hiç yorulmazdık ( ) Her anımız ayrı bir maceraydı ( ) "Nereye gidiyorsun ( )" diye sormazdık bile. Anılar ( ) hatıralar ( ) Ey çocukluğumun güzel günleri ( ) Neredesiniz ( )

Parçada ayraçlarla belirtilen yerlere getirilmesi gereken noktalama işaretlerini sırasıyla aşağıdaki kutucukların içinde gösteriniz. (10 puan)

(.....) (.....) (.....) (.....) (.....) (.....) (.....) (.....) (.....) (.....)

10. Geçen gece evde otururken kapım çalındı. Arkasından, sokakta hararetli bir münakaşa yapıldığını duydum. Hiç şüphesiz bu, vakitsiz gelen misafirle bizim hizmetçi arasında bir çekişme idi, zira kendimi biraz yorgun hissettiğimden kim gelirse yatmış olduğumun söylenilmesini tembih etmiştim. Biraz bekledim. Çekişme bitecek yerde daha da azdı. Kulak verdim. Birisi bağıyordu. Sevgili dostumu böyle duyunca odamdan dışarıya çıktım ve merdiven başından haykırdım:

— Safa geldin Meşhedî! Buyur bakalım! Kızın, kusuruna bakma! Yenidir de seni tanımadı.

— Niye öğretmemişsen? Meşhedî'yi tanımayan hiç kimse olur mu?

— Daha dün geldi de vakit olmadı. Sen hele yukarıya çık bakalım!

Okuduğunuz metnin hikâye unsurlarını aşağıya yazınız. (10 puan)

Olay: .....

HİKÂYE UNSURLARI

Yer: .....

Zaman: .....

Kişiler: .....

www.ortaokuldata.com Dijital Eğitim Platformunun tanıtım ve kullanım videoları için karekodu okutunuz.

Dijital Eğitim Platformunda Neler Var?

Bu seti alan öğretmen ve öğrencilerin tamamı Dijital Eğitim Platformuna sınırsız sahip olacaktır. Dijital Eğitim Platformunda

- Deneme sınavları çözme,
- Soru çözme,
- Konu çalışma,
- Yapay zeka destekli istatistiksel raporlar alma,
- Süreç odaklı dijital öğrenci takip sistemi,
- Ders kitabının dijital içerikleri,
- Akıllı tahta uygulamaları

gibi birçok özelliğe sahiptir.

Dijital Eğitim Platformu Nasıl Kullanılır?

- Öğretmenin sisteme üye olması
  1. Öğretmen kendisi ortaokuldata.com'dan üyelik yapabilir.
  2. 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattından yardım olarak üyelik yaptırabilir.
- Öğretmen, öğrenci listesini sisteme girdikten sonra öğrencilerin kullanıcı adı ve şifreleri otomatik oluşturulacak veya öğrenci listesini 0 (542) 262 03 37 whatsapp hattına göndererek sistem tarafından öğrenci şifreleri oluşturulacaktır.
- Öğrenci, öğretmeninden alacağı şifre ile sisteme giriş yapabilecektir.

* Sınırsız kullanım süresi 1 eğitim-öğretim yılıdır.

5. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

6. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

7. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

8. Sınıf

Soru Bankası, Defterim

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi - 1518 Sok.
Mat-Sit İş Merkezi No:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Tel: 0 312 384 20 33 - 0 505 925 57 81
www.editoryayinevi.com | bilgi@editoryayinevi.com

Nasıl Sipariş Edebilirim?

Kitapçınızdan talep edebilir veya 0 505 099 24 84 telefon hattından bilgi alabilirsiniz.

9 786052 806265